

Bağlanma Stilleri ile Cinsel Kimlik Karmaşası Arasındaki İlişkide Özdeşim Nesnesinin Rolü

Müjde Yahşi | <https://orcid.org/0009-0004-6168-4888> | mujdeyahsi@gmail.com

Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Öz

Bu araştırma, bağlanma stilleri ile cinsel kimlik karmaşası arasındaki ilişkiyi ve bu süreçte özdeşim nesnesinin rolünü incelemektedir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yöntem çerçevesinde yürütülmüş; araştırmacının klinik çalışmaları kapsamında yaşları 5–27 arasında değişen 19 danışana ait seans notları Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (IPA) yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular, cinsel kimlik karmaşasının tek boyutlu bir olgu olmadığını; güvensiz bağlanma stilleri, hassas mizaç, baskın anne figürü, zayıf baba figürü, akran zorbalığı ve dijital maruziyetlerle şekillenen çok katmanlı bir gelişimsel süreç olduğunu ortaya koymuştur. Güvenli bağlanmaya sahip danışanlarda anne–baba tutarlılığı, rol model ebeveynlik, şefkat ve sınır koyma becerisi cinsel kimlik gelişiminde koruyucu bir işlev üstlenirken; güvensiz bağlanmaya sahip danışanlarda babanın pasif, mesafeli ya da korku uyandıran bir figür olarak deneyimlenmesi, baskın anne tutumları ve çatışmalı ebeveyn ilişkileri cinsel kimlik karmaşasını artıran temel risk faktörleri olarak öne çıkmıştır.

Çalışmanın en özgün bulgularından biri, araştırmada yer alan tüm danışanlarda hassas mizacın gözlenmiş olmasıdır. Literatürde mizaç genellikle ikincil bir değişken olarak ele alınırken, bu çalışmada bütün vakalarda ortak bir özellik olarak ortaya çıkması, cinsel kimlik gelişiminde merkezi bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Bu bulgu, çalışmanın literatüre sunduğu özgün katkılardan biri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca ergenlik döneminde akran zorbalığı ve dijital kimlik deneyimlerinin cinsel kimlik karmaşasını derinleştirdiği; genç yetişkinlikte ise erken dönemde başlayan kırılganlıkların kalıcı, yerleşik cinsel kimlik sorunlarına dönüştüğü görülmüştür.

Sonuç olarak, bu araştırma cinsel kimlik karmaşasının biyolojik bir zorunluluk değil; gelişimsel ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir “gelişimsel kırılma süreci” olduğunu ortaya koymaktadır. Cinsel kimlik gelişiminin sağlıklı ilerleyebilmesi için güçlü aile bağlarının korunması, ebeveynlerin rehberlik edici ve rol model işlevlerini sürdürmeleri ve gençlerin rol model olabilecek sosyal çevrelere erişiminin sağlanması temel bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Stilleri, Cinsel Kimlik Karmaşası, Özdeşim Nesnesi, Cinsel Kimlik Gelişimi, Güvenli Bağlanma, Güvensiz Bağlanma, Hassas Mizaç, Akran Zorbalığı, Dijital Maruziyet

Atıf Bilgisi

Yahşi, Müjde. (2026). Bağlanma Stilleri ile Cinsel Kimlik Karmaşası Arasındaki İlişkide Özdeşim Nesnesinin Rolü. Aile Dergisi, 4/1, 37-123.

<https://doi.org/10.70348/aile.2026.20>

Geliş Tarihi	02.10.2025
Kabul Tarihi	11.02.2026
Yayım Tarihi	31.06.2026
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İntihal.net
Etik Bildirim	dergi@isavak.org
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

The Role of the Identification Figure in the Relationship Between Attachment Styles and Gender Identity Confusion

Müjde Yahşi | <https://orcid.org/0009-0004-6168-4888> | mujdeyahsi@gmail.com

Üsküdar University, Institute of Social Sciences,
Department of Clinical Psychology, Istanbul, Turkey

Abstract

Gender identity development is not a simple outcome of biological sex but a multidimensional process shaped by attachment patterns, parental roles, identification figures, temperament, peer relationships, and digital influences. Previous studies have shown that secure attachment provides resilience in identity formation, whereas insecure attachment, parental inconsistency, and early traumatic experiences may lead to greater vulnerability. Despite growing interest in the subject, few studies have systematically examined how attachment styles and identification figures interact with temperament and sociocultural factors to influence gender identity development. The present study aimed to explore the relationship between attachment styles and gender identity confusion, with particular emphasis on the role of identification figures. It sought to understand how secure versus insecure attachment impacts identity development, how parental roles function as risk or protective factors, and how temperament, peer dynamics, and digital exposure shape the trajectory of identity formation.

This qualitative research was conducted using a phenomenological design. Data were derived from the researcher's clinical practice with 19 clients aged 5–27 years who presented with gender identity confusion. Session notes and therapeutic materials were analyzed using Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). The coding process followed Braun and Clarke's thematic analysis, allowing the identification of six recurrent themes: (1) sensitive temperament, (2) insecure attachment, (3) weak father figure, (4) dominant mother figure, (5) parental conflict, and (6) peer and digital influences. Ethical standards were upheld, and all client data were anonymized.

Findings revealed that gender identity confusion is not a one-dimensional phenomenon but a complex developmental process influenced by multiple interrelated factors. Securely attached clients, supported by consistent and affectionate parents who combined warmth with boundary-setting, demonstrated healthier identity formation. In contrast, insecurely attached clients experienced fragmented identity development; the father was often passive, distant, or perceived as frightening, while the mother frequently displayed controlling or inconsistent behaviors. These dynamics were found to intensify gender identity confusion.

A striking finding of the study was the presence of sensitive temperament in all participants. While temperament is often considered a secondary factor in the literature, its consistent appearance across cases highlights its central role in identity development. Sensitive temperament, when combined with insecure attachment or unsupportive parenting, heightened vulnerability to confusion. Additionally, peer bullying and digital identity experiments during adolescence deepened insecurity, while vulnerabilities originating in childhood persisted into young adulthood, manifesting as entrenched identity struggles.

The study introduces the conceptual framework of a “developmental rupture process,”

which describes how the convergence of insecure attachment, dysfunctional identification figures, sensitive temperament, and sociocultural pressures systematically disrupts identity development. Unlike the common view of gender identity confusion as a transient adolescent crisis, this study emphasizes its continuity across childhood, adolescence, and young adulthood. Sensitive temperament emerged as a key mediating factor, turning either into empathy and creativity under secure conditions or into fragility under insecure ones.

This study demonstrates that gender identity confusion is not a biological inevitability but the product of developmental and environmental interactions. Strong family bonds, parental consistency, and role model functions are critical protective factors. Clinically, family-based psychoeducation, father–child bonding interventions, and resilience-focused programs for temperamentally sensitive children are recommended. At the social level, access to role model environments, peer support groups, and digital media literacy initiatives should be prioritized. Overall, the study contributes to the literature by highlighting sensitive temperament as a central variable and proposing the “developmental rupture process” as a new conceptual lens for understanding gender identity confusion.

Keywords: Attachment Styles, Gender Identity Confusion, Identification Figure, Gender Identity Development, Secure Attachment, Insecure Attachment, Sensitive Temperament, Peer Bullying, and Digital Exposure

Citation

Yahşı, Müjde. (2026). The Role of the Identification Figure in the Relationship Between Attachment Styles and Gender Identity Confusion. Aile Journal, 4/1, 37-123.

<https://doi.org/10.70348/aile.2026.20>

Date of Submission	02.10.2025
Date of Acceptance	11.02.2026
Date of Publication	31.06.2026
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes – İntihal.net
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	dergi@isavak.org
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

Cinsel kimlik, bireyin biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliğinin uyum içinde gelişmesidir. İnsan, kız ya da erkek olarak dünyaya geldiği gerçeğini kavrayıp benliğine yerleştirdiğinde; duygu, düşünce ve davranışlarını bu temelde şekillendirir. Çocukluk ve ergenlikte aile, rol modeller ve sosyal çevre bu uyumu pekiştirir. Biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyum, sağlıklı kimlik gelişiminin temel dayanağıdır ve bireyin psikolojik sağlamlığını, toplumsal işlevselliğini destekler. Bu süreçte bağlanma stilleri, ebeveynlerle kurulan özdeşim ilişkileri ve mizacın çevresel baskılarla etkileşimi belirleyici rol oynar. Ancak bazı bireyler bu süreci dengeli biçimde tamamlayamaz; bu durum cinsel kimlik karmaşası olarak tanımlanır.

Cinsel kimlik karmaşası yaşayan bireyler, cinsiyetleriyle uyumlu rolleri benimsemekte zorlanır, benlik algısında belirsizlik yaşar ve toplumsal beklentilerle içsel duyumsamaları arasında çatışmaya düşebilir. Bu karmaşık tablo yalnızca bireysel içsel süreçlerle açıklanamaz; aile içi tutumlar, anne-baba çatışması, ebeveyn rollerinin ve özdeşim nesnesinin niteliği, sosyal çevreyle de doğrudan ilişkilidir. Literatürde, özellikle güvensiz bağlanma örüntülerinin cinsel kimlik karmaşasıyla güçlü biçimde bağlantılı olduğu; güvenli bağlanmanın ise koruyucu bir rol üstlendiği belirtilmektedir (Bowlby, 1982; Ainsworth, 1979).

Cinsel kimlik gelişiminde baba figürünün niteliği kritik önemdedir. Pasif, mesafeli ya da baskıcı baba tutumları erkek çocuklarda maskülen özdeşim eksikliğine, kız çocuklarda ise güvenlik ihtiyacının karşılanamamasına yol açabilir. Buna karşılık annenin baskın, kaygılı veya aşırı kontrolcü yapısı, çocuğun sağlıklı cinsel kimlik geliştirmesini zorlaştırmakta ve anneye aşırı özdeşim kurmasına neden olabilmektedir (Stoller, 1968; Golombok & Fivush, 1994). Ayrıca, anne-baba arasındaki çatışmalı veya kopuk ilişkiler, çocuğun güvenli özdeşim alanı bulmasını engeller ve cinsel kimlik gelişimini kırılgan hale getirir (Minuchin, 1974; Bowen, 1978).

Bireysel farklılıklar da süreci belirgin biçimde etkiler. Hassas mizaca sahip çocuklar, eleştirel ya da mesafeli ebeveynlikten ve sosyal baskılardan daha derin etkilenir; çevreden gelen onay ihtiyacı ile kendi iç seslerini ayırt etmekte zorlanabilirler (Aron & Aron, 1997). Bu kırılganlık, ergenlik gibi bedensel ve psikososyal değişimlerin yoğun yaşandığı bir dönemde daha da görünür hale gelir (Diamond, 2002).

Son yıllarda cinsel kimlik gelişimini etkileyen bir diğer faktör de akran ilişkileri ve dijital kültürdür. Akran zorbalığı, sosyal dışlanma ve arkadaş çevresinde yaşanan olumsuz deneyimler bireyin benlik algısını zedelemekte; dijital platformlarda yapılan cinsel kimlik deneyimleri ise kafa karışıklığını artırmaktadır (Herek, 2009; Russell & Fish, 2016; Turkle, 2011). Çocuk ve ergenlerin bu ortamlarda yaşına

uygun olmayan içeriklere maruz kalması, cinsel kimlik karmaşasının derinleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Sonuç olarak, cinsel kimlik karmaşası yalnızca bireyin “kendini nasıl tanımladığı” ile sınırlı bir mesele değildir; aynı zamanda psikolojik iyilik hâli, sosyal uyum ve kişilik gelişimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu sürecin sağlıklı ilerleyebilmesi için erken dönemde güvenli bağlanmanın desteklenmesi, ebeveyn figürleriyle kurulan özdeşim süreçlerinin sağlıklı işlemesi ve hassas mizacın çevresel baskılarla birleştiği noktalarda çocuk ve ergenlere kapsamlı destek sunulması kritik öneme sahiptir.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1 Kimlik Gelişimi ve Psikososyal Kuramlar

Kimlik gelişimi, bireyin “ben kimim?” sorusuna verdiği yanıtların bütünüdür ve yaşam boyu süren çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç, hem bireyin psikolojik sağlamlığını hem de sosyal uyumunu doğrudan etkiler. Psikanalitik, psikososyal ve bilişsel kuramlar bu gelişimi farklı yönlerden açıklamış; modern araştırmalar da çevresel, kültürel ve teknolojik faktörlerin etkisini ortaya koymuştur.

Freud (1923), cinsel kimlik gelişiminin temelini özdeşim süreçlerine dayandırmış ve özellikle aynı cinsiyetten ebeveynle kurulan özdeşim ilişkisinin kritik olduğunu vurgulamıştır. Çocuğun ebeveyn davranışlarını model alarak benlik algısını yapılandırması, ilerleyen gelişim evrelerinde biyolojik cinsiyetiyle uyumlu rolleri benimsemesinin temel zeminini oluşturur. Ancak özdeşim süreci sağlıklı işlemediğinde birey, ilerleyen yaşlarda biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyumda zorlanır. Freud’un bu vurgusu, zayıf baba figürü ve baskın anne figürü gibi temaların cinsel kimlik karmaşasıyla neden bu kadar bağlantılı olduğunu anlamamız için önemli bir teorik dayanak sağlar.

Freud’un psikanalitik bakışını genişleten Erikson (1968), kimliği “ben kimim?” sorusunun cevabı olarak tanımlamış ve ergenliği “kimliğe karşı rol karmaşası” evresiyle açıklamıştır. Bu evrede genç, biyolojik değişimlerin yanı sıra aile ve toplumun değerleriyle yüzleşmektedir. Sağlam ve tutarlı ebeveyn-çocuk ilişkileri, gencin cinsiyetiyle uyumlu kimliğini pekiştirirken; belirsiz roller, otoritesiz ebeveynlik ve aileyi zayıflatmaya çalışan modern yaklaşımlar süreci sekteye uğratmakta, genci kimlik karmaşasına sürüklemektedir. Aile, bu noktada yalnızca bir destek değil; dışarıdan dayatılan kimlik bulanıklıklarına karşı gencin en güçlü kalkanıdır.

Piaget (1952), cinsel kimlik gelişimini bilişsel boyutta açıklamış; ergenlikte soyut düşünmenin gelişmesiyle birlikte gencin toplumsal normları ve değerleri sorguladığını ifade etmiştir. Ancak bu sorgulama, aile bağları zayıf bırakıldığında, genci kendi doğasına aykırı kimlik dayatmalarına karşı savunmasız hâle

getirmektedir. Özellikle hassas mizaçlı gençler, aile karşıtı ideolojilerin ve medya aracılığıyla yayılan yönlendirmelerin baskısı altında daha kırılgan hâle gelmekte; cinsiyetiyle uyumlu kimlik geliştirme sürecinde ciddi sapmalar yaşamaktadır. Bu noktada aile, sadece bir destek unsuru değil; aynı zamanda genci yozlaşmış fikirlerin saldırısından koruyan en sağlam siper olarak karşımıza çıkmaktadır.

Adler (1937), aile içi ilişkilerin çocuğun kimlik gelişiminde belirleyici olduğunu vurgulamış; çocuklukta yaşanan aşağılık duygusu ve ebeveyn çatışmalarının sağlıklı benlik oluşumunu zedelediğini ifade etmiştir. Aile içindeki dengelerin sarsılması, yalnızca bireysel psikolojik sorunlara değil; aynı zamanda cinsel kimlik karmaşasının toplumsal kökenlerine de işaret etmektedir. Özellikle baba otoritesinin zayıfladığı, anne ve baba rollerinin belirsizleştiği ailelerde çocuk, dışarıdan dayatılan kimlik bulanıklıklarına daha kolay maruz kalmakta ve biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişim sürecinde bocalamaktadır. Buna karşın aile içindeki düzen, sevgi ve otorite dengesi; genci hem içsel çatışmalardan hem de aile değerlerini yıkmaya çalışan ideolojik saldırılardan koruyan sağlam bir zemin oluşturmaktadır.

Bandura (1977), cinsel kimlik gelişimini sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde ele almış ve çocuğun ebeveyn ile akran davranışlarını gözlemleyerek öğrendiğini vurgulamıştır. Ancak sağlıklı rol modeller, çocuğun cinsiyetiyle uyumlu kimlik yapılanmasında ciddi karmaşalara yol açabilmektedir. Günümüzde bu tehlike yalnızca akran çevresiyle sınırlı kalmamakta; dijital dünyanın sunduğu fenomenler, aktörler ve YouTuber'lar aracılığıyla çocuklara dayatılan aile karşıtı kimlik kurguları süreci daha da zedelemektedir. Bu noktada en güçlü koruyucu unsur, çocuğun ailesinden aldığı rol model desteği ve ebeveynin bilinçli rehberliğidir. Aile, genci yozlaşmış dijital figürlerin etkisinden koruyan en sağlam filtre ve güvenli liman konumundadır.

Stoller (1968), cinsel kimliği gelişiminde erken çocukluk deneyimlerinin önemine vurgu yapmış; annenin duygusal erişilebilirliği ile babanın etkin varlığının sağlıklı cinsel kimlik gelişimi için temel olduğunu belirtmiştir. Bu koşullar sağlanmadığında birey cinsel kimlik karmaşasına daha yatkın hale gelir.

Zucker (2018), cinsel kimlik karmaşasının yalnızca biyolojik faktörlere indirgenemeyeceğini; aile ortamı ve sosyal çevrenin, kimlik gelişiminde en az biyoloji kadar belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmalar, özellikle hassas mizaca sahip çocukların, aile desteği zayıf olduğunda toplumsal baskılar ve yönlendirici söylemler karşısında daha kolay sarsıldığını göstermektedir. Bu durum, modern dünyanın bireyi doğasından uzaklaştıran kimlik kurgularının, çocukları hedef aldığı gerçeğini gözler önüne sermektedir. Çocuğun biyolojik temeli ile uyumlu cinsel kimlik geliştirebilmesi için en güçlü dayanak, köklü aile değerleri ve ebeveynin kararlı duruşudur.

Güncel çalışmalar, bu klasik yaklaşımları dijital çağ bağlamında desteklemektedir. 2010 yılı, akıllı telefon ve tabletlerin gençlerin hayatına hızlı biçimde girdiği

dönüm noktası olmuştur. Twenge (2017), bu tarihten sonra özellikle kız ergenlerde depresyon, kaygı, yalnızlık ve beden algısı sorunlarında belirgin bir artış yaşandığını ortaya koymuştur. Twenge ve Campbell (2018) ise ekran süresindeki artışın psikolojik iyi oluşu azalttığını, bunun da cinsel kimlik sorgulamalarını yoğunlaştırdığını göstermiştir. Sosyal medya platformları, ergenlere cinsel kimliklerini deneyim alanı sunsa da, sürekli kıyas kültürü ve ideal benlik inşası çabası cinsel kimlik karmaşasını büyötmektedir (Uhls, Ellison & Subrahmanyam, 2017).

Valkenburg ve Piotrowski (2017), dijital ortamların gençlerin gerçek sosyal becerilerini zayıflattığını ve yalnızlık hissini artırdığını ortaya koymuştur. Livingstone ve Smith (2014) ise çevrim içi alanların erken cinsel deneyimleri tetikleyebildiğini; bunun da çocuk ve ergenlerde duygusal bütönlüğü zedeleyerek cinsel kimlik karmaşasını artırdığını göstermiştir. Kuss ve Griffiths (2017) ise sosyal medya bağımlılığının dikkat dağınıklığı, uyku bozuklukları ve duygusal düzenleme sorunlarıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Tüm bu bulgular, dijital dünyanın çocukları aile bağlarından uzaklaştırarak onların biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişim sürecini gölgelediğini göstermektedir. Bu noktada aile, dijital ortamlarda dayatılan kimlik kurgularına karşı genci koruyan en güçlü filtre konumundadır.

Nitekim Türkiye’de yapılan çalışmalar da aile bağlanma örüntülerinin cinsel kimlik gelişiminde temel bir rol oynadığını göstermektedir. Keskin ve Çam (2007), güvenli aile bağlarının ergenlik döneminde cinsel kimlik karmaşasını azalttığını vurgulamıştır. Kaya ve Öz (2020), üniversite öğrencilerinde güvenli bağlanmanın benlik algısını güçlendirdiğini; Varol ve arkadaşları (2021) ise ebeveyn kaybının cinsel kimlik yapılanmasını kırılganlaştırdığını ortaya koymuştur. Uluslararası bağlamda Sutton (2022), ebeveyn bağlanmasının ergenlerde biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimini koruyucu rol üstlendiğini; Yáñez-Yaben (2010) ise bağlanma stilleri ile cinsel kimlik gelişimi arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı bir değişken işlevi gördüğünü ortaya koymuştur.

Genel olarak, hem klasik kuramlar hem de güncel dijital çağ araştırmaları cinsel kimlik gelişiminin yalnızca biyolojiye indirgenemeyeceğini; bağlanma örüntüleri, özdeşim nesneleri, aile dinamikleri ve dijitalleşmenin çok boyutlu etkileriyle şekillendiğini göstermektedir.

1.2 Bağlanma Kuramı ve Cinsel Kimlik Karmaşası

Bağlanma kuramı, cinsel kimlik gelişimini anlamak için temel yaklaşımlardan biridir. Bowlby (1982), bağlanmayı bireyin tüm yaşamı boyunca duygusal güvenlik ve sosyal uyumun temelini oluşturan bir sistem olarak tanımlamıştır. Ona göre erken dönemde bakım verenle kurulan bağın niteliğı, bireyin ilerleyen yaşlarda kuracağı tüm ilişkiler için bir prototip işlevi görür. Çocuk, güvenli bir bağlanma figürüyle ihtiyaçlarını karşıladığında, dış dünyaya güvenle açılır ve cinsel kimlik inşasında sağlam bir temel kazanır. Buna karşın, bağlanma ilişkisinde yaşanan

kopukluklar veya tutarsızlıklar, ilerleyen yaşlarda cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlar.

Bu çalışmada cinsel kimlik karmaşası, bireyin biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı sürecinde yaşadığı içsel belirsizlik, rol çatışması, aidiyet kaybı ve benlik bütünlüğünde zedelenme olarak tanımlanmaktadır. Bu olgu, sadece bireysel düzeyde ortaya çıkan bir sorun olarak görülemez; bağlanma örüntülerindeki bozulmaların, özdeşim figürlerindeki yetersizliklerin, hassas mizaç özelliklerinin, akran baskısının ve dijital maruziyetin etkileşimiyle oluşan çok katmanlı bir gelişimsel kırılma alanıdır. Bu kırılma, bireyin hem toplumsal rollerle hem de kendi içsel duyumlarıyla kurduğu ilişkiyi zayıflatarak cinsel kimlik bütünlüğünü tehdit etmektedir. Nitekim güncel çalışmalar da benlik saygısının cinsel kimlik gelişiminde aracı rol oynadığını (Yárnöz-Yaben, 2010) ve ebeveynle kurulan güvenli bağların ergenlerde cinsel kimliğini sahiplenme sürecini kolaylaştırdığını (Sutton, 2022) ortaya koymaktadır.

Ainsworth'un (1979) "Yabancı Durum Testi" ile ortaya koyduğu güvenli, kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntüleri, bu sürecin farklı biçimlerde seyredebileceğini göstermektedir. Daha sonraki çalışmalarla tanımlanan dezorganize bağlanma örüntüsü (Main & Solomon, 1986) ise bu sınıflamaya önemli bir boyut eklemiştir. Güvenli bağlanan çocuklar, benlik algısında daha tutarlı ve içsel bütünlük geliştirmeye daha yatkın bir yapı sergilerken; kaygılı, kaçınan ve özellikle dezorganize bağlanma stillerinde, çocukta değersizlik duygusu, terk edilme kaygısı ve içsel güvensizlik belirginleşmektedir. Bu bağlanma örüntüleri, bireyin özdeşim ve benlik organizasyonunu zedeleyerek biyolojik cinsiyet ile uyumlu psikoseksüel bütünlüğün gelişimini güçleştirebilmekte ve özellikle ergenlik döneminde cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlayabilmektedir.

Bağlanma yalnızca bireyin içsel dünyasını değil, aynı zamanda öğrenme süreçlerini de etkiler. Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme kuramı, çocuğun anne-baba ya da bakım verenin davranışlarını gözlemleyerek öğrendiğini ortaya koyar. Tutarsız, kaygılı ya da ihmal edici ebeveyn tutumları, çocuk için sağlıklı rol modeller oluşturur; bu da çocuğun cinsiyetine uygun rol modellerle özdeşim kurmasını engelleyebilir. Buradan hareketle bağlanma ile öğrenme süreçlerinin iç içe geçtiği, cinsel kimlik karmaşasının yalnızca duygusal değil aynı zamanda davranışsal düzeyde de şekillendiği görülmektedir.

Stoller (1968), erken çocuklukta annenin duygusal erişilebilirliği ve babanın etkin varlığının, cinsel kimliğin sağlıklı gelişiminde kritik olduğunu vurgulamıştır. Eğer anne soğuk, mesafeli veya kaygılı ise; baba ise pasif, baskıcı veya uzak ise çocuk güvenli bir özdeşim figürü bulmakta zorlanır. Bu koşullarda güvensiz bağlanma örüntüleri yoğunlaşır ve birey cinsel kimlik karmaşasına daha yatkın hale gelir. Modern klinik gözlemler de bu görüşü desteklemekte; bağlanma zorlukları yaşayan bireylerde cinsel kimlik karmaşasının daha sık görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bağlanma kuramı cinsel kimlik karmaşasını anlamada güçlü bir kuramsal çerçeve sunar. Güvensiz bağlanma stilleri, özdeşim süreçlerini zedelemekte; güvenli bağlanma ise bireyi psikolojik olarak koruyarak cinsel kimlik gelişimini sağlıklı biçimde desteklemektedir.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, bağlanma kuramının cinsel kimlik gelişimi üzerindeki etkisini yalnızca erken çocukluk bağlamında değil, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde de belirgin biçimde ortaya koymaktadır. Sutton (2022), ebeveynle kurulan güvenli bağın ergenlerde cinsel kimliğini sahiplenme sürecini kolaylaştırdığını, güvensiz bağlanmanın ise cinsel kimlik karmaşasını derinleştirdiğini göstermiştir. Yárnoz-Yaben (2010) bağlanma stillerinin benlik saygısı aracılığıyla cinsel kimlik yapılanmasını yönlendirdiğini ortaya koyarken; bu bulgu, özellikle ergenlikte düşük özsaygı yaşayan bireylerin cinsel kimlik karmaşasına daha yatkın olduklarını göstermektedir. Türkiye’de yürütülen araştırmalar da benzer bir tablo ortaya koymuştur. Keskin ve Çam (2007), aile bağlanma stillerinin ergenlikte cinsel kimlik gelişimiyle doğrudan ilişkili olduğunu; Kaya ve Öz (2020) ise güvenli bağlanan genç yetişkinlerin benlik algılarının daha güçlü ve cinsiyet rollerini içselleştirme süreçlerinin daha sağlıklı olduğunu saptamıştır. Bu çalışmalar, bağlanma kuramının yalnızca bireysel psikolojik sağlık açısından değil, aynı zamanda aile dinamikleri ve kültürel bağlamda da cinsel kimlik gelişimini şekillendiren merkezi bir yapı olduğunu doğrulamaktadır.

1.3 Güvenli Bağlanma Stili ve Cinsel Kimlik Gelişimi

Güvenli bağlanma, bireyin psikolojik sağlamlığını ve cinsel kimlik yapılanmasını şekillendiren en temel gelişimsel faktörlerden biridir. Bu bağ, çocuğun yalnızca biyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasıyla değil; aynı zamanda kabul gördüğünü, sevildiğini ve değerli bulunduğunu hissetmesiyle oluşur. Erken dönemde kazanılan bu güven duygusu, bireyin yaşam boyu kimliğini inşa ederken dayandığı içsel bir kaynak hâline gelir.

Anne ve babanın tutarlı, öngörülebilir ve şefkatli tutumları, çocuğun benlik algısını güçlendirir. Ebeveynin sadece bakım verici değil; aynı zamanda örnek olan bir figür olması, bu sürecin en belirleyici unsurlarından biridir. Günlük yaşamda gösterilen sorumluluk bilinci, sınır koyma ve şefkat davranışları çocuğun iç dünyasına model olur. Böylece çocuk, hem kendisini değerli hisseder hem de cinsiyetine uygun davranış kalıplarını güvenle özümser.

Güvenli bağlanmanın bulunduğu aile ortamında çocuklar sosyal ilişkilerde daha aktif, duygu paylaşımında daha özgür ve dışsal stres faktörlerine karşı daha dirençli olurlar. Bu içsel denge, cinsiyet rollerinin sağlıklı bir şekilde benimsenmesine doğrudan katkı sağlar. Çünkü birey, kendisini kabul ettiği ölçüde cinsiyetine dair rol modelleri de olumlu biçimde içselleştirebilir.

Güvenli bağlanmanın en kritik katkılarından biri de özdeşim süreçlerini düzenlemesidir. Erkek çocuk, babasıyla güven ilişkisi kurduğunda maskülen

özellikleri dengeli biçimde içselleştirme imkânı bulur; kız çocuk ise annesinin şefkati ve ulaşılabilirliği sayesinde kadın kimliğini daha olumlu algılar. Bu süreç, bireyin toplumsal beklentilerle uyumlu ve kendi içsel bütünlüğü ile barışık bir cinsel kimlik geliştirmesini kolaylaştırır.

Araştırmalar, güvenli bağlanmaya sahip bireylerin yetişkinlik döneminde daha istikrarlı romantik ilişkiler kurduklarını ve cinselliklerini daha sağlıklı bir paylaşım alanına dönüştürebildiklerini göstermektedir (Birnbau, 2010). Benzer şekilde Sutton (2022), güvenli ebeveyn bağlanmasının ergenlikte cinsel kimlik karmaşasına karşı koruyucu işlev gördüğünü; Yárnöz-Yaben (2010) ise güvenli bağlanmanın benlik saygısını güçlendirdiğini, bunun da cinsel kimlik gelişimi için önemli bir aracı mekanizma olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye’de yürütülen araştırmalarda Keskin ve Çam (2007), ergenlerde aile bağlanma stillerinin cinsel kimlik gelişimini doğrudan etkilediğini; Kaya ve Öz (2020) ise güvenli bağlanan genç yetişkinlerin benlik algılarının daha bütünlüklü olduğunu saptamıştır.

Klinik gözlemler de literatürü destekler niteliktedir. Güvenli bağlanan çocukların küçük çevresel streslerle daha kolay baş edebildiği, ebeveyn desteği sayesinde cinsel kimlik gelişiminde denge sağladığı görülmektedir. Buna karşın bağlanma örüntüsü kırılgan olanlarda, küçük çatışmaların dahi yoğun cinsel kimlik karmaşasına dönüştüğü dikkat çekmektedir. Bu durum, güvenli bağlanmanın yalnızca duygusal sağlamlığı değil, aynı zamanda biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimini de koruyucu bir yapı sunduğunu açık biçimde göstermektedir.

Sonuç olarak, güvenli bağlanma yalnızca bireyin psikolojik istikrarı için değil; aynı zamanda biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyumun sağlanması ve bu kimliğin sağlıklı bir şekilde içselleştirilmesi için de temel bir koşuldur. Çocuğuna hem sevgi hem de sınır sunabilen, aynı zamanda kendi davranışlarıyla rehberlik eden ebeveyn, cinsel kimlik gelişiminde en güçlü dayanak noktası hâline gelir. Bu nedenle güvenli bağlanma, cinsel kimlik karmaşasının önlenmesinde en güçlü koruyucu faktörlerden biri olarak değerlendirilmelidir.

1.4 Güvensiz Bağlanma Stili ve Cinsel Kimlik Gelişimi

Güvensiz bağlanma, bireyin kendisini değersiz, yetersiz veya sevilmeye layık görmesine yol açan, istikrarsız ve yetersiz bakım ilişkilerinden kaynaklanan bir bağlanma biçimidir. Çocuklukta bakım verenin mesafeli, reddedici veya aşırı değişken tutumları bu örüntünün oluşmasına zemin hazırlar. Çocuğun sevgi ve ilgi ihtiyacına karşılık bulamaması, onun benliğini tehdit altında algılamasına yol açar. Bu durum yalnızca sosyal ilişkileri değil, aynı zamanda cinsiyetle uyumlu kimlik gelişimini de olumsuz etkileyebilir.

Araştırmalar, güvensiz bağlanan bireylerin başkalarının onayına aşırı ihtiyaç duyduklarını ve terk edilme korkusu yaşadıklarını göstermektedir (Levy, Ellison, Scott, & Bernecker, 2011). Özellikle kaygılı, kaçınan ve dezorganize bağlanma

stilllerinde, çocuklukta yaşanan ilgisizlik, tutarsızlık veya aşırı müdahaleci ebeveynlik örüntüleri; yalnızca benlik değerini değil, bireyin içsel tutarlılık ve kimlik organizasyonunu da zedelemektedir. Bu durum, özdeşim ve içsel çalışma modelleri aracılığıyla bireyin kendilik algısını şekillendirerek, yetişkinlikte biyolojik cinsiyet ile uyumlu psikoseksüel bütünlüğün kurulmasını güçleştirebilmektedir. Nitekim Yárnöz-Yaben (2010), güvensiz bağlanma örüntülerine sahip bireylerin cinsel kimliklerini güvenle sahiplenmede daha kırılgan bir yapı sergilediklerini ve bu alanda bütünlük geliştirmekte zorlanabildiklerini ortaya koymaktadır.

Güvensiz bağlanan çocukların sosyal ilişkilerde daha içe kapanık, huzursuz veya çekingen oldukları gözlenmektedir. Bu durum, aynı cinsiyetten ebeveynle kurulması gereken özdeşim bağına zorlaştırır. Özdeşim ilişkisindeki boşluk, bireyin toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirmesini güçleştirir. Sutton (2022), ebeveynle kurulamayan güvenli bağların ergenlikte cinsel kimlik karmaşası riskini artırdığını vurgulamaktadır.

Olumsuz yaşam deneyimleri de güvensiz bağlanma riskini artıran etkenlerdendir. Varol ve arkadaşları (2021), ebeveyn kaybı yaşayan gençlerde bağlanma örüntülerinin bozulduğunu, bunun da yakın ilişkilerde mesafe koyma ve terk edilme kaygısı yarattığını göstermiştir. Benzer biçimde, güvensiz bağlanmaya sahip bireylerde duygusal düzenleme güçlükleri kimliği olumsuz etkileyebilmektedir. Uluyol (2019), özellikle kadınlarda güvensiz bağlanmanın duygusal düzenleme zorluklarını artırdığını; Schachner ve Shaver (2004) ise güvensiz bağlanan bireylerin cinsellikte tatmin arayışından çok onay ihtiyacına yöneldiklerini bildirmiştir.

Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar da bu tabloyu destekler niteliktedir. Keskin ve Çam (2007), erken yaşta bağlanma sorunları yaşayan bireylerin zayıf bir kendilik algısına sahip olduklarını ve sosyal ilişkilerde sınır koymakta zorlandıklarını ortaya koymuştur. Kaya ve Öz (2020) ise üniversite gençliğinde güvensiz bağlanma ile düşük benlik algısı arasındaki güçlü ilişkiye dikkat çekmiş, bunun da cinsel kimlik yapılanmasında kırılganlığa neden olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak güvensiz bağlanma, bireyin psikolojik dayanıklılığını ve toplumsal uyumunu zayıflatan; cinsel kimlik gelişiminde kırılmalara yol açan bir örüntüdür. Erken dönemde güvenli bağlanma deneyiminden mahrum kalan çocukların güvenilir özdeşim figürlerinden yoksun kalması, benlik bütünlüğünü zedelemekte ve cinsiyetle uyumlu kimliğin sağlıklı biçimde içselleştirilmesini engellemektedir. Bu nedenle güvensiz bağlanma, cinsel kimlik karmaşasının en önemli risk faktörlerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

1.5 Özdeşim Nesnesi ve Ebeveyn Roller

Cinsel kimlik gelişimi sürecinde özdeşim, bireyin benlik algısını inşa ederken rol modellerinden öğrendiği davranış, değer ve tutumların içselleştirilmesi anlamına gelir. Freud (1923), aynı cinsiyetten ebeveynle kurulan özdeşim ilişkisinin bu

noktada kritik olduğunu vurgulamıştır. Çocuğun, babası ya da annesiyle kurduğu özdeşim, cinsiyetle uyumlu kimliğin içselleştirmesi için temel koşuldur. Eğer özdeşim nesnesi yoksa, pasifse ya da aşırı baskın bir figürse, bu durum bireyin cinsel kimlik gelişiminde kırılmalara neden olabilir. Freud'un bu yaklaşımı, özellikle baba figürünün zayıflığı ve anne figürünün aşırı baskınlığı ile ortaya çıkan cinsel kimlik karmaşasını anlamada önemli bir dayanak sunar.

Freud'un psikanalitik çerçevesini klinik gözlemlerle destekleyen Stoller (1968), erken dönemde annenin duygusal erişilebilirliğinin ve babanın etkin varlığının cinsel kimliğin sağlıklı gelişiminde temel olduğunu ifade etmiştir. Ona göre, annenin aşırı baskın olduğu ve babanın pasif ya da uzak kaldığı ailelerde erkek çocuk maskülen rolü sağlıklı biçimde içselleştiremez. Aynı şekilde baba figürünün yetersizliği, çocuğun güvenlik ve aidiyet ihtiyacının karşılanmasını zorlaştırır. Bu da ilerleyen yaşlarda cinsel kimlik karmaşasına yatkınlığı artırır.

Anne ve babanın birbirini tamamlayan roller üstlenmesi gerektiğini vurgulayan Golombok ve Fivush (1994), ebeveynlerin cinsiyet rollerini çocuğa aktarmasının cinsel kimlik gelişiminde düzenleyici bir işlevi olduğunu göstermiştir. Anne ve babanın rollerindeki dengesizlikler, özellikle baskın anne figürü ile baba pasifliğinin bir arada görüldüğü ailelerde, çocuğun bağımsız cinsel kimlik geliştirme sürecini zayıflatmaktadır. Bu bulgular, özdeşim nesnesinin yalnızca varlığı değil, aynı zamanda niteliğinin de cinsel kimlik gelişiminde belirleyici olduğunu ortaya koyar.

Aile sistemine odaklanan Adler (1937), anne-baba arasındaki çatışmaların ve işbirliği eksikliğinin çocuğun özdeşim süreçlerini doğrudan zedelediğini vurgulamıştır. Çocuk, sürekli gerginlik ve belirsizlik içinde büyüdüğünde, özdeşim kurduğu figürlerle güvenli bağ geliştiremez. Bu açıklama, özdeşim nesnesinin bireysel olduğu kadar sistemik bir bağlamda da incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu noktada Bowen'ın (1978) aile sistemleri kuramı devreye girer. Bowen, anne-baba arasındaki ilişkinin niteliğinin çocuğa güvenli bir özdeşim alanı sunduğunu; bu güvenli alan zedelendiğinde cinsel kimlik gelişiminin kırılganlaştığını belirtmiştir. Çatışmalı, kopuk ya da mesafeli ebeveyn ilişkileri, çocuğun özdeşim süreçlerini olumsuz etkileyerek cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlar.

Günümüzde özdeşim süreçleri yalnızca ebeveyn figürleriyle sınırlı değildir. Özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde çocuklar, sosyal medya fenomenleri, şarkıcılar, film aktörleri, sporcular veya YouTuber'lar gibi dijital dünyada görünür olan figürlerle özdeşim kurabilmektedir. Bu durum, cinsel kimlik gelişimini hem destekleyici hem de kırılganlaştırıcı yönleri sahiptir. Valkenburg ve Peter (2011), çevrimiçi ortamların ergenler için yeni özdeşim alanları sunduğunu; ancak bu ortamların aynı zamanda gerçeklik algısını bulanıklaştırabildiğini belirtmektedir. Livingstone ve Smith (2014) de dijital ortamlarda maruz kalınan içeriklerin, gençlerin toplumsal cinsiyet rollerini

deneyim biçimlerini etkilediğini göstermiştir. Türkiye bağlamında gözlenen klinik örneklerde de ergenlerin sosyal medya fenomenlerini model alarak cinsel kimlik arayışlarını sürdürdükleri, bu figürlerin sunduğu cazibeyle özdeşim süreçlerinin yönlendiği görülmektedir. Dolayısıyla modern dönemde özdeşim nesnesi yalnızca aile sistemi içindeki anne-baba rollerinden ibaret değildir; dijital kültürün sunduğu alternatif figürler de gençlerin cinsel kimlik yapılanmasında güçlü ve çoğu zaman çelişkili etkiler doğurmaktadır.

Günümüzde ise özdeşim süreçleri yalnızca anne ve baba ile sınırlı değildir. Özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde gençler, sosyal medya fenomenleri, şarkıcılar, film aktörleri veya YouTuber'lar gibi dijital dünyanın görünür figürleriyle de özdeşim kurabilmektedir. Bu figürler, kimi zaman cinsel kimlik gelişimine alternatif rol modeller sunarken, kimi zaman da gerçeklik algısını bulanıklaştırarak kafa karışıklığını artırabilmektedir. Nitekim Valkenburg ve Peter (2011), çevrimiçi ortamların ergenler için yeni özdeşim alanları oluşturduğunu; Livingstone ve Smith (2014) ise dijital içeriklerin gençlerin toplumsal cinsiyet rollerini deneyim biçimlerini etkilediğini göstermiştir. Dolayısıyla modern dönemde özdeşim nesnesi yalnızca aile sistemiyle sınırlı kalmamakta, dijital kültürün sunduğu alternatif figürler de gençlerin cinsel kimlik yapılanmasında güçlü ve çoğu zaman çelişkili etkiler üretmektedir.

Sonuç olarak özdeşim nesnesi, çocuğun cinsel kimlik gelişiminde yalnızca bireysel değil, aynı zamanda aile sistemi içindeki dinamiklerle de belirlenir. Sağlıklı, erişilebilir ve tamamlayıcı ebeveyn rolleri cinsel kimlik inşasını desteklerken; pasif baba, baskın anne ve çatışmalı ebeveyn ilişkileri cinsel kimlik karmaşasını derinleştiren en önemli risk faktörleri arasında yer almaktadır.

1.6 Hassas Mizaçlı Bireylerde Cinsel Kimlik Karmaşası

Cinsel kimlik gelişimi, yalnızca biyolojik ve bilişsel süreçlerin sonucu değildir; bireyin doğuştan getirdiği mizacın çevresel koşullarla etkileşimi bu sürecin en önemli belirleyicilerindendir. Aile ortamı, akran ilişkileri, okul yaşantıları, dini değerler ve kültürel normlar bu etkileşimi şekillendiren başlıca faktörlerdir. Özellikle hassas mizaca sahip bireylerde cinsel kimlik yapılanması, bu çevresel unsurların olumlu ya da olumsuz etkilerine karşı daha kırılgan bir zemin üzerinde ilerler.

Thomas ve Chess'in (1977) mizaç kuramı, bazı çocukların doğuştan daha yüksek duyarlılığa sahip olduğunu ve çevreden gelen uyaranlara daha yoğun tepkiler verdiğini ortaya koymuştur. Aron ve Aron (1997) ise bu durumu "yüksek duyarlılık" kavramıyla tanımlamış ve bu çocukların ebeveyn tutumlarından, toplumsal baskılardan ve kültürel mesajlardan güçlü biçimde etkilendiklerini vurgulamıştır. Hassas mizaç, doğru destek ortamlarında empati, estetik duyarlılık ve yaratıcı düşünme gibi güçlü özelliklere dönüşebilirken; olumsuz çevresel faktörlerle birleştğinde cinsel kimlik gelişiminde kırılganlığa ve karmaşaya yol açabilmektedir.

Bu kırılmanın en belirgin sonucu, duygusal hassasiyet ve duygu düzenleme güçlüklerinin artmasıdır. Mesafeli, eleştirel veya aşırı kontrolcü ebeveyn tutumlarına maruz kalan hassas çocuklar, cinsiyetleriyle uyumlu bir kimlik gelişimi oluşturmada zorlanabilmekte; daha yoğun duygusal karmaşa yaşayabilmekte ve bu yaşantıları ifade etmede güçlük çekebilmektedir. Bu bireylerde çevreden onay alma ihtiyacının artması, benlik farkındalığını zayıflatarak içsel dengeyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Diamond (2002), özellikle ergenlik döneminde sosyal çevreden gelen yönlendirmelerin hassas mizaca sahip bireylerde cinsel kimlik karmaşasını artırabildiğini ve bu süreçte biyolojik cinsiyetle uyumlu cinsel kimlik gelişiminin daha kolay zedelenabildiğini ortaya koymaktadır.

Aile dışındaki sosyal çevre de bu kırılmanın artırıcı rol oynar. Özellikle okul ortamında yaşanan zorbalık, dışlanma veya alay edilme gibi deneyimler, hassas çocukların benlik algısını doğrudan zedeler. Herek (2009) ve Russell & Fish (2016), akran ilişkilerindeki damgalanma ve olumsuz etkileşimlerin cinsel kimlik gelişimini sekteye uğratarak, ilerleyen dönemlerde ruhsal uyumu tehdit eden bir unsur haline geldiğini vurgulamaktadır.

Dijital çağda ise hassas mizacın kırılmasına yeni bir boyut eklenmiştir. Sosyal medya platformları, çevrim içi oyunlar ve sanal topluluklar gençlere cinsel kimliklerini deneyim imkânı sunarken, aynı zamanda kafa karışıklığını artıran riskler de barındırmaktadır. Turkle (2011), ergenlerin dijital ortamlarda farklı cinsel kimliklerle deneyim yaşamalarının, onların içsel tutarlılığını zedelediğini ve cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırladığını ifade etmektedir. Hassas mizaçlı bireyler, bu ortamlarda daha savunmasız bir konumda bulunmakta ve maruz kaldıkları dijital içeriklerden daha yoğun etkilenmektedir.

Sonuç olarak, hassas mizaç tek başına cinsel kimlik karmaşasının nedeni değildir. Ancak güvensiz bağlanma, olumsuz ebeveyn tutumları, akran zorbalığı ve dijital maruziyetle birleştiğinde cinsel kimlik gelişiminde risk faktörü haline gelir. Bu nedenle hassas mizaçlı çocuk ve gençlerin cinsel kimlik gelişiminde kırılma noktalarının anlaşılması, ebeveynlerin rehberlik edici rol üstlenmesi ve terapötik müdahalelerin bu duyarlılığı koruyucu bir potansiyele dönüştürmesi kritik önem taşımaktadır.

1.7 Ergenlik Döneminde Bağlanmanın Cinsel Kimlik Üzerine Etkileri

Bağlanma, yalnızca erken çocukluk dönemine özgü bir güven ihtiyacı değil; bireyin tüm yaşam evrelerinde cinsel kimlik inşasını şekillendiren dinamik bir süreçtir. Çocuğun ilk yıllarda edindiği bağlanma deneyimi, ergenlik döneminde cinsel kimlik inşasının seyrini belirleyen bir temel oluşturur. Bu kritik dönemde bireyin biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyumu geliştirebilmesi, yalnızca bedensel olgunlaşmaya değil; aynı zamanda ebeveynle kurulan rol model ilişkisine, sosyal çevreyle olan etkileşimlerine ve duygusal güvenlik ihtiyacının karşılanması biçimine doğrudan bağlıdır.

Ergenlik dönemi, bireyin “Ben kimim?” sorusuna yanıt aradığı, aile ve sosyal çevreden gelen beklentilerle benlik algısı arasındaki dengeyi kurmaya çalıştığı bir süreçtir. Bu aşamada özellikle aynı cinsiyetten ebeveynle güvenli bağ kurmak koruyucu bir rol üstlenir. Erkek çocuk, babasından gördüğü yeterli sevgi, ilgi ve sınır ile erkek kimliğini daha sağlıklı biçimde sahiplenirken; kız çocuk da annesinin ölçülü şefkat ve koşulsuz sevgisi ile beslenerek kadın kimliğini daha güçlü bir şekilde içselleştirebilir. Bu bağ kopuk olduğunda, genç birey kendi cinsiyetiyle özdeşim kurmakta zorlanabilir ve bu durum cinsel kimlik gelişiminde kararsızlık ve kafa karışıklığına yol açabilmektedir.

Araştırmalar bu durumu destekler niteliktedir. Cooper ve arkadaşları (2013), ergenlik öncesinde güvensiz bağlanan bireylerde cinsiyete özgü davranışların içselleştirilmesinde motivasyonel eksikliklerin olduğunu saptamıştır. Kaçınmacı ya da saplantılı bağlanma örüntüleri, gencin cinsiyete uygun davranışları benimsemesini zorlaştırmakta; özellikle aynı cinsiyetten ebeveynle sağlıklı özdeşim kurulamaması, cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlamaktadır.

Mohr (1999), ergenlik döneminde duygusal destekten yoksun bireylerin, aile ve sosyal çevreden gelen beklentilerle kendi iç dünyaları arasındaki farklılıkları deneyimlerken dışlanma kaygısı taşıdıklarını ortaya koymuştur. Bu kaygı, bireyin biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişim sürecini sekteye uğratabilmektedir. Del Giudice (2009) de saplantılı bağlanma stilinin özellikle erkek çocuklarda cinsiyete özgü davranışların gelişimini zayıflatılabildiğini belirtmiş; bu durumun kız çocuklarda daha farklı biçimlerde ortaya çıkabildiğini ifade etmiştir. Ruble ve arkadaşları (2006) ise kaçınmacı bağlanan kız çocuklarının aynı cinsiyetten akranlarıyla yeterli bağ kuramadıklarını ve bunun da kadın kimliğinin sağlıklı gelişimini engelleyebildiğini göstermiştir.

Bağlanma örüntüleri, kültürel farklılıklar ışığında da değerlendirilmelidir. Belsky ve arkadaşları (1991), bireyci toplumlarda kaçınmacı bağlanmanın, kolektivist toplumlarda ise saplantılı bağlanmanın daha sık gözlemlendiğini belirtmiştir. Bu bulgu, çocuk yetiştirme tarzlarının ve ebeveynlik stillerinin cinsel kimlik gelişimi üzerindeki belirleyici etkisini göstermektedir. Aile yapısının güçlü ve sağlıklı olduğu ortamlarda anne ve baba, çocuklarına yalnızca bakım veren değil; aynı zamanda rol model olan ve rehberlik eden bir tutumla yaklaşırlar. Bu yaklaşım, çocuğun hem kendisini güvende hissetmesini hem de cinsiyetine uygun kimliği daha sağlıklı bir şekilde geliştirmesini destekler.

Öte yandan ebeveyn kaybı, boşanma, ihmal veya şiddet gibi travmatik deneyimler; ergenin güvenli bağlanma ihtiyacını kesintiye uğratabilir. Varol ve arkadaşları (2021) ile Sutton (2022), ebeveyn yitimi ya da duygusal bağlanma eksikliğinin ergenlerde cinsel kimlik gelişimini olumsuz etkilediğini ve kafa karışıklığını artırdığını göstermiştir. Bu tür olumsuzluklar, ergenin sosyal ilişkilerinde kırılganlık, özdeşim süreçlerinde ise zayıflık oluşturur.

Sonuç olarak, ergenlik döneminde güvenli bağlanmanın varlığı, bireyin biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimi açısından kritik öneme sahiptir. Aynı cinsiyetten ebeveynle kurulan rol model ilişkisi, gencin cinsel kimlik inşasında sağlam bir zemin oluştururken; güvensiz bağlanma, özdeşim eksikliği ve duygusal doğrulama yoksunluğu ise cinsel kimlik karmaşasını derinleştirmektedir. Bu nedenle ailelerin ergenlik sürecinde çocuklarına sundukları güven, sevgi, sınır ve rehberlik; yalnızca duygusal dengeyi değil, aynı zamanda biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimi de doğrudan şekillendiren bir unsur olarak ele alınmalıdır.

1.7.1 Ergenlik Dönemi (12–18 Yaş): Özdeşim Çatışmaları ve Kimlik Arayışı

Ergenlik, bireyin kimliğini yeniden sorguladığı ve dış dünyaya beyan etme ihtiyacının arttığı dönemdir. Bu süreçte özdeşim figürleri aile sınırını aşar; akranlar, öğretmenler, sosyal medya figürleri ve kültürel ikonlar da devreye girer.

Bu dönemde bireyler sıklıkla özdeşim çatışmaları yaşarlar. Bir yandan toplumsal beklentilere uyum sağlamaya çalışırken, diğer yandan içsel duyularıyla çatışabilirler. Erikson'un (1968) "kimliğe karşı rol karmaşası" kavramı, bu gerilimi açıklamaktadır. Literatür, ergenlerde özdeşim figürleri arasında geçişlerin sık olduğunu, bir gün akran grubuna uyum sağlama çabası gösterirken ertesi gün başka bir figüre yöneldiklerini göstermektedir (Shaver & Mikulincer, 2002).

Nitel bulgular da bu tabloyu destekler. Ergenler çoğu zaman "Ben ne olduğumu bilmiyorum" veya "Bazen erkek gibi hissediyorum, bazen değil" gibi ifadelerle cinsel kimlik karmaşasını dile getirmişlerdir. Özellikle ebeveynle kurulan bağın niteliği, ergenlikte özdeşim süreçlerinin sağlıklı ya da kırılgan olmasında belirleyici rol oynamaktadır. Güvenli bağlanan ergenler daha tutarlı cinsel kimlikler geliştirirken; güvensiz bağlananlar cinsel kimlik karmaşasına daha açık hâle gelmektedir.

1.7.2 Erken Yetişkinlik (19–27 Yaş): Bilinçli Özdeşim ve Cinsel Kimlikte Derinleşme

Yetişkinliğe geçişte birey özdeşim figürlerini daha seçici ve bilinçli belirler. Bu dönemde romantik partnerler, ideolojik liderler ve hayranlık duyulan kişiler öne çıkar. Ancak çocukluk ve ergenlikte bağlanma sorunları yaşayan bireyler için özdeşim hâlâ kopuk, geçici veya idealize edilmiş bir nitelik taşıyabilir.

Shaver ve Mikulincer (2002), erken dönemde yaşanan bağlanma eksikliklerinin yetişkinlikte özdeşim süreçlerini zayıflattığını göstermiştir. Bu bireyler, çocuklukta tamamlanmamış özdeşim bağlarını telafi etmeye çalışmakta veya ergenlikte çözülmemiş cinsel kimlik çatışmalarını yetişkinlikte yeniden yaşamaktadırlar.

Dolayısıyla, erken dönem özdeşim bağlarının niteliği, yetişkinlikte cinsel kimlik gelişiminin sağlam ya da kırılgan olmasını doğrudan etkilemektedir.

Sonuçlar olarak; gelişimsel dönemler incelendiğinde, özdeşim süreçleri çocuklukta ebeveynle kurulan bağlara, ergenlikte akran ve kültürel figürlere, yetişkinlikte ise bilinçli tercihlere dayanmaktadır. Ancak her evrede ebeveynin rol model ve rehberliği belirleyici olmaya devam etmektedir. Sağlıklı özdeşim figürleriyle desteklenen bireyler, biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişim sürecini güvenle sürdürebilmekte; buna karşılık eksik veya kırılgan özdeşim bağları, çocuk ve ergeni dış ideolojilerin etkisine daha açık hâle getirerek cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlamaktadır.

1.8 Araştırmanın Önemi ve Literatürdeki Boşluk

Literatürde cinsel kimlik gelişimi; bağlanma stilleri, ebeveyn tutumları, aile dinamikleri, özdeşim süreçleri ve mizaç özellikleri gibi farklı değişkenler üzerinden ele alınmıştır (Bowlby, 1982; Stoller, 1968; Aron & Aron, 1997). Bununla birlikte, cinsel kimlik karmaşası yaşayan bireylerin gelişimsel öykülerinde güvensiz bağlanma örüntüleri, ebeveyn figürleriyle kurulan özdeşim ilişkileri, mizaç özellikleri, akran deneyimleri ve dijital maruziyet gibi faktörlerin birbiriyle nasıl etkileşime girdiğini bütüncül biçimde inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, cinsel kimlik karmaşasını tek boyutlu bir olgu olarak değil; gelişimsel, ilişkisel ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen çok katmanlı bir süreç olarak ele almaktadır. Özellikle bağlanma örüntülerinin niteliği, anne ve baba figürlerinin özdeşim süreçlerindeki işlevi, aile içi ilişki dinamikleri, hassas mizaç özellikleri, akran zorbalığı ve dijital kültürün kimlik gelişimi üzerindeki etkilerinin birlikte değerlendirilmesi, bu sürecin daha bütüncül biçimde anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın odaklandığı önemli boşluklardan biri de hassas mizacın cinsel kimlik gelişimindeki rolüdür. Literatürde mizaç çoğunlukla ikincil ya da yardımcı bir değişken olarak ele alınırken, bu araştırma hassas mizacın cinsel kimlik karmaşası yaşayan danışanların gelişimsel öykülerinde nasıl bir kırılganlık zemini oluşturabileceğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, hassas mizacın güvensiz bağlanma, aile içi çatışmalar, akran zorbalığı ve dijital maruziyet gibi risk faktörleriyle birlikte nasıl bir gelişimsel bağlam içinde ortaya çıktığını anlamaya katkı sunmayı hedeflemektedir.

Günümüzde çocuk ve ergenlerin kimlik inşa süreçleri yalnızca aile ve yakın sosyal çevre içinde değil; aynı zamanda dijital platformlar, sosyal medya içerikleri, akran grupları ve çevrim içi kimlik deneyimleri aracılığıyla da şekillenmektedir. Bu nedenle cinsel kimlik karmaşasının yalnızca bireysel bir içsel deneyim olarak değil; bağlanma ilişkileri, ebeveyn figürleriyle kurulan özdeşim, mizaç özellikleri, akran deneyimleri ve dijital kültürle birlikte değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu araştırma, bağlanma stilleri ile cinsel kimlik karmaşası arasındaki ilişkide özdeşim nesnesinin rolünü inceleyerek literatürdeki bu boşluğa katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın, cinsel kimlik karmaşasının gelişimsel ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir gelişimsel kırılma süreci olarak tartışılmasına; çocuk, ergen, genç yetişkin ve ailelerle yürütülen klinik değerlendirme, psikoterapi ve psiko-eğitim çalışmalarına kuramsal ve uygulamaya dönük bir zemin sağlaması beklenmektedir.

1.9 Araştırma Soruları

Bu çalışmanın temel amacı, cinsel kimlik karmaşası yaşayan bireylerin bağlanma örüntülerini, ebeveyn figürleriyle kurdukları özdeşim ilişkilerini, mizaç özelliklerini ve sosyal çevre deneyimlerini fenomenolojik bir bakış açısıyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Cinsel kimlik karmaşası yaşayan bireylerin bağlanma örüntüleri nasıl şekillenmektedir?
2. Katılımcıların anne, baba veya bakım veren figürlerle kurdukları özdeşim ilişkileri nasıl bir nitelik taşımaktadır?
3. Güvensiz bağlanma örüntüleri, katılımcıların cinsel kimlik karmaşası deneyimlerinde nasıl görünür hâle gelmektedir?
4. Özdeşim nesnesinin niteliği, katılımcıların kendilik ve cinsel kimlik algısını nasıl etkilemektedir?
5. Hassas mizaç, aile içi ilişkiler, akran deneyimleri ve dijital maruziyet, katılımcıların cinsel kimlik karmaşası deneyimlerinde nasıl bir anlam taşımaktadır?

2. Yöntem

2.1 Araştırmacının Rolü ve Öznelliği

Bu çalışmada araştırmacı, yalnızca verileri toplayan bir gözlemci değil; aynı zamanda katılımcıların terapisti olarak sürece doğrudan dâhil olmuştur. Terapötik süreçte kurulan güven ilişkisi, katılımcıların deneyimlerini daha derinlikli biçimde ifade etmelerine imkân tanımış; böylece araştırma verilerinin doğal, güvene dayalı ve bütüncül bir bağlamda elde edilmesine katkı sağlamıştır.

Fenomenolojik yöntemin öznel deneyimi anlamaya dayalı yapısı, araştırmacının konumunu çift yönlü hale getirmiştir. Araştırmacı, bir yandan katılımcıların yaşantılarını anlamaya çalışan terapist rolünü sürdürürken; diğer yandan bu yaşantıları akademik bir perspektifle sistematik olarak analiz etmiştir. Bu ikili konum, çalışmaya özgün bir derinlik kazandırmakla birlikte, araştırmacının kendi

özellikliğini sürekli olarak fark etmesini ve analiz sürecinde öz-düşünsel bir tutum geliştirmesini gerektirmiştir.

Terapist–araştırmacı ikili rolünden kaynaklanabilecek olası rol çatışmasını azaltmak amacıyla, terapötik süreç ile araştırma verilerinin analizi birbirinden ayrı aşamalar olarak ele alınmıştır. Katılımcıların paylaşımları terapi sürecinde öncelikle danışanın yararını gözetken klinik bir çerçevede değerlendirilmiş; araştırma analizine geçildiğinde ise klinik kanaatler ile araştırma bulguları birbirinden ayrıştırılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda temalar, terapötik yorumlardan ziyade katılımcı anlatılarında tekrar eden anlam örüntülerine dayandırılmış; araştırmacı, kendi klinik varsayımlarını paranteze alma çabası içinde olmuştur.

Analiz sürecinde, araştırmacının kendi klinik tecrübelerinden ve danışanlarla kurduğu terapötik ilişkiden kaynaklanan öznellik unsurları göz ardı edilmemiş; bu özelliğin hem bir zenginleştirici boyut hem de dikkatli yönetilmesi gereken bir unsur olduğu kabul edilmiştir. Verilerin yorumlanmasında fenomenolojik yaklaşımın ilkeleri gözetilmiş; elde edilen bulgular, araştırmacının kişisel kanaatlerinden ziyade katılımcıların öznel deneyimlerine sadık kalınarak tematik yapıya dönüştürülmüştür (Smith, Flowers, & Larkin, 2009).

2.2 Araştırma Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım çerçevesinde yürütülmüştür. Fenomenoloji, bireylerin yaşantılarını nasıl deneyimlediklerini ve bu yaşantılara nasıl anlamlar yüklediklerini derinlemesine anlamayı hedefleyen bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2013; Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu bağlamda fenomenolojik yaklaşım, katılımcıların cinsel kimlik karmaşası süreçlerinde özdeşim nesneleriyle kurdukları ilişkilerin öznel boyutunu ortaya koymak amacıyla tercih edilmiştir.

Verilerin analizinde Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (Interpretative Phenomenological Analysis, IPA) yaklaşımından yararlanılmıştır. IPA, katılımcıların deneyimlerini yalnızca betimlemekle kalmaz; aynı zamanda bu deneyimlerin birey açısından ifade ettiği anlamı yorumlamayı amaçlar (Smith, Flowers, & Larkin, 2009). Bu yöntemin tercih edilmesinin temel nedeni, cinsel kimlik karmaşasının bireyin benlik algısını, ebeveynlerle kurduğu erken dönem bağları, özdeşim ilişkilerini, mizaç özelliklerini ve sosyal çevre deneyimlerini içeren öznel, hassas ve katmanlı bir deneyim alanı olmasıdır.

IPA'nın yorumlayıcı niteliği, araştırmacının yalnızca katılımcı ifadelerini betimlemesine değil; bu ifadelerin altında yer alan psikolojik anlam örüntülerini bağlam içinde değerlendirmesine de imkân tanımıştır. Bu yönüyle yöntem, katılımcıların cinsel kimlik karmaşası sürecinde ebeveyn figürleriyle kurdukları ilişkileri, bağlanma deneyimlerini, hassas mizaç özelliklerini, akran zorbalığı ve

dijital maruziyet gibi çevresel deneyimlerini bütüncül biçimde anlamaya uygun bir zemin sağlamıştır.

Bu desenin güçlü yönü, katılımcıların deneyimlerini yalnızca dışsal davranışlar veya sınıflandırıcı kategoriler üzerinden değil; onların kendi anlatıları, anlamlandırma biçimleri ve yaşam öyküleri içinde değerlendirmeye olanak tanımasıdır. Böylece çalışma, cinsel kimlik karmaşasını tek bir nedensel faktöre indirgemeden; bireysel, ailesel ve sosyal bağlamların kesişiminde derinlemesine ele alabilmektedir.

Bununla birlikte, fenomenolojik ve yorumlayıcı desenin bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu tür araştırmalar, sınırlı sayıda ve amaca yönelik seçilmiş katılımcıların deneyimlerine odaklandığı için bulguların istatistiksel olarak genellenmesi amaçlanmaz. Ayrıca araştırmacının katılımcı deneyimlerini yorumlama sürecinde kendi klinik ve kişisel öznelliğini tamamen devre dışı bırakması mümkün değildir. Bu nedenle bu çalışmanın bulguları, evrensel ya da istatistiksel bir genelleme iddiasıyla değil; cinsel kimlik karmaşası yaşayan bireylerin deneyimlerini derinlemesine anlamaya yönelik yaşantısal ve kuramsal bir katkı olarak ele alınmıştır.

Araştırmacı öznelliğinden kaynaklanabilecek sınırlılıkları azaltmak amacıyla analiz sürecinde refleksivite ve paranteze alma ilkeleri gözetilmiş; temalar katılımcı anlatılarında tekrar eden anlam örüntülerine dayandırılmıştır. Bulguların oluşturulmasında katılımcı anlatılarına sadık kalınmaya ve yorumların klinik kanaatlerden ziyade verinin kendisinden hareketle geliştirilmesine özen gösterilmiştir.

Bu doğrultuda veriler, IPA'nın yorumlayıcı ilkeleri çerçevesinde incelenmiş; tekrar eden anlam örüntüleri tematik olarak düzenlenerek aşağıdaki altı ana tema altında kategorize edilmiştir:

- Hassas Mizaç
- Güvensiz Bağlanma
- Zayıf Baba Figürü
- Baskın Anne Figürü
- Anne-Baba İlişkisi
- Akran Zorbalığı ve Dijital Maruziyet

2.3 Katılımcılar

Araştırmacının örneklemini, yaşları 5 ile 27 arasında değişen toplam 19 danışan oluşturmaktadır. Bu geniş yaş aralığı, çocukluk (5–11 yaş), ergenlik (12–18 yaş) ve genç yetişkinlik (19–27 yaş) dönemlerinde bağlanma ve cinsel kimlik gelişim süreçlerinin karşılaştırmalı biçimde incelenmesine imkân tanımaktadır.

Cinsiyet dağılımı açısından katılımcıların 11'i erkek, 8'i kızdır. Tüm bireyler, cinsel kimlik karmaşası ile başvurmuş; bu karmaşa özellikle bağlanma örüntüleri, özdeşim figürleri ve aile dinamikleri bağlamında kendini göstermiştir.

Eğitim durumları bakımından örneklem çeşitlilik göstermektedir: okul öncesi (1), ilkokul (3), ortaokul (4), lise (6) ve üniversite düzeyinde (5) eğitim görmekte olan bireyler yer almaktadır. Bu dağılım, farklı gelişim basamaklarında eğitim ortamlarının cinsel kimlik gelişimi üzerindeki etkilerini çok boyutlu biçimde ele alma fırsatı sunmaktadır.

Aile yapıları incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun çekirdek ailede yetiştiği; ancak boşanma, ebeveyn kaybı, ebeveynlerin ayrı yaşaması, bakım veren değişiklikleri ve aile içi çatışma gibi deneyimlere sahip bireylerin de bulunduğu görülmektedir. Bu çeşitlilik, bağlanma stillerinin ve özdeşim ilişkilerinin cinsel kimlik gelişimine yansımalarını daha kapsamlı biçimde değerlendirmeyi mümkün kılmıştır.

Psikolojik geçmiş açısından ise tüm katılımcıların daha önce psikolojik danışmanlık hizmeti aldığı ve seans notlarının çalışmanın temel verilerini oluşturduğu bilinmektedir. Bu seans notları, bağlanma örüntüleri, özdeşim figürleri, aile içi dinamikler, hassas mizaç özellikleri ve cinsel kimlik gelişimine ilişkin yaşanan sorunlar açısından ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir.

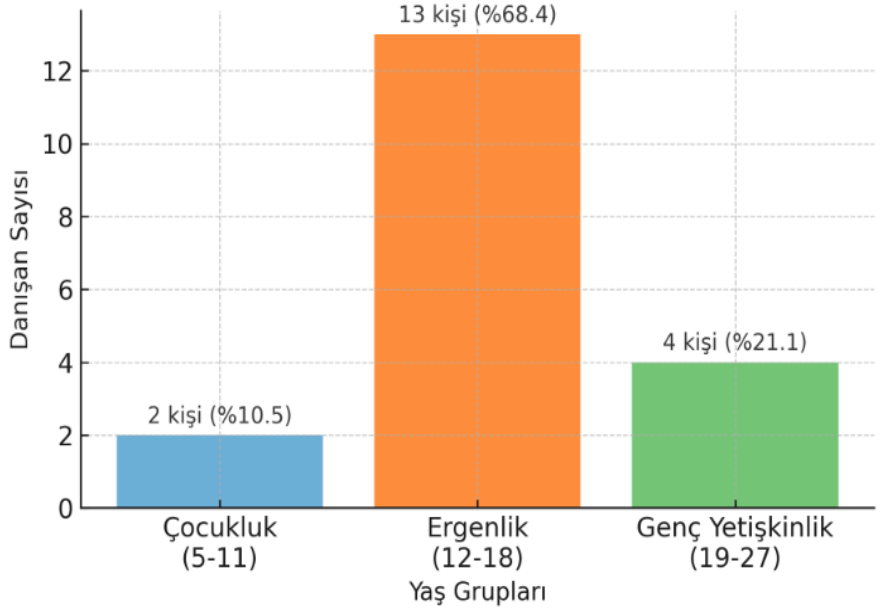
Bu araştırmada 19 danışanın incelenmiş olması, nitel araştırmalarda olduğu gibi istatistiksel temsil amacıyla değil, fenomenolojik derinlik ve veri doygunluğu amacıyla belirlenmiştir. Smith, Flowers ve Larkin'ın (2009) belirttiği üzere yorumlayıcı fenomenolojik analiz (IPA), küçük ve odaklanmış örneklemle çalışıldığında katılımcı deneyimlerinin çok katmanlı olarak anlaşılmasına imkân tanımaktadır. Çalışmada ulaşılan 19 danışanlık veri seti, farklı gelişim dönemleri ve aile yapılarıyla çeşitlilik sağlarken; aynı zamanda altı ana tema (hassas mizaç, güvensiz bağlanma, zayıf baba figürü, baskın anne figürü, anne-baba ilişkisi, akran zorbalığı ve dijital maruziyet) altında tekrarlayan örüntülerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu tablo, örneklem büyüklüğünün araştırmanın amaçları doğrultusunda yeterli ve dengeli olduğunu göstermektedir.

2.3.1 Danışanlara Ait Demografik Bilgiler

No	Danışan Kodu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu
1	D1	5	Erkek	Okul Öncesi

2	D2	8	Kız	İlkokul
3	D3	12	Erkek	Ortaokul
4	D4	12	Erkek	Ortaokul
5	D5	12	Kız	Ortaokul
6	D6	13	Erkek	Ortaokul
7	D7	13	Kız	Ortaokul
8	D8	14	Erkek	Lise
9	D9	14	Erkek	Lise
10	D10	14	Kız	Lise
11	D11	15	Kız	Lise
12	D12	15	Erkek	Lise
13	D13	15	Erkek	Lise
14	D14	15	Erkek	Lise
15	D15	16	Erkek	Lise
16	D16	17	Kız	Lise
17	D17	19	Erkek	Üniversite
18	D18	25	Kız	Üniversite
19	D19	27	Kız	Üniversite

2.4 Danışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

2.4.1 Danışanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımına Dair Değerlendirme:

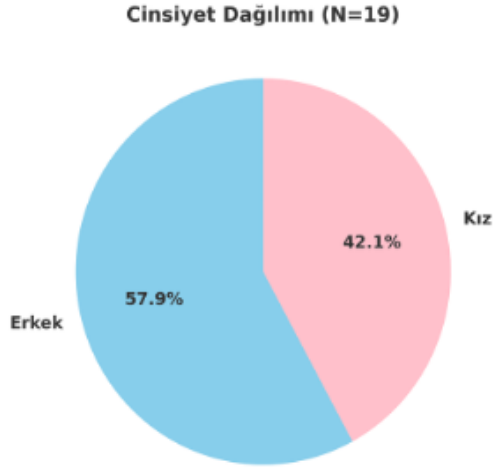
Araştırmaya katılan toplam 19 danışanın yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde: Çocukluk dönemi (5–11 yaş): 2 danışan (%10,5) Ergenlik dönemi (12–18 yaş): 13 danışan (%68,4) Genç yetişkinlik (19–27 yaş): 4 danışan (%21,1) olarak belirlenmiştir. Çocukluk dönemi (5–11 yaş): Başvuruların sınırlı kalması, bu dönemde cinsel kimlik karmaşasının genellikle aileler tarafından fark edilmemesiyle ilişkilidir. Literatür, erken çocuklukta cinsel kimlik gelişiminin daha çok ebeveyn yönlendirmeleri ve aile içi bağlanma dinamikleri üzerinden şekillendiğini; bu nedenle klinik başvuruların daha az olduğunu göstermektedir (Bowlby, 1982; Freud, 1923).

Ergenlik dönemi (12–18 yaş): Araştırmada en yüksek başvuru bu grupta görülmüştür (%68,4). Ergenlik, Erikson'un (1968) tanımladığı "kimliğe karşı rol karmaşası" evresine denk gelmekte ve bireyin hem biyolojik hem de psikososyal olarak en yoğun cinsel kimlik sorgulamalarını yaşadığı dönemdir. Çalışmamızda da ergenlik dönemindeki danışanlarda akran ilişkileri, dijital kültür ve ebeveyn bağlanma sorunları cinsel kimlik karmaşasının başlıca tetikleyicileri olarak öne çıkmıştır. Bu durum, Russell ve Fish'in (2016) ergenlerde sosyal çevrenin cinsel kimlik gelişiminde kritik rol oynadığına dair bulgularıyla örtüşmektedir.

Genç yetişkinlik dönemi (19–27 yaş): Katılımcıların %21,1’ini oluşturan bu grupta, çocukluk ve ergenlikte başlayan bağlanma zorluklarının ve sağlıklı özdeşim süreçlerinin kalıcı etkileri gözlenmiştir. Shaver ve Mikulincer (2002), erken dönemde yaşanan bağlanma problemlerinin genç yetişkinlikte romantik ilişkiler ve cinsel kimlik bütünlüğü üzerinde kalıcı izler bıraktığını vurgulamaktadır. Bu araştırmada da D18 ve D19 kodlu danışanlarda görüldüğü üzere, erken dönemde baskın anne veya pasif baba etkisi, yetişkinlikte dahi cinsel kimlik bütünlüğünü zedelemeye devam etmiştir.

Bulgular, cinsel kimlik karmaşasının yalnızca ergenlikte değil, çocuklukta başlayan ve genç yetişkinlikte de devam eden çok boyutlu bir süreç olduğunu göstermektedir. Çocuklukta fark edilmeyen bağlanma ve özdeşim sorunları, ergenlikte akran baskısı ve dijital maruziyet birleşerek görünür hale gelmekte; genç yetişkinlikte ise kalıcı cinsel kimlik kırılmalarına dönüşmektedir.

2.5 Danışanların Cinsiyet Dağılımı Grafiği

2.5.1 Cinsiyet Dağılımına Dair Değerlendirme:

Araştırmaya katılan danışanların cinsiyet dağılımı, erkeklerin (%57,9) kızlardan (%42,1) daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, cinsel kimlik karmaşasının cinsiyetler arasında farklı biçimlerde deneyimlendiğini ortaya

koymaktadır. Literatürde özellikle erkek çocuklarda baba figürünün yokluğu, pasifliği veya baskıcılığı maskülen özdeşim süreçlerini zedeleyen kritik bir faktör olarak tanımlanmıştır (Stoller, 1968; Lamb, 2010). Bu nedenle erkeklerde cinsel kimlik karmaşası daha erken dönemde görünür hale gelmekte ve aileler bu durumu fark ederek profesyonel desteğe daha hızlı yönelmektedirler.

Kız çocuklarda ise cinsel kimlik gelişiminde çoğunlukla anneye kurulan özdeşim süreçleri beslemekte ve cinsel kimlik gelişiminde kırılmalıya yol açmaktadır (Chodorow, 1978) Baskın anne figürü, duygusal tutarsızlık veya aşırı kontrol, kız çocuklarda bağımlı-öfke ikilemini beslemekte ve cinsel kimlik gelişiminde kırılmalıya yol açmaktadır (Chodorow, 1978; Baumrind, 1991). Ancak bu durum çoğu zaman ergenlik ya da genç yetişkinlik döneminde belirginleşmekte; erken çocuklukta klinik başvurulara daha az yansımaktadır. Çalışmamızda kız danışan oranının erkeklere göre daha düşük olması, bu farkın kültürel bağlamla da ilişkili olabileceğini göstermektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalar, ailelerin erkek çocuklarda toplumsal beklentiler nedeniyle maskülen cinsel kimlik sapmalarına daha duyarlı olduğunu; kız çocuklarda ise sorunların daha geç fark edilip yardım arayışının daha ileri yaşlarda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Keskin & Çam, 2007; Kaya & Öz, 2020).

Uluslararası literatürde de benzer bulgular mevcuttur. Sutton (2022), ebeveyn-çocuk bağlanmasının ergenlikte kız ve erkeklerde farklı etkilere sahip olduğunu; erkeklerde baba figürünün eksikliğinin cinsel kimlik karmaşasını daha hızlı tetiklediğini, kızlarda ise baskın anne figürü veya tutarsızlığının cinsel kimlik gelişiminde daha uzun vadeli etkiler oluşturduğunu göstermiştir. Ayrıca Shaver ve Mikulincer (2002), erken dönemdeki bağlanma bozukluklarının erkeklerde “rol belirsizliği” şeklinde, kızlarda ise “aidiyet ve değersizlik” temalarıyla daha fazla ortaya çıktığını bildirmiştir.

Sonuç olarak bu çalışmada erkek danışanların oranının daha yüksek olması, baba figürünün maskülen cinsel kimlik gelişimindeki kritik rolüyle ilişkilidir. Kız danışanların oranının daha düşük olması ise, baskın anne figürünün etkilerinin genellikle ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde belirginleşmesiyle açıklanabilir. Bu desen, cinsel kimlik karmaşasının yalnızca bireysel bir sorun değil, ebeveyn rolleri, toplumsal beklentiler ve kültürel normlarla şekillenen çok boyutlu bir süreç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

2.6 Araştırma Prosedürü ve Etik Süreçler

Bu araştırmanın verileri, etik ilkeler doğrultusunda bilgilendirilmiş onam süreci yürütülerek toplanmıştır. Çalışmaya dâhil edilen katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve hangi tür verilerin bilimsel çalışma kapsamında değerlendirileceği açıklanmıştır. Bu doğrultuda katılımcılara, bireysel psikolojik danışmanlık seansları sırasında tutulan klinik seans notlarının ve bu notlara yansıyan terapötik süreç gözlemlerinin; bağlanma örüntüleri, özdeşim figürleriyle kurulan ilişkiler,

aile içi dinamikler, mizaç özellikleri, akran deneyimleri ve cinsel kimlik karmaşası sürecine ilişkin yaşantılar çerçevesinde analiz edileceği bildirilmiştir.

Araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı, katılımcıların araştırmaya katılmayı reddetme veya araştırmanın herhangi bir aşamasında gerekçe göstermeksizin çalışmadan çekilme hakkına sahip oldukları açıkça belirtilmiştir. Araştırmacının aynı zamanda katılımcıların terapisti olması nedeniyle, araştırmaya katılmama ya da araştırmadan çekilme kararının yürütülen psikolojik danışmanlık/terapi sürecini, seansların niteliğini veya terapötik ilişkiyi olumsuz etkilemeyeceği özellikle vurgulanmıştır.

Çalışmaya dâhil edilen tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. On sekiz yaş altındaki katılımcılar için yasal vasilerinden onam alınmış; katılımcıların araştırmaya gönüllü katılımı ayrıca dikkate alınmıştır. Katılımcılara kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı, verilerin yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağı ve kişisel bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı açıklanmıştır.

Gizlilik ve anonimlik ilkesi doğrultusunda katılımcıların gerçek kimlik bilgileri araştırma metnine dâhil edilmemiş; her bir katılımcı D1–D19 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıları tanınabilir kılabilecek ad, soyad, okul, kurum, şehir, aile bilgisi veya ayırt edici kişisel detaylar raporlama sürecinden çıkarılmıştır. Seans notları yalnızca araştırma amacıyla değerlendirilmiş ve danışan mahremiyetini koruyacak şekilde güvenli biçimde muhafaza edilmiştir.

2.7. Veri Toplama

Bu araştırmada veri toplama süreci, 19 danışan (D1–D19) ile yürütülen bireysel psikolojik danışmanlık seanslarında tutulan klinik seans notları ve bu notlara yansıyan terapötik süreç gözlemlerine dayanmaktadır. Notlar; danışanların bağlanma örüntülerine, özdeşim figürleriyle kurdukları ilişkilere, aile içi dinamiklerine, duygusal kırılganlıklarına, mizaç özelliklerine, akran deneyimlerine, biyolojik cinsiyet algısı ile cinsel kimlik algısı arasındaki ilişkiye ve cinsel kimlik inşasında yaşadıkları içsel çatışmalara ilişkin anlatımlarını kapsamaktadır.

Veri toplama sürecinde doğrudan yapılandırılmış görüşme formları kullanılmamış; danışanların bireysel psikolojik danışmanlık sürecinde doğal akış içerisinde ve gönüllü olarak paylaştıkları içerikler esas alınmıştır. Bu yaklaşım sayesinde veriler, yapay bir görüşme kurgusunun ürünü olmaktan ziyade danışanların özgün yaşantılarının ve terapi sürecindeki doğal anlatımlarının yansımaları olarak değerlendirilmiştir.

Görüşmelerde özellikle bağlanma stillerine, aynı cinsiyetten ebeveynle kurulan ilişkilere, özdeşim figürlerinin niteliğine, aile içi ilişkilerin yapısına, mizaç özelliklerine, akran deneyimlerine ve cinsel kimlik inşasında ortaya çıkan içsel çatışmalara odaklanılmıştır. Bu içerikler, katılımcıların gelişimsel öyküleri ve terapötik süreçte paylaştıkları yaşantılar bağlamında değerlendirilmiştir.

Veriler, katılımcıların yaş, cinsiyet ve gelişimsel dönemleri dikkate alınarak sınıflandırılmış; çocukluk (5–11 yaş), ergenlik (12–18 yaş) ve genç yetişkinlik (19–27 yaş) grupları ayrı ayrı incelenmiştir. Bu sınıflandırma, her danışanın deneyimini hem bireysel düzeyde hem de tematik bağlamda değerlendirmeyi sağlamıştır. Böylece, fenomenolojik yöntemin temel ilkelerine uygun olarak katılımcıların yaşantılarının bütüncül bir biçimde incelenmesine imkân tanınmıştır (Smith, Flowers, & Larkin, 2009).

2.8 Veri Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler, fenomenolojik yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırmacının terapist olarak yürüttüğü seanslardan elde edilen 19 danışana (D1–D19) ait klinik seans notları, önce bireysel düzeyde, ardından tematik düzeyde incelenmiştir. Seans sürecinde ortaya çıkan çizim, genogram ve benzeri klinik materyaller ise ayrı bir veri seti olarak değil, seans notlarına yansıyan terapötik süreç gözlemleri bağlamında değerlendirilmiştir.

Analiz süreci, Smith, Flowers ve Larkin'in (2009) geliştirdiği Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (Interpretative Phenomenological Analysis, IPA) yaklaşımına dayalı olarak yürütülmüştür. Bu doğrultuda katılımcıların anlatıları tekrar tekrar okunmuş, her bir danışanın deneyimi kendi bağlamı içinde ele alınmış ve anlatılarda tekrar eden anlam örüntüleri belirlenmiştir. Elde edilen kodlar ve örüntüler, tematik olarak düzenlenerek altı ana tema altında sınıflandırılmıştır.

2.8.1 Tematik Analiz Sürecinde Geçerlik ve Güvenilirlik

Bu araştırmada nitel yöntemin doğasına uygun olarak, elde edilen bulguların geçerlik ve güvenilirliğini güçlendirmek amacıyla çeşitli yöntemsel stratejiler benimsenmiştir. Analiz sürecinde verilerin hazırlanması, yoğun okuma, kodlama, temaların oluşturulması ve temalar arası ilişkilerin kurulması aşamaları sistematik biçimde yürütülmüştür.

Araştırmacının veri kaynağı, 19 danışana ait klinik seans notları ve bu notlara yansıyan terapötik süreç gözlemlerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda danışanların sözel anlatımları, seans içinde ortaya çıkan ilişki örüntüleri, gelişimsel öyküleri ve terapi sürecinde gözlemlenen klinik içerikler bütüncül biçimde değerlendirilmiştir. Bulguların güvenilirliğini artırmak amacıyla aynı veri seti üzerinde tekrar eden okumalar yapılmış, her bir danışanın anlatısı kendi bağlamı içinde ele alınmış ve temalar katılımcı anlatılarında yinelenen anlam örüntülerine dayandırılmıştır.

Araştırmacı farkındalığını güçlendirmek amacıyla analiz sürecinde refleksivite ve paranteze alma ilkeleri gözetilmiştir. Araştırmacının aynı zamanda katılımcıların terapisti olması nedeniyle, klinik kanaatlerin analiz sürecini yönlendirme ihtimali dikkate alınmış; yorumların terapötik varsayımlardan ziyade katılımcı

anlatılarındaki tekrar eden anlam örüntülerine dayandırılmasına özen gösterilmiştir. Bu yaklaşım, fenomenolojik araştırmalarda araştırmacı öznelliğinin fark edilmesi ve yöntemsel olarak yönetilmesi açısından önem taşımaktadır (Smith, Flowers, & Larkin, 2009).

Analiz sürecinin izlenebilirliğini artırmak amacıyla kodlama süreci, tema kararları ve temalar arası ilişkilendirmeler sistematik biçimde kaydedilmiştir. Bu denetim izi, verilerden kodlara, kodlardan temalara ve temalardan bulgulara geçiş sürecinin açık biçimde takip edilebilmesini sağlamıştır. Böylece temaların nasıl oluşturulduğu ve hangi anlatı örüntülerine dayandığı şeffaf biçimde ortaya konulmuştur (Lincoln & Guba, 1985).

Aktarılabirliği güçlendirmek amacıyla katılımcıların yaş, cinsiyet ve gelişimsel dönem bilgileri raporlanmış; bulgular bölümünde katılımcı anlatılarından elde edilen örüntüler anonim biçimde sunulmuştur. Bulguların geniş örneklemle istatistiksel olarak genellenmesi amaçlanmamış; bunun yerine benzer klinik ve gelişimsel bağlamlarda değerlendirilebilecek derinlemesine bir anlayış sunulması hedeflenmiştir.

Bu yöntemsel stratejiler, çalışmanın nitel araştırma yaklaşımına uygun biçimde şeffaf, izlenebilir ve bağlama duyarlı bir analiz süreciyle yürütülmesine katkı sağlamıştır.

2.9 Etik Onay

Bu araştırma, 19 danışandan (D1–D19) elde edilen klinik seans notları ve bu notlara yansıyan terapötik süreç gözlemlerine dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırma için Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Dışı Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 25.02.2026 tarihinde yapılan 02 No.lu toplantıda etik onay alınmıştır. Etik kurul onayı, Şubat 2026-33 No.lu dosya kapsamında verilmiş olup onay yazısının sayı numarası 61351342/020-1924'tür.

Katılımcıların tamamından bilgilendirilmiş onam alınmış ve araştırmaya gönüllülük esasına göre dâhil olmaları sağlanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı, verilerin yalnızca bilimsel araştırma kapsamında değerlendirileceği, katılımın gönüllü olduğu ve herhangi bir aşamada gerekçe göstermeksizin araştırmadan çekilebilecekleri açıklanmıştır. Araştırmacının aynı zamanda katılımcıların terapisti olması nedeniyle, araştırmaya katılmama ya da araştırmadan çekilme kararının yürütülen psikolojik danışmanlık/terapi sürecini, seansların niteliğini veya terapötik ilişkiyi olumsuz etkilemeyeceği özellikle belirtilmiştir.

Tüm veriler analiz sürecine dâhil edilmeden önce anonimleştirilmiş; katılımcılar D1–D19 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların ad, soyad, okul, kurum, şehir, aile bilgisi veya tanınmalarına yol açabilecek ayırt edici kişisel bilgileri araştırma metnine dâhil edilmemiştir. Seans notları yalnızca araştırma amacıyla

değerlendirilmiş ve danışan mahremiyetini koruyacak şekilde yetkisiz erişime kapalı biçimde muhafaza edilmiştir.

Araştırma konusu; cinsel kimlik karmaşası, aile ilişkileri, bağlanma deneyimleri ve akran yaşantıları gibi hassas kişisel alanları içerdiğinden, katılımcılar açısından olası duygusal zorlanma riski dikkate alınmıştır. Bu nedenle veri toplama süreci, yapılandırılmış ve zorlayıcı bir sorgulama biçiminde değil; hâlihazırda devam eden psikolojik danışmanlık/terapi sürecinin doğal akışı içinde, katılımcıların gönüllü olarak paylaştıkları içerikler üzerinden yürütülmüştür. Katılımcıların rahatsızlık duyabilecekleri konularda paylaşım yapmaya zorlanmamasına, görüşmelerde danışanın psikolojik güvenliğinin ve terapötik sınırların korunmasına özen gösterilmiştir.

Olası retravmatizasyon veya duygusal yoğunlaşma riskine karşı, araştırmacının terapist rolü doğrultusunda katılımcıların duygusal tepkileri süreç içinde izlenmiştir. Gerekli durumlarda görüşme akışı yavaşlatılmış, görüşme odağı danışanın duygusal düzenlenmesine çevrilmiş ve danışanın psikolojik iyi oluşu öncelikli ilke olarak gözetilmiştir. Bu çerçevede araştırma süreci, katılımcıların mahremiyetini, gönüllülüğünü ve psikolojik güvenliğini önceleyen etik ilkeler doğrultusunda yürütülmüştür.

Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir. Araştırma herhangi bir kurum veya fon tarafından desteklenmemiştir.

3. Bulgular

3.1 Ana Temalar

Analiz sonucunda 19 danışanın seans notlarından elde edilen veriler altı ana tema altında toplanmıştır:

- Hassas Mizaç
- Güvensiz Bağlanma
- Zayıf Baba Figürü
- Baskın Anne Figürü
- Anne-Baba İlişkisi
- Akran Zorbalığı ve Dijital Maruziyet

Bu temalar, katılımcıların bireysel farklılıklarını ve deneyimlerinde tekrar eden ortak örüntüleri görünür kılmıştır. Bulgular, katılımcıların cinsel kimlik karmaşası deneyimlerinde bağlanma süreçlerinin, ebeveyn figürleriyle kurulan özdeşim ilişkilerinin, aile içi dinamiklerin, mizaç özelliklerinin ve sosyal çevre deneyimlerinin birlikte öne çıktığını göstermektedir.

Aşağıda her bir tema, katılımcı anlatılarında belirginleşen ortak örüntüler ve analitik yorumlar çerçevesinde ele alınmıştır.

3.1.1 Hassas Mizaç

Araştırmaya katılan danışanların projektif çalışmalarında (kum terapisi ve aile genogramı), hassas mizacın cinsel kimliği gelişiminde nasıl bir kırılganlık zemini sunduğu açıkça gözlemlenmiştir. Bulgular, hassas mizacın tek başına bir bozukluk olmadığını; ancak özdeşim figürleri ve ebeveyn tutumlarıyla etkileşime girdiğinde cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlayabildiğini göstermektedir.

- D4 – Kum Terapisi (İyilik–Kötülük Ayrımı)

D4, kum tepsisini ikiye bölerek bir tarafı “iyilikler”, diğer tarafı “kötülükler” olarak adlandırmış ve ortaya yelesi pembe tokalı dişi bir at yerleştirmiştir. Atın iyiliklere doğru yönelmesi, D4’ün soyut düşünme kapasitesini, ayrıntıcılığını ve iyilik–kötülük ayrımındaki duyarlılığını yansıtmaktadır. Erkek çocuğunun kendisini temsil eden dişi bir at figürü seçmesi, hassas mizacın getirdiği kırılganlık ve cinsel kimlik ikilemlerinin bilinçdışı sembolik yansıması olarak değerlendirilebilir.

- D13 – Aile Genogramı (Süs Köpeği)

D13 kendisini “süs köpeği” ile temsil ederek *“Süslüyüm bu gayet doğal ama ailem bana normal davranmıyor, beni anlamıyor”* ifadesini kullanmıştır. Erkek çocuğunun bu ifadeyi kullanması, estetik duyarlılık ve görünüş üzerinden değer görme arzusunu ortaya koymaktadır. Anne ve babayı “tarantula” ve “goril” gibi sert imgelerle temsil etmesi, hassas mizacın baskıcı ebeveyn tutumlarına karşı daha yoğun tehdit algısı geliştirdiğini göstermektedir.

- D14 – Kum Terapisi (Şezlongdaki Kız)

D14, kendisini şezlongdaki bir kız figürüyle temsil etmiş, çevresine aslan, kurt, akrep, timsah ve yılan gibi saldırgan hayvan figürleri yerleştirmiştir. Erkek çocuğunun: *“Gitmek istiyor ama gidemiyor”* ifadesi, bağımlılık ve özgürleşme arasındaki çatışmayı göstermektedir. Anneyi “üç maymunu oynayan” figürle, babayı ise “timsah”la betimlemesi, hassas mizacın ebeveynlerin ilgisiz ya da sert tutumlarına karşı aşırı duyarlılık geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Danışanın uzun süre hayvanların aslında aileyi temsil ettiğini kabul etmemesi, hassas mizacın savunma mekanizmalarıyla ilişkili güçlü bir bilinçdışı aktarımı işaret etmektedir.

Bu üç örnek, hassas mizacın projektif çalışmalarda detaycılık, sembolik düşünme, yoğun duygusal aktarım ve kırılgan özdeşim süreçleriyle kendini gösterdiğini ortaya koymaktadır. Hassas mizaç, çevresel uyaranlara aşırı duyarlılık ve içsel dünyada derin işleme eğilimi ile karakterizedir (Aron & Aron, 1997). Araştırmada, cinsel kimlik karmaşası yaşayan tüm danışanlarda hassas mizacın

belirgin bir özellik olduğu saptanmıştır. Ancak bu durum, her hassas mizaçlı bireyin mutlaka cinsel kimlik karmaşası yaşayacağı anlamına gelmemektedir.

Bulgular, Thomas ve Chess'in (1977) mizaç kuramıyla da örtüşmektedir. Onlara göre mizaç doğuştan gelen bir özellik olup, uygun çevresel koşullarla desteklendiğinde risk değil, potansiyel kaynağı hâline gelebilir. Aron ve Aron (1997) "yüksek duyarlılık" kavramıyla hassas mizacı empati, yaratıcılık ve sanatsal yetenek gibi olumlu çıktılarla ilişkilendirmiştir. Diamond (2002) ise hassas mizaca sahip ergenlerin toplumsal baskılardan daha yoğun etkilendiğini; ancak aile desteği ve sağlıklı rol modellerle cinsel kimlik gelişimlerini olumlu biçimde sürdürebildiklerini ortaya koymuştur.

Bu araştırmanın bulguları, cinsel kimlik karmaşası yaşayan tüm danışanlarda hassas mizacın belirgin bir özellik olduğunu göstermektedir. Ancak bu durum, her hassas mizaçlı bireyin mutlaka cinsel kimlik karmaşası yaşayacağı anlamına gelmemektedir. Burada kritik olan, hassas mizacın hangi ebeveyn tutumları, sosyal çevre koşulları ve yaşantısal deneyimlerle karşılaştığıdır. Şefkat ve sınırla desteklenen hassas mizaç cinsel kimlik gelişiminde koruyucu bir faktöre dönüşebilirken; baskıcı, ilgisiz ya da tutarsız ebeveyn tutumlarıyla birleştiğinde cinsel kimlik karmaşasını tetikleyebilmektedir.

3.1.2 Güvensiz Bağlanma

Araştırmada elde edilen bulgular, danışanların önemli bir bölümünde güvensiz bağlanma stillerinin farklı biçimlerde ortaya çıktığını göstermektedir. Güvensiz bağlanma; Bowlby'nin (1988) kuramında vurguladığı gibi, bakım verenle kurulan ilişkide süreklilik, güven ve öngörülebilirlik sağlanamadığında gelişir. Bu durumda çocuk, ebeveynin tutarsız veya mesafeli tepkileri nedeniyle kendini güvende hissedemez ve bu güvensizlik, hem benlik algısında hem de ileriki ilişkilerinde kalıcı etkiler bırakır.

Nitel veriler, bu çalışmadaki danışanlarda güvensiz bağlanmanın özdeşim nesnesiyle güvenli bağ kurulamamasına yol açtığını ortaya koymuştur. Çocuk ya da ergen, ebeveyn figürünü bir yandan güven aranan bir kaynak, diğer yandan kaygı ve reddedilme korkusu uyandıran bir tehdit olarak deneyimlemiştir. Bu çelişkili yaşantılar, bağlanma örüntüsünü güvensiz hale getirmiş; biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimde kesintilere ve özdeşim süreçlerinde kırılganlıklara zemin hazırlamıştır.

Bu çalışmada güvensiz bağlanma üç alt kategori altında ele alınmıştır: kaygılı bağlanma, yoğun ayrılık kaygısı ve ebeveyne aşırı bağımlılık; kaçınan bağlanma, duygusal ihtiyaçların bastırılması ve ebeveynden uzaklaşma; dezorganize bağlanma ise hem yakınlık arayışı hem de korku ve kaçınmanın aynı anda yaşanmasıyla karakterize edilmiştir.

3.1.2.1 Kaygılı Bağlanma

Araştırmada kaygılı bağlanma stili belirgin biçimde gözlenmiştir. Kaygılı bağlanma; yoğun ayrılık kaygısı, ebeveyne aşırı bağımlılık ve terk edilme korkusuyla tanımlanır. Çocuğun özdeşim nesnesiyle güvenli bağ kuramaması, cinsel kimlik gelişiminde kırılganlığa yol açar. Bu duruma örnek olarak üç danışanın ifadeleri (D12, D16 ve D17) aşağıda sunulmuştur.

D12:

- “Annem üzgün olduğunda odasına kapanıyor, bana sarılmak istemiyor.”

→ Bu ifade, annenin duygusal olarak ulaşılamaz oluşunu göstermektedir. Çocuğun temel yakınlık ihtiyacı karşılanmadığı için güven duygusu yerine reddedilme kaygısı gelişmiştir.

- “Ne yapсам hep eleştiriliyorum, hiç yeterli değilim.”

→ Bu ifade, annenin suçlayıcı tutumunun çocuğun benlik değerini zedelediğini ortaya koymaktadır. Onay arayışı ile yetersizlik algısı arasındaki çatışma, kaygılı bağlanmanın tipik dinamiklerindendir.

D17:

- “Annem beni bırakırsa ne yaparım bilmiyorum.”

→ Bu cümle, çocuğun anneden ayrılmayı neredeyse varoluşsal bir tehdit gibi algıladığını göstermektedir. Ayrılık kaygısı, sağlıklı cinsel cinsel kimlik gelişimini engellemektedir.

- “12 yaşına kadar annemle aynı yatakta yattım.”

→ Bu ifade, annenin aşırı yakınlık ilişkisinin bireyleşmeyi geciktirdiğini ortaya koymaktadır. Baba figürünün kaybı, annesini tek bağlanma nesnesi haline getirmiş ve bağımlılık pekiştirmiştir.

D16:

- “Annem çok baskıcı ama yanımda olmasını da istiyorum.”

→ Bu ifade, çocuğun annesine karşı hem öfke hem de güven arayışını aynı anda yaşadığını göstermektedir. Baskı ile ihtiyaç duygusu birbirine karışmıştır.

- “Arkadaşım beni bıraksa sınıfta yalnız kalacağım.”

→ Bu cümle, kaygılı bağlanmanın akran ilişkilerine de yansıdığını göstermektedir. Akran reddi ihtimali bile terk edilme korkusunu tetiklemiştir.

Kaygılı bağlanan bu üç danışanda ortak olarak aşırı bağımlılık, ayrılık kaygısı ve terk edilme korkusu gözlenmiştir. Bowlby (1988), güvenli bağlanmanın sağlanamamasının çocukta kaygı ve bağımlılık davranışlarını tetiklediğini vurgulamaktadır. Ainsworth (1979) ise kaygılı bağlanmada çocuğun ebeveynini kaybetme korkusuyla yoğun bir onay ve yakınlık arayışına girdiğini belirtmektedir.

Bu çalışma, kaygılı bağlanmanın yalnızca ebeveynle ilişkilerde değil, akran ilişkilerinde de belirgin şekilde sürdüğünü ve cinsel kimlik gelişiminde içsel çatışmaları derinleştirdiğini fenomenolojik düzeyde ortaya koymaktadır.

3.1.2.2 Kaçınan Bağlanma

Araştırmada kaçınan bağlanma stili belirgin biçimde gözlenmiştir. Bu bağlanma biçimi; duygusal ihtiyaçların bastırılması, yakın ilişkilerden geri çekilme ve ebeveyn figürlerine karşı mesafeli durma ile tanımlanır. Çocuğun özdeşim nesnesini güvenli bir dayanak olarak görememesi, cinsel kimlik gelişiminde boşluklar oluşturur. Bu duruma örnek olarak üç danışanın ifadeleri (D3, D8 ve D14) aşağıda sunulmuştur.

D3:

- “Babamla göz göze gelmek istemiyorum.”

→ Bu ifade, çocuğun babasıyla kurduğu ilişkide yakınlıktan kaçındığını ve doğrudan yüzleşmeyi tehdit olarak algıladığını göstermektedir. Kaçınan bağlanmanın tipik özelliği olan duygusal mesafe burada açıkça gözlenmektedir.

- “Yanımda annem ya da anneannem yoksa kimseyle konuşmuyorum.”

→ Bu cümle ise, çocuğun ebeveyn desteği olmadan sosyal ilişkilerden geri çekildiğini göstermektedir. Ainsworth (1979), kaçınan bağlanan çocukların bağımlılıktan korunmak için duygusal ihtiyaçlarını bastırdıklarını belirtmiştir.

D8:

- *“Annemi ve babamı sevmiyorum, onlar da beni anlamıyor.”*

→ Bu ifade, çocuğun ebeveyn sevgisini reddederek bağ kurmaktan bilinçli olarak kaçındığını ortaya koymaktadır. Sevgi inkârı, aslında reddedilme korkusunun üstünü örten bir savunma mekanizmasıdır.

- Seanslarda yoğun sessizlik, kapanma ve iletişim reddi gözlemlendi.

→ Bu gözlem, çocuğun içsel yalnızlığını dışa vurmamak için iletişimi tamamen kapattığını göstermektedir. Cassidy ve Berlin (1994), kaçınan bağlanmada çocukların görünürde bağımsız göründüklerini ancak içsel düzeyde yoğun yalnızlık yaşadıklarını vurgulamaktadır.

D14:

- *“Artık ilişkilere güvenle yaklaşmıyorum, bağlanmak istemiyorum.”*

→ Bu ifade, çocuğun yakın ilişkileri riskli gördüğünü ve bağlanmaktan bilinçli bir şekilde kaçındığını göstermektedir. Burada bağlanma figürlerine yönelik temel güvensizlik dikkat çekmektedir.

- *“Eğer bağlanırsam çok kıskanç oluyorum, bu yüzden mesafeli duruyorum.”*

→ Bu cümle ise, bağlanmanın kıskançlık ve kaygıyı tetiklediğini, bu nedenle mesafenin savunma stratejisi haline geldiğini ortaya koymaktadır. Mikulincer ve Shaver (2016), bu durumu bağlanma kaygısıyla birlikte görülen “bağlanma reddi” davranışlarıyla açıklamaktadır.

Kaçınan bağlanma stili, bu üç danışanda farklı biçimlerde kendini göstermiştir: D3’te duygusal yakınlıktan kaçınma ve ebeveyn desteği olmadan sosyal ilişkilerden geri çekilme, D8’de ebeveyn sevgisini inkâr etme ve iletişimden bilinçli kopuş, D14’te ise ilişkilerde mesafe ve bağlanmayı reddetme davranışları öne çıkmıştır.

Bu bulgular, kaçınan bağlanmanın yalnızca görünürdeki bağımsızlık değil, aslında reddedilme korkusuyla içsel yalnızlık ve cinsel kimlik boşluğu ürettiğini göstermektedir. Çocuklar ebeveynlerini güvenli özdeşim figürü olarak deneyimleyememiş; bu durum cinsel kimlik gelişiminde kırımlara ve cinsiyete uygun rol modellerin içselleştirilememesine yol açmıştır.

Ainsworth (1979) kaçınan bağlanmayı çocuğun bakım verenden reddedilme korkusu nedeniyle yakınlık ihtiyacını bastırmasıyla açıklarken; Cassidy ve Berlin (1994) bunun içsel yalnızlığı artırdığını vurgulamaktadır. Mikulincer ve Shaver (2016) ise yetişkinlikte kaçınan bağlanmanın ilişkilerden mesafe alma ve bağlanmayı reddetme davranışlarıyla sürdüğünü belirtmektedir.

Bu çalışma, kaçınan bağlanmanın ergenlik döneminde cinsel kimlik gelişiminde güvenli özdeşim süreçlerini zayıflatarak cinsel kimlik karmaşasına kalıcı bir zemin hazırladığını fenomenolojik düzeyde ortaya koymaktadır.

3.1.2.3 Dezorganize Bağlanma

Araştırmada dezorganize bağlanma stili belirgin biçimde gözlenmiştir. Dezorganize bağlanma; hem yakınlık arayışı hem de ebeveyn den korku ve kaçınmanın aynı anda yaşandığı, çelişkili ve tutarsız davranışlarla tanımlanır. Bu örüntü, özdeşim nesnesini hem güven hem de tehdit kaynağı haline getirerek cinsel kimlik gelişiminde derin çatışmalara neden olur. Bu duruma örnek olarak üç danışanın ifadeleri (D5, D9 ve D10) aşağıda sunulmuştur.

D9:

- *“Babamla konuşmamız yok, çok katı biri. Babamı seviyorum ama ondan korkuyorum.”*

→ Bu ifade, babanın iletişim kanallarını kapatan katı bir otorite figürü olarak deneyimlendiğini göstermektedir. Çocuk, babasına duyduğu sevgiye rağmen onunla paylaşım kuramadığı için, güven duygusu yerine mesafe ve çekingenlik geliştirmiştir. Bu iletişim eksikliği, dezorganize bağlanmanın ilk boyutunu, yani yakınlık ihtiyacının engellenmesini ortaya koymaktadır.

- *“Saçımı uzattığımda ‘Adam mısın?’ dedi, çok kırlıdım ve sustum.”*

→ Bu ifade, çocuğun saç uzatması baba tarafından küçümsenmesiyle yaşadığı kırılmayı göstermektedir. Burada babanın eleştirel ve aşağılayıcı tutumu, çocuğun maskülen özdeşim sürecinde derin bir reddedilme korkusu yaratmıştır. Sevgi ihtiyacı ile kabul edilmeme kaygısının iç içe geçmesi, dezorganize bağlanmanın ikinci boyutunu görünür kılmaktadır.

D5:

- *“Annem yanımdayken boğuluyorum; ama yanımda olmasını da istiyorum.”*

→ Bu ifade, çocuğun bireyselleşme ihtiyacı ile annesine duyduğu bağımlılık

arasındaki çatışmayı göstermektedir. Yakınlık kurma arzusu boğulma duygusuyla birleşmekte, bu da dezorganize bağlanmanın bireyleşme sürecinde yarattığı baskıyı açığa çıkarmaktadır.

• *“Onun baskısından bunaldım ama yanımda olmasını da istiyorum.”*

→ Bu ifade, annenin otoriter ve denetleyici tavırlarının çocukta hem güven arayışını hem de yoğun bir sıkışmışlık hissini aynı anda uyandırdığını ortaya koymaktadır. Anneye duyulan ihtiyaç, baskı algısıyla gölgelenmekte; bu da güven ve reddedilme duygularının iç içe geçmesine yol açmaktadır.

D10:

• *“Babamı çok severdim ama artık beni hiç anlamıyor.”*

→ Bu ifade, çocuğun babaya karşı başlangıçta duyduğu sevginin zamanla anlaşılmama duygusuyla gölgelenmesini yansıtmaktadır. Burada güven ilişkisi yerini hayal kırıklığına bırakmış, baba figürü tutarlı bir özdeşim kaynağı olmaktan uzaklaşmıştır.

• *“Annem erkek çocuklarını daha çok seviyor, hep ayrımcılık hissettim.”*

→ Bu ifade, annenin cinsiyet temelli tutumlarının çocukta değersizlik ve dışlanma algısı yarattığını göstermektedir. Aidiyet ihtiyacı sürekli ayrımcılık duygusuyla zedelenmiş, anne figürü de güvenli özdeşim için çelişkili bir kaynak haline gelmiştir.

D9, D5 ve D10’un ifadeleri, dezorganize bağlanmanın tipik çelişkilerini açıkça yansıtmaktadır. Bu danışanlarda ebeveyn figürü, bir yandan sevgi ve güven kaynağı olarak algılanmakta, diğer yandan korku, öfke ya da hayal kırıklığının hedefi olmaktadır. D9 örneğinde baba figürü aynı anda hem “sevilen” hem de “korkulan” bir figürdür. Yakınlık isteği, aşağılanma korkusuyla bastırılmıştır. D5 örneğinde anne figürü baskıcı ama vazgeçilmezdir; bağımlılık ve öfke duyguları sürekli çatışmaktadır. D10 örneğinde ise ebeveynler idealleştirme ve değersizleştirme döngüsü içinde deneyimlenmiş; babaya duyulan hayranlık hayal kırıklığına, anneye duyulan ihtiyaç ise ayrımcılık ve değersizlik algısına dönüşmüştür.

Main ve Solomon (1990), dezorganize bağlanmayı çocuğun bağlanma figürünü aynı anda hem güven kaynağı hem de tehdit unsuru olarak deneyimlemesiyle açıklamaktadır. Lyons-Ruth ve Jacobvitz (2008) de bu örüntünün benlik bütünlüğünü zayıflatarak cinsel kimlik gelişiminde kalıcı kırılmalar oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bulgularımız, bu kuramsal açıklamalarla örtüşmektedir.

Sonuç olarak, dezorganize bağlanma yaşayan danışanlarda özdeşim nesnesi güvenilir ve tutarlı bir dayanak olmaktan çıkmış; çocukların cinsel kimlik yapılanmasında içsel çatışma, parçalanma ve cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlamıştır. Bu çalışma, dezorganize bağlanmanın yalnızca çocukluk dönemine ait bir olgu olmadığını; ergenlik ve genç yetişkinlikte de cinsel kimlik gelişiminde belirleyici bir kırılma zemini oluşturduğunu fenomenolojik düzeyde ortaya koymaktadır. Klinik açıdan bakıldığında ise, bu danışanlarda güvenli özdeşim figürlerinin yeniden inşası, duygusal düzenleme becerilerinin kazandırılması ve aile ilişkilerinde tutarlılığın desteklenmesi kritik müdahale alanları olarak öne çıkmaktadır.

3.1.3 Zayıf Baba Figürü

Araştırmaya katılan danışanların önemli bir kısmında baba figürünün pasif, mesafeli veya otoriter ama duygusal olarak uzak olması dikkat çekmiştir. Bu durum, erkek danışanlarda sağlıklı maskülen özdeşim süreçlerini zedelemiş; kız danışanlarda ise aidiyet ve sınır ihtiyacını karşılıksız bırakmıştır. Babaların çocukla ilişkisinde görünür bir varlık sergileyememesi, çocuğun gözünde onları doğru rol model olmaktan uzaklaştırmış; bu da cinsel kimlik gelişiminde tekrarlayan kırılma noktalarına yol açmıştır.

D15 :

- *“Babam duygusunu hissettiremeyen biri. Ona hiç sarılmam, ilgisizliği ve mesafesi var. Kendine de bakmayan, pis biri.”*

→ Bu ifade, babanın soğuk ve mesafeli bir figür olarak deneyimlendiğini ve çocuk gözünde imajının değersizleştiğini göstermektedir. Duygusal yakınlığın hiç olmaması, D15’in babayı güvenli bir özdeşim modeli olarak görememesine neden olmuştur. Ayrıca babayı “pis” ve “kendine bakmayan” biri olarak tanımlaması, sadece duygusal değil aynı zamanda fiziksel ve sosyal imaj açısından da bir yetersizlik algısına işaret etmektedir. Bu durum, D15’in maskülen kimlik gelişiminde baba ile özdeşim kurma sürecini zayıflatmıştır.

- *“Babamdan hiç sevgi görmedim, birlikte hiç zaman geçirdiğimizi hatırlamam.”*

→ Bu ifade, çocuğun babadan gelen duygusal onay ve şefkati hiç deneyimlemediğini göstermektedir. Babayla ortak etkinlik hatırlamaması, baba figürünün güven veren ve aidiyet hissettiren bir rol üstlenmediğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla D15’in güven duygusu

gelişememiş; baba, onun gözünde eksik ve işlevsiz bir özdeşim nesnesine dönüşmüştür.

D9 :

- *“Babamdan çok korkuyorum ama onu da seviyorum.”*

→ Bu ifade, D9’ın baba figürünü hem otoriter hem de çelişkili duygular uyandıran bir figür olarak deneyimlediğini göstermektedir. Bir yandan babayı sevmek istemesi, diğer yandan ondan korkması; baba imgesinin güvenli bir özdeşim nesnesi olmasını engellemiştir. Bu çelişkili durum, çocukta sevgi-korku ikilemi yaratarak baba figürünün tutarsız bir şekilde algılanmasına yol açmıştır.

- *“Babam bana hep kızıyor, duygularımı hiç paylaşamıyorum.”*

→ Bu ifade, babanın duygusal erişilemez ve cezalandırıcı bir figür olarak görüldüğünü göstermektedir. D9’un babasıyla duygu paylaşımını tamamen kapatması, baba-çocuk ilişkisinde sağlıklı iletişimin kurulmadığını ve baba figürünün uzak ve güven vermeyen bir nesneye dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

D16 :

- *“Annem çok baskın, evde her şeyi o belirliyor. Babam genelde sessiz, hiçbir şeye karışmıyor.”*

→ Bu ifade, babanın aile içinde pasif ve sınır koyamayan bir figür olduğunu göstermektedir. Baba rolünün etkisiz kalması, otoriteyi annenin üstlenmesine yol açmış ve evdeki güç dengesini annenin lehine kaydırmıştır. Çocuğun gözünde baba, kural koyan ve çerçeve çizen bir rol üstlenememiş; bu da özdeşim nesnesi olarak işlevsizleşmesine neden olmuştur. Sonuç olarak D16, sınır koyma ve koruyucu otoriteyi babada değil, annede deneyimlemiş; bu durum onun cinsel kimlik gelişiminde güven ve aidiyet eksikliklerine yol açmıştır.

Baba figürünün yetersizliği, erkeklerde maskülen özdeşim süreçlerinde boşluklara, kızlarda ise güven ve aidiyet duygusunda eksikliklere yol açmıştır. Bulgular, literatürde de vurgulandığı üzere, baba figürünün cinsel kimlik gelişiminde kritik bir rol üstlendiğini göstermektedir (Stoller, 1968; Golombok & Fivush, 1994; Lamb, 2010). Stoller (1968), erkek çocukların maskülen kimlik gelişiminde babayla özdeşim sürecinin belirleyici olduğunu ortaya koyarken; Golombok ve Fivush (1994), cinsiyet rolleri aktarımında ebeveyn rollerindeki dengesizliğin çocuk cinsel kimliği üzerinde kalıcı etkiler oluşturduğunu

belirtmektedir. Lamb (2010) ise babaların yalnızca disiplin ya da otorite değil, aynı zamanda şefkat, koruyuculuk ve rehberlik kaynağı olduklarında çocuk için güçlü bir cinsel kimlik dayanağı sağladıklarını vurgulamaktadır. Freud (1923) da baba imajının, çocuğun otoriteyi içselleştirmesinde ve süperegonun oluşumunda belirleyici olduğunu ifade etmiş; baba figürünün özellikle sınır koyma işlevi ile çocuğun dürtü kontrolünü öğrenmesinde kritik rol oynadığını belirtmiştir.

Bu bağlamda, aile yapısında baba rolünün etkin, ilgili, şefkatli ve sınır koyucu bir şekilde icra edilmesi; çocukların hem psikolojik sağlamlık hem de biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimi açısından vazgeçilmezdir.

3.1.4 Baskın Anne Figürü

Araştırmada öne çıkan temalardan biri de baskın anne figürüdür. Babaların pasif ya da mesafeli kaldığı ailelerde, annelerin ev içindeki otoriteyi üstlenmesi ve aşırı kontrolcü bir rol sergilemesi dikkat çekmiştir. Bu durum, çocukların özdeşim süreçlerinde anneye aşırı bağımlı ama aynı zamanda baskı altında bir konumlanmaya yol açmış; biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimde çatışmalar ortaya çıkmıştır.

D5 :

- *“Evde annem otorite.”*

→ Bu ifade, aile içindeki güç dengesinin annenin lehine kaydığını göstermektedir. d5, sınır ve yön koyan figürü babada değil annede deneyimlemiştir. Bu durum, maskülen rol modelleme ve özerklik kazanımı süreçlerini zayıflatmıştır.

- *“Annem yosun gibi bana yapışıyor... Şarkıcı olmak istiyorum ama ‘doktor ol’ diyor. Hayalimi durduruyor.”*

•

→ Bu ifade, annenin fazla yapışkan ve kontrolcü tutumunu yansıtmaktadır. Çocuğun hayallerini bastıran ve bireyselleşmesini engelleyen bu yaklaşım, cinsel kimlik gelişiminde baskıcı anne etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

D12 :

- *“Annem üzgün olduğunda odaya kapanıyor... Ben ders çalıştığımda mutlu oluyor.”*

→ Bu ifade, annenin duygusal durumunu çocuğun davranışına bağlayan koşullu onay örüntüsünü göstermektedir. Çocuk, anneden gelecek olumsuz tepkiden kaçınmak için aşırı uyum geliştirmiş; bu da özdeğer

zayıflığı ve kaygılı bağlanmaya yol açmıştır.

- *“Annem çok eleştirel, suçlayıcı. Yanında kendimi hep diken üstünde hissediyorum.”*

→ Bu ifade, annenin baskıcı ve otoriter tavrının çocuğun güven duygusunu zedelediğini ve benlik algısını düşürdüğünü göstermektedir.

D18:

- *“Bütün evin yükünü annem sırtlanır, evi annem yönetir.”*

→ Bu ifade, annenin evde hem sorumlulukları hem de otoriteyi üstlenerek baskın figüre dönüştüğünü göstermektedir. Babasının pasifliği annenin güçlenmesine yol açmış, D18 için anne tek belirleyici erişkin konumuna gelmiştir.

- *“25 yaşında olmama rağmen annem bana hiç güvenmiyor, hep kontrol ediyor.”*

→ Bu ifade, annenin aşırı denetim ve çocuklaştırıcı tavrını yansıtmaktadır. Yetişkinlikte dahi süren kontrol, ayrışma–bireyselleşme sürecini zayıflatmış ve cinsel kimlik yapılanmasında çatışmalara neden olmuştur.

Baskın anne figürünün görüldüğü bu örneklerde çocuklar, sınır ve otorite figürü babada değil annede deneyimlemişlerdir. Bu durum, özdeşim nesnesinin bulanıklaşmasına, özerklik kazanımının engellenmesine ve cinsel kimlik gelişiminde kırılganlıkların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Annenin hem otoriteyi hem de sorumlulukları üstlenmesi, çocuğun bireyselleşme sürecini baskılamış; çocuk, annenin duygusal tepkilerine göre konumlanan bir cinsel kimlik geliştirmek zorunda kalmıştır.

Danışan örnekleri, baskın anne figürünün farklı yansımalarını göstermektedir: D6’de anne, hayallerini engelleyen ve yapışkan bir kontrol figürü olarak deneyimlenmiş; D6’de anne, eleştirel ve suçlayıcı tavırlarıyla benlik algısını zedelemiş; D18’de ise anne, yetişkinliğe rağmen aşırı kontrol ve denetim sergileyerek bağımsızlaşma sürecini sekteye uğratmıştır. Bu tablo, anne figürünün hem sevgi hem de baskı kaynağı olması nedeniyle, çocuklarda ambivalan bir bağlanma ve cinsel kimlik karmaşası doğurmuştur.

Literatürde de bu bulgular desteklenmektedir. Chodorow (1978), annenin çocukla kurduğu yoğun ve simbiyotik bağın, bireyleşme sürecini geciktirdiğini ve baskın anne figürünün çocukta bağımlı kişilik örüntülerine yol açabileceğini ifade eder. Golombok ve Fivush (1994), ebeveyn rollerinde dengenin bozulmasının, cinsiyet rolleri aktarımını ve cinsel kimlik yapılanmasını kalıcı şekilde etkilediğini vurgular. Minuchin (1974), aile içindeki güç dengesizliklerinin çocukların cinsel kimlik gelişiminde sınır sorunlarına yol açtığını; annenin baskınlığının özellikle babanın pasif kaldığı ailelerde çocuk için tek yönlü bir otoriteye neden olduğunu belirtir. Baumrind (1991) ise, otoriter ebeveynlik stillerinin ergenlerde sağlıklı cinsel kimlik gelişimini baskılayarak kaygı temelli kişilik örüntülerine neden olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, baskın anne figürünün görüldüğü ailelerde çocuk, biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimde anneden bağımsızlaşmakta zorlanmakta; bu durum özdeşim sürecini tek yönlü ve dengesiz hale getirmektedir. Bulgular, anne figürünün aşırı baskınlığının yalnızca aile içi rolleri bozmadığını, aynı zamanda çocuğun sağlıklı cinsel kimlik gelişimini içselleştirme sürecini kırılganlaştırdığını göstermektedir. Bu çalışma baskın anne figürünün cinsel kimlik gelişiminde bağımlılık-öfke ikilemini besleyerek kalıcı bir cinsel kimlik karmaşası zemini oluşturduğunu fenomenolojik düzeyde ortaya koymaktadır.

3.1.5 Anne–Baba İlişkisi

Araştırmada öne çıkan temalardan biri de anne–baba ilişkileridir. Çocukların cinsel kimlik gelişiminde yalnızca ebeveynlerin bireysel tutumları değil, eşler arası ilişkinin niteliği de belirleyici rol oynamaktadır. Anne–baba arasındaki çatışma, güç dengesi sorunları, rol karmaşaları ya da duygusal kopukluk, çocukların güven algısını, özdeşim süreçlerini ve aidiyet duygularını doğrudan etkilemiştir.

D14 :

- *“Annemle babam yataklarını ayırmış; ayrı odalarda kalıyorlar.”*

→ Bu ifade, ebeveynler arasındaki duygusal kopukluk ve mahremiyet sınırlarının bozulduğunu göstermektedir. Çocuk, bu mesafeyi ailedeki güven kaybı ve belirsizlik olarak deneyimlemektedir.

- *“Baba: ‘Madem kurallara uymuyorsun sen yoluna ben yoluma...’*

→ Bu ifade, babanın dışlayıcı ve reddedici tavrını yansıtmaktadır. Aidiyet yerine cezalandırma ve uzaklaştırma ön plana çıkmış; çocukta güven ve kabul görme ihtiyacı karşılanamamıştır.

- *“Anne: ‘D14, telefonunu asla bize göstermez, telefonu şifreli ve telefon benim özelim siz bana karışamazsınız der.”*

→ Bu ifade, aile sisteminde rollerin karıştığını göstermektedir. Çocuğun ebeveyn rolüne itilmesi, literatürde “parentification” olarak tanımlanan ebeveynleşme sürecine işaret etmektedir. Bu, çocukta hem yük hem de cinsel kimlik karmaşası doğurmuştur.

D5 :

- *“Annem ve babam çok kavga ediyor; bir gün küsler, ertesi gün barışıyorlar. Bu garip.”*

→ Bu ifade, çift ilişkisinde istikrarsızlık ve tutarsızlık bulunduğunu göstermektedir. Sürekli dalgalanan anne–baba dinamiği, D6’nın güven duygusunu zedelemiş ve aile içi öngörülemezlik cinsel kimlik gelişiminde kırılma noktaları oluşturmuştur.

- *“Birbirlerine hakaret ediyorlar, sonra hiçbir şey olmamış gibi devam ediyorlar.”*

→ Bu ifade, ebeveyn ilişkisinde çözümsüzlük ve duygunun inkârını yansıtmaktadır. Hakaret–unutma döngüsü, çocukta çatışma şemalarının içselleştirilmesine ve gelecekte ilişkilerde çelişkili beklentiler geliştirmesine yol açmaktadır.

D8 :

- *“Annemle babam küs; annem daha baskın, babam hiçbir şey söylemiyor.”*

→ Bu ifade, çift ilişkisinde güç dengesizliği olduğunu göstermektedir. Anne baskın–baba pasif tutumuyla çocuk için özdeşim nesneleri bulanıklaşmıştır. cinsel kimlik gelişiminde hangi ebeveynin sınır koyucu ve yönlendirici figür olduğu muğlak hale gelmiştir.

- *“Evde sessizlik var; herkes birbirine mesafeli.”*

→ Bu ifade, ailede duygusal kopukluk ve iletişim eksikliğini yansıtmaktadır. Sessizlik ve mesafe, çocuğun aidiyet ve duygusal güven ihtiyacını karşılamamış; kimlik yapılanmasında soğuk ilişki şemalarının içselleştirilmesine yol açmıştır.

Üç danışanın ifadeleri, anne–baba ilişkisindeki çatışma, mesafe ve güç dengesizliğinin çocukların cinsel kimlik gelişimini doğrudan etkilediğini göstermektedir. D14’te ebeveynler arası kopukluk ve rollerin karışması; D6’da kavga–barış döngüsünün yarattığı istikrarsızlık; D8’de ise güç dengesizliği ve duygusal soğukluk öne çıkmıştır.

Bu tablo, literatürdeki bulgularla da uyumludur. Minuchin (1974), aile sistemi kuramında çift alt-sistemdeki sınır ve güç bozulmalarının çocuk alt-sistemine sızarak rol karmaşası doğurduğunu vurgulamaktadır. Cummings ve Davies (1994) ise ebeveyn çatışmasının çocuklarda kaygı, güvensizlik ve davranışsal problemleri tetiklediğini belirtmektedir. Anne–baba ilişkisindeki bozulmalar, özdeşim nesnesinin güvenilirliğini zayıflatmakta ve cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlamaktadır.

3.1.6 Akran Zorbalığı ve Dijital Maruziyet

Araştırmaya katılan danışanların bir kısmında akran ilişkilerindeki dışlanma, etiketlenme ve zorbalık ile dijital ortamlarda maruz kalınan içerikler cinsel kimlik gelişimini doğrudan etkilemiştir. Çocuk ve ergenlerin sosyal çevreyle kurdukları ilişkilerde yaşadıkları olumsuz deneyimler, aidiyet ve özdeşim süreçlerinde kırılmalara yol açmıştır.

D3 :

- *“Arkadaşlarım bana geysin dediler, benimle alay ettiler.”*

→ Bu ifade, D3’ün akran gruplarında etiketlenme ve dışlanmaya maruz kaldığını göstermektedir. Bu tür damgalayıcı tutumlar, ergenlik döneminde benlik algısını zedelemiş ve cinsel kimlik karmaşasını derinleştirmiştir.

- *“Sosyal medyada yalnızca oyun videoları izliyorum ama orada bile alay eden yorumlar oluyor.”*

→ Bu ifade, dijital alanın da akran zorbalığının uzantısı haline geldiğini, çocuğun güvenli bir alan bulmakta zorlandığını göstermektedir.

D14 :

- *“Ben, ben geyim.”* (arkadaş çevresinde açıkça söylemiş)

→ Bu ifade, D14'ün akranları arasında etiketlenmeye açık bir konumda olduğunu göstermektedir. Ergenlik döneminde akran gruplarında kendini açıkça tanımlaması, onu alay, dışlanma ve dedikoduya açık hale getirmiştir.

- *“Sosyal medyada fake hesaplarım var, oradan geylerle tanışıyorum.*

→ Bu ifade, dijital dünyanın D14 için cinsel cinsel kimlik deneyim ve deneyimleme alanına dönüştüğünü göstermektedir. Ancak bu durum, sağlıklı ilişkiler ve riskli deneyimlere açık hale getirmiştir.

D6 :

- *“Arkadaşlarım bana ‘kırı-gey’ dedi.”*

→ Bu ifade, akran zorbalığının cinsel kimlik gelişimi üzerindeki olumsuz etkisini göstermektedir. Etiketlenme, D6'nın kendilik algısında karışıklığa ve öfke duygularının artmasına yol açmıştır.

- *“TikTok videolarına ‘beğen’ yapmazsam rahat edemiyorum, sürekli ekran görüntüsü alıyorum.”*

→ Bu ifade, D6'nın dijital ortamda kompulsif davranışlar geliştirdiğini ve sanal dünyada onay arayışının cinsel kimlik karmaşasını beslediğini göstermektedir.

Akran ilişkilerinde yaşanan dışlanma, alay edilme ve etiketlenme; çocuk ve ergenlerin aidiyet duygusunu zayıflatmış, özgüvenlerini kırmış ve cinsel kimlik gelişiminde yoğun kaygılara yol açmıştır.

D3, arkadaşlarının ona “gey” diyerek etiketlemesi karşısında öfke ve utanç duygularını birlikte yaşamış, bu durum onun sınıf ortamında kendini sürekli gözlemlemesine ve savunmaya geçmesine neden olmuştur. Arkadaş grubunda kabul görmeme duygusu, D3'ün kendi kimliğini sorgulamasını tetiklemiş; sosyal medyada bile alaycı yorumlardan kaçamadığını dile getirmiştir. Bu, onun için güvenli bir alan bulmanın güçlüğü ve aidiyet ihtiyacının zedelenmesini göstermektedir.

D14, akranlarının içinde açıkça “ben geyim” diyerek kimliğini ifade etmiş; ancak bu açıklık, onun akranları arasında dışlanma ve dedikodulara hedef olmasına yol açmıştır. D14'ün aynı zamanda sosyal medyada “fake hesaplar” açarak tanıştığı kişilerle görüşmesi, dijital dünyanın onun için bir cinsel kimlik deneyim ve deneyimleme alanına dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Fakat bu deneyimler,

sağlıklı sınırlar olmadan gerçekleştiği için D14'ü hem akran zorbalığına hem de riskli ilişkilerle karşı karşıya bırakmıştır.

D6, sınıf arkadaşlarının “karı-gey” diyerek dalga geçmesi karşısında yoğun öfke yaşamış; bu etiketlenme, onun sosyal ilişkilerinde kendini savunmacı ve kırılgan hissetmesine yol açmıştır. Bunun yanında, TikTok'ta her videoyu beğenmeden rahat edememesi, binlerce ekran görüntüsü alması ve “videoyu kaçırma korkusu” yaşaması; dijital ortamın onun için bir tür onaylanma ve güven arayışı haline geldiğini göstermektedir. Bu davranışların kompulsif bir tabloya dönüşmesi, dijital bağımlılık eğilimini açığa çıkarmakta; akran ilişkilerinde yaşadığı eksiklikleri telafi etmeye çalıştığını, ancak bunun cinsel kimlik karmaşasını daha da beslediğini ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla bu üç danışanın yaşantısı, akran ilişkileri ve dijital maruziyetin yalnızca gündelik sosyal yaşamı değil, aynı zamanda özdeşim süreçlerini ve cinsel kimlik yapılanmasını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Olweus'un (1993) belirttiği gibi, akran zorbalığı çocukların benlik algısında kalıcı izler bırakırken; Valkenburg ve Peter'in (2011) vurguladığı gibi, dijital ortamlar cinsel kimlik deneyimleri için bir alan sunsa da kaygı, bağımlılık ve risk faktörlerini artırmaktadır.

Bu araştırmanın bulguları da, bu makalenin ana tezini destekler niteliktedir: Akran ilişkilerinde maruz kalınan etiketlenmeler ve dijital dünyada yaşanan olumsuz deneyimler, çocuğun özdeşim nesnelerinin güvenilirliğini gölgelemekte; böylece cinsiyetle uyumlu cinsel kimlik gelişimini sekteye uğratarak cinsel kimlik karmaşasını derinleştirmektedir.

3.2 Güvenli Bağlanma ve Sağlıklı Cinsel Kimlik Gelişimine Dair Bulgular

Araştırmada incelenen üç vaka (D1, D2, D7), güvenli bağlanmanın çocuk ve ergenlerde biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimde güçlü bir koruyucu faktör olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, güvenli bağlanan danışanların ailelerinden aldıkları sevgi, sınır koyma ve şefkat sayesinde biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı geliştirdiklerini göstermektedir. Bu durum, Bowlby'nin (1982) güvenli bağlanmayı yaşam boyu duygusal güvenliğin temeli olarak tanımlayan yaklaşımıyla örtüşmekte; aynı zamanda güvenli bağlanmanın çocukta rol karmaşasını azalttığına işaret eden Erikson'un (1968) gelişim kuramını desteklemektedir.

D1 örneği, erken çocuklukta güvenli bağlanmanın çocuğun duygularını ifade etmesine ve maskülen rol modelleri sağlıklı biçimde içselleştirmesine imkân tanıdığını göstermektedir. Annesinin girişimlerini engellemeyen ve duygularını yönetmesine alan tanıyan yaklaşımı ile babasının oyun yoluyla sağladığı şefkatli rehberlik birleşerek D1'in erkek kimliğini güvenle sahiplenmesine katkı sunmuştur. Bu tablo, Stoller'in (1968) baba figürünün maskülen cinsel kimlik gelişimindeki belirleyici rolünü vurgulayan çalışmalarıyla uyumludur.

D2 vakası, okul çağında güvenli bağlanmanın merak duygusunu desteklediğini, akran ilişkilerinde özgüveni güçlendirdiğini ve toplumsal cinsiyet rollerini sağlıklı biçimde benimsemesine katkı sağladığını göstermiştir. Ailesinin düzenli katılımı ve dengeli ebeveynlik tutumları sayesinde, D2'nin cinsel kimlik gelişimi karmaşaya dönüşmeden ilerlemiştir. Bu bulgu, Keskin ve Çam'ın (2007) güvenli aile bağlarının ergen cinsel kimlik gelişiminde koruyucu bir işlev üstlendiğini ortaya koyan çalışmalarıyla örtüşmektedir.

D7 örneğinde ise ergenlikte güvenli bağlanmanın cinsel kimlik sorgulamalarının çatışmaya dönüşmesini engellediği görülmüştür. Anne ve babasının rol model tutumları, ergenlik dönemine özgü dalgalanmaların büyümeden çözülmesini sağlamış; psiko-eğitim çalışmalarıyla sağlıklı arkadaşlık ilişkileri ve bilinçli internet kullanımı desteklenmiştir. Bu bulgu, Sutton'ın (2022) ergenlerde güvenli ebeveyn bağlanmasının sağlıklı cinsel kimlik gelişimini vurgulayan bulgularıyla uyumludur. Genel olarak bu üç vaka, güvenli bağlanan çocuk ve ergenlerin: Biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği ile arasındaki uyuma dayalı gelişimi daha sağlıklı içselleştirdiklerini (Golombok & Fivush, 1994), Ergenlik çatışmalarını daha az yaşadıklarını (Erikson, 1968), Sosyal ilişkilerde daha özgüvenli olduklarını (Keskin & Çam, 2007), Aile desteği sayesinde cinsel kimlik karmaşasına karşı daha dirençli olduklarını (Sutton, 2022), ortaya koymuştur. Bu bulgular, güvenli bağlanmanın yalnızca psikolojik sağlamlığı değil; aynı zamanda bireyin biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimini desteklediğini ve cinsel kimlik karmaşasına karşı koruyucu bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

3.3 Özdeşim Nesnesi ve Cinsel Kimlik Gelişimi

Araştırmada elde edilen bulgular, cinsel kimliğinin sağlıklı gelişiminde özdeşim nesnesinin niteliğinin kritik olduğunu göstermektedir. Çocuk, kimliğini inşa ederken anne ve babasının davranışlarını, değerlerini ve tutumlarını model almakta; ebeveynler yalnızca bakım veren değil, aynı zamanda çocuğun gözünde birer rol model ve rehber işlevi görmektedir (Freud, 1923; Stoller, 1968). Özdeşim nesnesi, çocuğun "kim olmak istediği" sorusuna verdiği cevabı somutlaştırır; bu nedenle sağlıklı bir özdeşim figürü, çocuğun hem kendi benliğini hem de cinsiyetine uygun rolü güvenle sahiplenmesini kolaylaştırır.

Sağlıklı özdeşim ilişkilerinde çocuk, cinsiyetiyle uyumlu kimliği güvenle benimserken; özdeşim figürünün pasif, baskın ya da çelişkili tutumları cinsel kimlik gelişiminde kırımlara zemin hazırlamaktadır. Özdeşim nesnesi yalnızca ebeveynin söyledikleriyle değil, gündelik davranışları, ilişkilerdeki tutarlılığı, değer aktarımı ve çocuğa sunduğu örneklikle inşa olur. Çocuğun gözünde "otorite"yi temsil eden ebeveynin bu rolü sağlıklı icra etmesi, onun cinsel kimlik yapılanmasında güvenli bir dayanak noktası sunar.

Bulgular, burada önemli bir ayrımı da gündeme getirmektedir: "otoriter" ebeveynlik ile "otorite sahibi" ebeveynlik arasındaki fark. Otoriter ebeveynlik; baskıcı, katı, cezalandırıcı, sevgi ve şefkati düşük, "ben dedim oldu" anlayışına

dayalı bir tutumdur. Bu yaklaşım, çocuklarda kaygıyı artırmakta, özdeşim süreçlerini baskılamakta ve cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlamaktadır (Baumrind, 1991; Spera, 2005). Buna karşın “otorite sahibi” ebeveynlik; şefkatle birlikte sınır koyabilen, çocuğun duygularını dikkate alan ve en önemlisi biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği uygun rol model olabilen dengeli bir tutumdur. Araştırmalar, bu ebeveynlik biçiminin çocuklarda özgüveni artırdığını, toplumsal uyumu kolaylaştırdığını ve özdeşim süreçlerini sağlıklı işleterek cinsel kimlik gelişimini desteklediğini ortaya koymaktadır (Maccoby & Martin, 1983; Lamb, 2010).

Bu araştırmadaki vakalar da bu ayrımı doğrulamaktadır. Güvensiz bağlanan çocukların ebeveynleri çoğunlukla ya otoriter (baskıcı, eleştirel, sevgiden uzak) ya da pasif (duygusal olarak geri çekilmiş, sınır koymayan) bir tavır sergilemiştir. Bunun sonucunda özdeşim nesnesi, çocuk için güvenilir bir dayanak olamamış ve cinsel kimlik gelişiminde kırılmalar gözlenmiştir. Özellikle babanın pasif ya da mesafeli olduğu ailelerde erkek çocukların maskülen rol modelleri zayıflamış, annenin baskın ya da tutarsız olduğu ailelerde ise kız çocukların kadın kimliğini güvenle sahiplenmesi zorlaşmıştır. Bu, özdeşim nesnesinin niteliksel olarak sağlıklı işlediği her durumda cinsel kimlik gelişiminin kırılanlaştığını göstermektedir.

Buna karşın güvenli bağlanan üç danışanda (D1, D2, D7), ebeveynlerin rol model ebeveynlik tutumu sergilediği; yani şefkati sınırla dengeledikleri, kendi davranışlarıyla çocuklarına biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı örneklik sundukları görülmüştür. Bu ailelerde özdeşim nesnesi yalnızca bir ebeveyn değil, çocuğun gözünde güvenilir, ulaşılabilir ve rehberlik eden bir figür olmuştur. Bu nedenle çocukların özdeşim süreçleri sağlıklı işlemiş, cinsel kimlik gelişimi koruyucu bir zeminde ilerlemiştir.

3.3.1 Güvenli Özdeşim Örnekleri

Çalışmadaki 19 danışandan yalnızca üçü güvenli bağlanma göstermiştir. Bu üç vakada, ebeveynler hem şefkat hem sınır koymayı bir arada sunarak rol model ebeveyn tutumu sergilemiş ve sağlıklı özdeşim kurmuştur.

- Okul Öncesi Dönem – D1 (5 yaş, erkek)

D1 vakası, erken çocuklukta güvenli bağlanmanın ve rol model ebeveynliğin kimlik gelişimine katkısını göstermektedir. Annesinin şefkatli ama sınır koyan yaklaşımı, çocuğa temel güven duygusu kazandırmıştır. Babasının oyun yoluyla sunduğu maskülen rehberlik ve rol modelliği özellikle güreş ve futbol gibi etkinlikler üzerinden, D1’in erkek kimliğini olumlu biçimde içselleştirmesini sağlamıştır. Bu dengeli ebeveynlik, çocuğun yalnızca bireysel cinsel kimlik değil, aynı zamanda aile aidiyeti hissetmesine de katkıda bulunmuştur. Böylece D1, okul öncesi dönemde erkek kimliğini güvenle sahiplenen ve sosyal ilişkilerinde aktif

olabilen bir çocuk olarak gelişim göstermiştir.

- Orta Çocukluk Dönemi – D2 (8 yaş, kız)

D2'nin süreci, okul çağında güvenli bağlanmanın kadın kimliğinin içselleştirilmesindeki rolünü ortaya koymaktadır. Anne ve babası, kızlarının girişimlerini engellemeden yanında olmuş; onun merakına rehber olmuş ve duygularına alan tanımıştır. Bu güvenli ortam, D2'nin kadın kimliğini olumlu biçimde benimsemesini kolaylaştırmıştır. Ayrıca, aile–öğretmen iş birliği sayesinde D2, akran ilişkilerinde daha güvenli bağlar kurabilmiş ve toplumsal cinsiyet rollerini sağlıklı şekilde içselleştirmiştir. Bu tablo, orta çocukluk döneminde cinsel kimlik gelişimini destekleyen koruyucu bir örnek oluşturmaktadır.

- Ergenlik Dönemi – D7 (13 yaş, kız)

D7 vakası, ergenlikte güvenli özdeşim süreçlerinin cinsel kimlik gelişimini nasıl koruyucu bir zeminde tuttuğunu göstermektedir. Annesinin kızına verdiği güven, duygusal farkındalığı artırmış; babasının aile bütünlüğünü koruyan rol model tutumu, güvenlik ve aidiyet hissiyi pekiştirmiştir. Bu denge sayesinde D7, ergenlik dönemine özgü cinsel kimlik sorgulamalarını karmaşa dönüştürmeden yaşamış; kadın kimliğini içselleştirmiştir. Böylece güvenli bağlanma ve sağlıklı özdeşim, ergenlik çatışmalarını en aza indirerek cinsel cinsel kimlik gelişiminin dengeli ilerlemesini sağlamıştır.

Bu örnekler, güvenli bağlanmanın sağladığı güven duygusu üzerine kurulan, otorite sahibi ve rol model ebeveynlik tutumlarının özdeşim süreçlerinde koruyucu işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Böylece çocuk, hem bağlanma ilişkilerinde güven hem de rol model aracılığıyla rehberlik bulmakta; cinsel kimlik gelişimi güvenli zeminlerde ilerlemektedir (Golombok & Fivush, 1994; Lamb, 2010).

3.3.2 Sağlıksız Özdeşim Örnekleri

- Orta Çocukluk Dönemi (12–13 yaş)

D3 (12 yaş, erkek): “Babamla göz göze gelmek istemiyorum” ifadesi, babasıyla güvenli özdeşim kuramadığını göstermektedir. Bu durum, pasif babanın maskülen özdeşim sürecini kırılanlaştırdığını ortaya koymaktadır (Stoller, 1968). D4 (12 yaş, erkek): Babasının geri planda kalışı, annesiyle aşırı özdeşim kurmasına yol açmış; bu da erkek kimliğiyle ilgili kararsızlıklarını artırmıştır. D5 (12 yaş, kız): “Annem yanımdayken boğuluyorum ama onun yanımda olmasını da istiyorum” sözleri, kadın kimliğiyle özdeşim sürecinde yaşadığı çelişkiyi açıkça yansıtmaktadır. D6 (13 yaş, erkek): Annesini evin otoritesi olarak tanımlamış, babasının sessizliği maskülen özdeşim sürecini zayıflatmıştır.

- **Ergenlik Dönemi (14–17 yaş)**

D8 (14 yaş, erkek): Anne-babasının soğuk ve mesafeli ilişkisi, aidiyet duygusunu zedelemiş; erkek kimliğini sahiplenmesini güçleştirmiştir. D9 (14 yaş, erkek): “Babamı seviyorum ama çok korkuyorum” ifadesi, maskülen özdeşim bağında güven–korku ikilemini ortaya koymaktadır. D10 (14 yaş, kız): Annesinin erkek çocuklarını kayırması, D10’un kadın kimliğinde değersizlik duygusunu pekiştirmiştir. D11 (15 yaş, kız): Annesinin tutarsızlığı ve babasının geri planda kalışı, kadın kimliğiyle özdeşim sürecinde zayıflık doğurmuştur. D12 (15 yaş, erkek): “Ne yapsam hep eleştiriliyorum, hiç yeterli değilim” ifadesi, annesinin eleştirel tutumlarının özdeşim sürecini zedelediğini göstermektedir. D13 (15 yaş, erkek): Kum terapisinde “mezar” ve “büyücü” figürlerini seçmesi, güvenli özdeşim figüründen yoksunluğun sembolik bir yansımasıdır. D14 (15 yaş, erkek): Anne-baba çatışmalarına tanıklık etmesi, özdeşim bağlarını bulanıklaştırmış; erkek kimliğini güvenle sahiplenmesini zorlaştırmıştır. D15 (16 yaş, erkek): Babasını “duygusuz” ve “pis biri” olarak tanımlaması, sağlıklı maskülen özdeşim geliştirmesini engellemiştir. D16 (17 yaş, kız): Annesinin baskınlığı ve babasının sessizliği, kadın kimliğiyle özdeşim sürecinde kırılmalık yaratmıştır.

- **Genç Yetişkinlik Dönemi (19–27 yaş)**

D17 (19 yaş, erkek): Babasının kaybı sonrası annesine bağımlı özdeşim geliştirmiş; bu durum, maskülen kimliği kırılmalıklaştırmıştır. D18 (25 yaş, kız): “25 yaşında olmama rağmen annem bana hiç güvenmiyor” sözleri, kadın kimliğiyle özdeşim sürecinde annesinin aşırı kontrolünü göstermektedir. D19 (27 yaş, kız): Kum terapisinde kendini “hapishane” figürüyle tanımlaması, annesiyle kurduğu baskıcı özdeşim ilişkisinin sembolik yansımasıdır.

Bu vakalar, gelişim dönemlerine göre değerlendirildiğinde şu tabloyu ortaya koymaktadır: Orta çocuklukta baba figürünün pasifliği veya annenin baskınlığı, özdeşim süreçlerini zayıflatmakta; ergenlikte ebeveyn çatışmaları, ayrımcılık veya tutarsızlık, cinsel kimlik gelişimini kırılmalıklaştırmakta; genç yetişkinlikte ise çocuklukta başlayan bu sağlıksız özdeşim bağları, bireyin kadın veya erkek kimliğini güvenle sahiplenmesini kalıcı biçimde zorlaştırmaktadır. Bu bulgular, güvensiz bağlanmanın özdeşim nesnesini de sağlıksız kıldığını ve cinsel kimlik karmaşasına giden yolu açtığını literatürle uyumlu biçimde kanıtlamaktadır (Cassidy & Shaver, 2008; Mikulincer & Shaver, 2016).

3.4 Gelişim Dönemleri Arası Karşılaştırmalı Bulgular

Bu araştırmada elde edilen bulgular, biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimin yalnızca tek bir evrede değil, çocukluktan yetişkinliğe uzanan bir süreklilik içinde şekillendiğini ve her gelişim döneminde farklı dinamiklerin öne çıktığını göstermektedir. Çocukluk dönemi (5–11 yaş) bulguları, cinsel kimlik gelişiminin en çok anne–baba tutumlarıyla yönlendirildiğini ortaya koymuştur. Bu yaş aralığında danışanların ifadeleri, özellikle babanın pasif ya da

mesafeli olduğu, annenin ise baskın ve kontrolcü tutumlar sergilediği durumlarda özdeşim süreçlerinin kırılganlaştığını göstermektedir. Örneğin D5 kodlu danışan, annesini evin otoritesi olarak tanımlamış, babasının sessizliği nedeniyle maskülen özdeşim süreci zayıflamıştır. Buna karşın güvenli bağlanan D1 ve D2 gibi vakalarda, anne ve babanın tutarlı, şefkatli ve sınır koyucu tutumları, çocukların cinsiyetleriyle uyumlu kimliklerini güvenle sahiplenmelerini sağlamıştır. Bu bulgu, Freud'un (1923) özdeşim kavramıyla ve Bowlby'nin (1982) erken bağlanma örüntülerinin yaşam boyu güvenlik prototipi oluşturduğuna dair görüşleriyle örtüşmektedir.

Ergenlik döneminde (12–18 yaş) bulgular, ebeveyn tutumlarının yanı sıra akran ilişkilerinin ve dijital mecraların cinsel kimlik gelişiminde güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. D3 kodlu danışanın “Arkadaşlarım bana geysin dediler” ifadesi, akran zorbalığının cinsel kimlik karmaşasını derinleştirdiğini; D14 kodlu danışanın sosyal medyada “fake hesaplar” açarak cinsel kimlik deneyimleri yapması, dijital dünyanın ergenlikte cinsel kimlik arayışını pekiştirdiğini ortaya koymuştur. Buna karşın güvenli bağlanan D7 kodlu danışanda, anne ve babasının rol model ebeveynlik tutumları sayesinde ergenlik çatışmalarının en aza indiği ve kadın kimliğini güvenle sahiplendiği görülmüştür. Bu bulgular, Erikson'un (1968) ergenliği “kimliğe karşı rol karmaşası” evresi olarak tanımlayan yaklaşımını desteklemekte; aynı zamanda Russell ve Fish'in (2016) akran ilişkilerinin, Turkle'ün (2011) dijital ortamların cinsel kimlik gelişimi üzerindeki belirleyici rolüne dair bulgularıyla örtüşmektedir.

Genç yetişkinlik döneminde (19–27 yaş) bulgular, erken çocukluk ve ergenlikte yaşanan bağlanma ve özdeşim zorluklarının kalıcı etkilerini göstermiştir. D18 kodlu danışan, yetişkinlikte dahi annesinin aşırı kontrolünden kurtulamadığını ifade etmiş; D19 kodlu danışan kum terapisinde kendisini “hapishane” figürüyle tanımlayarak, çocukluktan itibaren baskıcı anneye kurduğu özdeşim bağının yetişkinlikte cinsel kimlik bütünlüğünü zedelemeye devam ettiğini ortaya koymuştur. D17 kodlu danışan ise babasının kaybı sonrası annesine bağımlı özdeşim geliştirmiş, bu durumun maskülen kimliği kırılganlaştırdığını dile getirmiştir. Bu bulgular, Shaver ve Mikulincer'in (2002) erken bağlanma örüntülerinin yetişkinlikte romantik ilişkiler ve cinsel kimlik algısı üzerinde kalıcı izler bıraktığını ortaya koyan çalışmalarıyla uyumludur. Araştırmamızın bulguları, ayrıca Erikson'un (1968) genç yetişkinlik dönemini “yakınlığa karşı izolasyon” evresi olarak tanımlayan kuramıyla da paralellik göstermektedir; erken dönemde sağlıklı özdeşim bağları yaşayan bireyler, bu evrede de cinsel kimlik ve aidiyet sorunları yaşamaya devam etmektedirler.

Bu karşılaştırmalı bulgular, cinsel kimlik gelişiminin farklı evrelerde farklı kaynaklardan etkilendiğini kanıtlamaktadır: Çocuklukta ebeveyn tutumları belirleyici olmuştur. Güvenli bağlanma ve rol model ebeveynlik kimliği koruyucu bir zemin sağlarken; pasif baba ve baskın anne, erken cinsel kimlik kırılganlarına yol açmıştır. Ergenlikte akran ilişkileri ve dijital kültür ebeveyn tutumlarına

eklenmiş; güvenli bağlanan ergenler cinsel kimliklerini güvenli sahiplenirken, güvensiz bağlananlar sosyal baskılarla birlikte daha yoğun cinsel kimlik karmaşası yaşamıştır. Genç yetişkinlikte çocukluk ve ergenlikte yaşanan bağlanma ve özdeşim zorluklarının kalıcı etkileri görülmüştür. Güvensiz bağlanma ve sağlıklı özdeşim nesneleri, yetişkinlikte dahi cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlamıştır.

Bu desen, literatürle birlikte değerlendirildiğinde şu özgün katkısı ortaya koymaktadır: Cinsel kimlik karmaşası yalnızca ergenliğe özgü bir sorun değildir; çocuklukta başlayan bağlanma ve özdeşim deneyimlerinin sürekliliği, ergenlikte akran ve dijital maruziyetle birleşerek pekişmekte ve genç yetişkinlikte yerleşik cinsel kimlik yapılanmasına dönüşmektedir. Bu bulgu, fenomenolojik yöntemin danışan deneyimlerinden çıkarılan temaları destekler nitelikte olup, gelecekte yapılacak aile temelli psiko-eğitim programları ve ebeveynlik müdahaleleri için güçlü bir teorik dayanak sunmaktadır (Bowlby, 1982; Erikson, 1968; Shaver & Mikulincer, 2002; Russell & Fish, 2016; Turkle, 2011).

Bu çalışma, cinsel kimlik karmaşasının yalnızca ergenliğe özgü geçici bir kriz değil; gelişimsel sürekliliği olan çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymasındır. Bulgular, çocuklukta başlayan bağlanma ve özdeşim kırılmalıklarının ergenlik döneminde akran zorbalığı ve dijital kültürün olumsuz etkileriyle pekiştiğini; genç yetişkinlikte ise yerleşik cinsel kimlik yapılanmalarına dönüştüğünü göstermektedir. Bu durum, literatürde çoğunlukla ergenliğe odaklanan cinsel kimlik çalışmalarına yeni bir bakış açısı kazandırmakta; cinsel kimlik karmaşasının gelişimsel evreler arasında taşınan, aile, sosyal çevre ve kültürel faktörlerin etkileşimiyle derinleşen bir olgu olduğunu fenomenolojik düzeyde kanıtlamaktadır.

Bu araştırmada ulaşılan bulgular, cinsel kimlik karmaşasının farklı gelişim evrelerinde farklı faktörlerden beslendiğini; ancak ortak bir örüntü olarak kırılmalıkların biriktiğini ve süreklilik gösterdiğini ortaya koymuştur. Çocuklukta başlayan hassas mizaç, güvensiz bağlanma, pasif baba ve baskın anne etkileri; ergenlikte akran ilişkileri ve dijital kültürle birleşmiş, genç yetişkinlikte ise yerleşik cinsel kimlik sorunlarına dönüşmüştür. Bu bütüncül tablo, çalışmamızda “Gelişimsel Kırılma Sendromu” olarak kavramsallaştırılabilecek bir yapıya işaret etmektedir. Burada “sendrom” ifadesi, farklı risk faktörlerinin bir araya gelerek kimlik gelişiminde sistematik bir kırılma oluşturmalarını tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu kavramsallaştırma, araştırmamızın özgün katkısıdır ve gelecekte farklı örneklerle sınanması gereken yeni bir teorik çerçeve sunmaktadır.

3.5 Altı Ana Temanın Frekans Dağılımı (N=19)

Tema	Frekans (n)	Oran (%)	Danışanlar
Hassas Mizaç	n=19	%100	Tüm danışanlar (D1–D19)
Güvensiz Bağlanma	n=16	%84,2	D3, D4, D5, D6, D8, D9, D10, D11, D12, D13, D14, D15, D16, D17, D18, D19
Zayıf Baba Figürü	n=13	%68,4	D3, D4, D5, D6, D8, D9, D11, D12, D14, D15, D16, D17, D19
Baskın Anne Figürü	n=13	%68,4	D4, D5, D6, D8, D9, D11, D12, D13, D14, D16, D17, D18, D19
Anne–Baba İlişkisi	n=13	%68,4	D3, D4, D5, D6, D8, D9, D10, D12, D13, D14, D15, D18, D19
Akran Zorbalığı & Dijital Maruziyet	n=10	%52,6	D3, D5, D6, D9, D11, D12, D13, D14, D18, D19

- Hassas Mizaç (n=19, %100).

Araştırmaya katılan tüm danışanlarda hassas mizaç özellikleri gözlenmiştir. Bu bulgu, mizacın cinsel kimlik gelişiminde temel bir zemin oluşturduğunu ve çevresel koşullara göre hem risk hem de koruyucu faktör işlevi görebildiğini göstermektedir. Güvenli bağlanma ve rol model ebeveynlik tutumları ile birleştiğinde hassasiyet empati, estetik duyarlılık ve sosyal farkındalık gibi güçlü çıktılar üretirken; güvensiz bağlanma ve sağlıksız ebeveynlik tutumlarında kırılganlığı artırmaktadır. Thomas ve Chess'in (1977) klasik mizaç kuramı, mizacın doğuştan geldiğini; Aron ve Aron'un (1997) yüksek duyarlılık kavramı ise bu özelliklerin uygun koşullarda avantaja dönüşebileceğini ortaya koymaktadır. Diamond (2002), hassas mizaca sahip ergenlerin toplumsal cinsiyet normlarından daha yoğun etkilendiğini vurgulamaktadır. Bu araştırmanın bulguları, hassas mizacın tüm danışanlarda ortak bir özellik olarak gözlenmesiyle dikkat çekmektedir. Özellikle bu çalışma, hassas mizacın yalnızca bireysel bir özellik değil, bağlanma ve özdeşim süreçlerini doğrudan etkileyen evrensel bir kırılganlık alanı olduğunu fenomenolojik düzeyde ortaya koyarak literatüre yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

- Güvensiz Bağlanma (n=16, %84,2).

Danışanların büyük çoğunluğunda güvensiz bağlanma örüntüsü tespit edilmiştir. Bu sonuç, güvensiz bağlanmanın cinsiyete uygun kimliğin güvenle sahiplenilmesini zorlaştırdığını göstermektedir. Güvensiz bağlanan çocuklar, ebeveynlerini hem ihtiyaç duyulan hem de kaygı yaratan bir figür olarak deneyimlemişlerdir. Bu çelişkili deneyim özdeşim süreçlerini bozmuş, kimlik gelişiminde kırılmalar doğurmuştur. Bulgular, Bowlby'nin (1982) bağlanmanın güvenlik ihtiyacıyla ilişkisini vurgulayan kuramı, Cassidy ve Shaver'ın (2008) bağlanmanın sosyal uyumla ilişkisini ortaya koyan bulguları ve Mikulincer ve Shaver'ın (2016) güvensiz bağlanmada özdeşim nesnesinin güven kaynağı olamayacağına dair tespitleriyle uyumludur. Bulgular, güvensiz bağlanmanın cinsel kimlik karmaşasını tetiklemedeki etkisini klinik gözlemler aracılığıyla somutlaştırmıştır. Bu çalışma, güvensiz bağlanan çocuklarda özdeşim nesnesinin güven kaynağı olamamasının cinsel kimliği gelişiminde kırılmalık yarattığını göstermesi bakımından literatürü genişleten tamamlayıcı bulgular sunmaktadır.

- Zayıf baba figürü (n=13, %68,4).

Danışanların üçte ikisinde baba figürünün pasif, mesafeli ya da işlevsiz olduğu görülmüştür. Erkek çocuklarda maskülen kimlik gelişimini zayıflatırken; kız çocuklarda güvenlik ve sınır ihtiyacının karşılanamamasına yol açmıştır. Stoller (1968), maskülen kimlik gelişiminde baba figürünün belirleyici olduğunu; Golombok ve Fivush (1994) cinsel kimliğinin aktarımında ebeveyn rollerindeki denge bozukluklarının kalıcı etkilere yol açtığını belirtmektedir. Lamb (2010) ise babanın yalnızca disiplin değil, aynı zamanda şefkat ve rehberlik sunan bir rol model olduğunda cinsel kimlik gelişiminde koruyucu işlev gördüğünü vurgulamaktadır. Araştırma, baba figürünün zayıflığının yalnızca erkek çocuklarda değil, kız çocuklarda da cinsel kimlik gelişiminde sınır ve güven eksikliklerine yol açtığını göstermiştir. Bu bulgu, baba figürünün işlevsizliğinin cinsel kimlik karmaşasıyla çok boyutlu bir ilişki içinde olduğunu ortaya koyarak literatürdeki tartışmalara yeni bir perspektif kazandırmaktadır.

- Baskın anne figürü (n=13, %68,4).

Annelerin baskın, kontrolcü, eleştirel ya da tutarsız tutum sergilediği vakalarda özdeşim süreçleri zayıflamış ve çocukların cinsiyetleriyle uyumlu kimliklerini güvenle sahiplenmeleri zorlaşmıştır. Bu bulgu, Chodorow'un (1978) aşırı simbiyotik anne-çocuk ilişkisinin cinsel kimlik yapılanmasını bozabileceğine dair görüşleriyle ve Baumrind'in (1991) otoriter ebeveynliğin ergenlikte cinsel kimlik gelişimini baskıladığına dair bulgularıyla örtüşmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular, baskın anne figürünün yalnızca çocuklukta değil, genç yetişkinlikte de cinsel kimlik gelişimini baskılayıcı bir unsur olarak devam ettiğini ortaya koymuştur. Böylece baskın anne figürünün uzun vadeli etkilerine dair literatürde sınırlı kalan bulgular, fenomenolojik gözlemlerle desteklenmiştir.

- Anne-Baba ilişkisi (n=13, %68,4).

Ebeveyn ilişkilerinde çatışma, duygusal kopukluk veya güç dengesizliği yaşayan çocukların cinsel kimlik gelişiminde kırılmalıklar tespit edilmiştir. Anne–baba arasındaki gerilim, çocuğun güvenli referans noktasını kaybetmesine yol açmıştır. Bu sonuçlar, Minuchin’in (1974) aile sistemi kuramında sınır bozulmalarının çocuk alt-sistemine yansıdığına dair açıklamalarıyla ve Cummings ve Davies’in (1994) kronik çatışmanın çocuklarda kaygı ve uyum sorunları doğurduğunu ortaya koyan bulgularıyla örtüşmektedir. Bu araştırmada, anne–baba ilişkilerindeki çatışmaların ve duygusal kopuklukların yalnızca aile içi uyumu değil, doğrudan cinsel kimliği gelişimini de etkilediği saptanmıştır. Bu sonuç, aile sistemi kuramına fenomenolojik düzeyde yeni bir yorum katmakta ve literatürdeki mevcut bulguları genişletmektedir.

- Akran Zorbalığı ve Dijital Maruziyet (n=10, %52,6),.

Vakaların yarısından fazlasında akran ilişkileri ve dijital mecralarda yaşanan deneyimler cinsel kimlik gelişimini doğrudan etkilemiştir. Akran zorbalığı ve dışlanma, benlik algısında kırılmalar doğururken; dijital ortamda yapılan cinsel kimlik deneyimleri kafa karışıklığını artırmıştır. Bu bulgular, Olweus’un (1993) zorbalığın kalıcı etkilerine, Valkenburg ve Peter’in (2011) çevrimiçi iletişimdeki risklere, Livingstone ve Smith’in (2014) dijital tehditlere ve Russell ve Fish’in (2016) akran ilişkilerinin cinsel kimlik gelişimindeki rolüne dair literatürle uyumludur. Araştırmada, akran zorbalığı ile dijital cinsel kimlik deneyimlerinin birleşerek cinsel kimlik karmaşasını derinleştirdiği görülmüştür. Bu sonuç, dijital çağda cinsel kimlik gelişiminin risk faktörlerine dair literatürü tamamlayıcı nitelikte bulgular sunmakta ve yeni bir tartışma alanı açmaktadır.

3.5.1 Temsili Kodlardan Ana Temalara Örnekler

Danışan Kodu	Kod Örneği (Doğrudan İfade)	Alt Tema	Ana Tema
D4	Kum tepsisini “iyilik–kötülük” diye ayırdı, kendini “dişi bir at” figürüyle temsil etti.	Hassasiyet ve sembolik düşünme	Hassas Mizaç
D12	Ne yapsam hep eleştiriliyorum, hiç yeterli değilim.	Onay arayışı ve reddedilme kaygısı	Güvensiz Bağlanma – Kaygılı
D3	Babamla göz göze gelmek istemiyorum.	Yakınlıktan kaçınma	Güvensiz Bağlanma – Kaçınan
D9	Babamı seviyorum ama ondan korkuyorum.	Sevgi–korku ikilemi	Güvensiz Bağlanma – Dezorganize

D15	Babam hissettiremeyen biri, duygusunu ilgisiz ve mesafeli.	Pasif/erişilemez baba	Zayıf baba figürü
D5	Annem yosun gibi bana yapıyor, hayallerimi durduruyor.	Aşırı kontrolcü anne	Baskın anne figürü
D14	Annemle babam yataklarını ayırmış, ayrı odalarda kalıyorlar.	Ebeveynler arası kopukluk	Anne–Baba ilişkisi
D3	Arkadaşlarım bana geysin dediler, alay ettiler.	Akran zorbalığı ve etiketlenme	Akran ilişkileri & Dijital Maruziyet

Bu tablo, 19 danışanın seans notlarından elde edilen ifadelerin tematik analiz sürecinde nasıl kodlandığını ve altı ana tema altında nasıl sınıflandırıldığını göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Tabloya yalnızca her temadan seçilmiş temsili örnekler dâhil edilmiştir. Tüm danışanlara ait doğrudan ifadeler ve ayrıntılı kodlamalar ise Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Tam Tematik Analiz Tablosu (19 Danışan)

Danışan Kodu	Kod Örneği. (Doğrudan İfade)	Alt Tema	Ana Tema
D1	Babamla her zaman futbol oynarız.	Güvenli Özdeşim	Güvenli Bağlanma
D2	Annem girişimlerimi engellemiyor, merakıma rehber oluyor.	Rehber anne	Güvenli Bağlanma
D3	Babamla göz göze gelmek istemiyorum.	Yakınlıktan kaçınma	Güvensiz Bağlanma – Kaçınan
D4	Kum tepsisini ‘iyilik–kötülük’ diye ayırdı, kendini dışı bir at figürüyle temsil etti.	Sembolik hassasiyet	Hassas Mizaç

D5	Annem yanımdayken boğuluyorum ama yanında olmasını da istiyorum.	Bağımlı-öfke ikilemi	Güvensiz Bağlanma – Dezorganize
D6	Arkadaşlarım bana 'karı-gey' dedi.	Akran zorbalığı	Akran Zorbalığı & Dijital Maruziyet
D7	Annem beni anlıyor, her zaman güven veriyor.	Duygusal destek	Güvenli Bağlanma
D8	Annemi ve babamı sevmiyorum, onlar da beni anlamıyor.	Sevgi inkârı	Güvensiz Bağlanma – Kaçınan
D9	Babamı seviyorum ama ondan korkuyorum.	Sevgi-korku ikilemi	Güvensiz Bağlanma – Dezorganize
D10	Annem erkek çocuklarını kayırıyor.	Değersizlik algısı	Baskın anne figürü
D11	Annem çok tutarsız, babam hep geri planda.	Tutarsız anne–pasif baba	Baskın Anne Figürü / Zayıf Baba Figürü
D12	Ne yapsam hep eleştiriliyorum, hiç yeterli değilim.	Koşullu kabul	Güvensiz Bağlanma – Kaygılı
D13	Kum terapisinde mezar ve büyücü figürlerini seçti.	Olumsuz semboller	Hassas Mizaç
D14	Annemle babam yataklarını ayırmış, ayrı odalarda kalıyorlar.	Ebeveyn kopukluğu	Anne–Baba ilişkisi
D15	Babam duygusunu hissettiremeyen biri, ilgisiz ve mesafeli.	Pasif/erişilemez baba	Zayıf Baba Figürü
D16	Annem çok baskın, babam genelde sessiz.	Baskın anne–pasif baba	Baskın Anne Figürü / Zayıf Baba figürü
D17	Annem beni bırakırsa ne yaparım bilmiyorum.	Ayrılık kaygısı	Güvensiz Bağlanma – Kaygılı

D18	25 yaşında olmama rağmen annem bana hiç güvenmiyor, hep bana yasaklar koyuyor.	Aşırı kontrol	Baskın Figürü	Anne
D19	Kum terapisinde kendini 'hapishane' figürüyle tanımladı.	Baskıcı özdeşim	Baskın Figürü / Mizaç	Anne Hassas

Tam Tematik Analiz Tablosuna İlişkin Bulguların Sonuç ve Değerlendirmesi:

Tablo 2, 19 danışanın doğrudan ifadelerinin altı ana temayla nasıl örtüştüğünü göstermektedir. Bu bulgular, danışan deneyimlerinden çıkan örüntülerin cinsel kimlik gelişiminde nasıl kırılma noktaları oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

- Hassas Mizaç

Danışanların sembolik ve duygusal yoğunluğu yüksek ifadeleri (örn. D4'te dişi at figürü, D13'te mezar ve büyücü sembolleri, D19'da hapishane metaforu), hassas mizacın çevresel baskıları daha derin algılamaya yol açtığını göstermektedir. Bu kırılma, ebeveyn tutumları olumsuz olduğunda cinsel kimlik karmaşasına zemin hazırlamaktadır.

- Güvensiz Bağlanma – Kaygılı

D12'nin "Ne yapsam hep eleştiriliyorum" ve D17'nin "Annem beni bırakırsa ne yaparım bilmiyorum" sözleri, onay arayışı ve ayrılık kaygısının kimlik gelişiminde nasıl kırılma yarattığını yansıtmaktadır. Kaygılı bağlanmada kimlik, güven arayışı ile reddedilme korkusu arasında sıkışmaktadır.

- Güvensiz Bağlanma – Kaçınan

D3'ün babasıyla göz göze gelmekten kaçınması ve D8'in ebeveyn sevgisini inkâr etmesi, duygusal yakınlıktan geri çekilmenin örnekleridir. Bu bağlanma biçiminde çocuk, özdeşim nesnesini güvenli dayanak olarak göremez ve cinsel kimlik gelişiminde boşluk oluşur.

- Güvensiz Bağlanma – Dezorganize

D5'in "boğuluyorum ama yanında olmasını istiyorum" ve D9'un "seviyorum ama korkuyorum" sözleri, bağlanma figürünün aynı anda hem ihtiyaç hem de tehdit kaynağı olduğunu göstermektedir. Bu çelişkili deneyim, cinsel kimlik yapılanmasında parçalanma ve cinsel kimlik karmaşasına yol açmaktadır.

- Zayıf Baba Figürü

D15 ve D16'nın ifadeleri babanın pasif, duygusal olarak erişilemez ve işlevsiz algılandığını göstermektedir. Bu durum, erkek çocuklarda maskülen özdeşim sürecini, kız çocuklarda ise güven ve sınır ihtiyacını zayıflatmış, cinsel kimlik gelişiminde boşluklar bırakmıştır.

- Baskın Anne Figürü

D5'in "annem yosun gibi yapıyor", D10'un "annem erkek çocuklarını kayırıyor" ve D18'in "25 yaşında olmama rağmen annem bana güvenmiyor, hep bana yasaklar koyuyor" sözleri, baskıcı ve kontrolcü anne figürünün özerklik gelişimini engellediğini göstermektedir. Baskın anne figürü, tek yönlü özdeşim ilişkileri yaratarak kimlik karmaşasını artırmıştır.

- Anne-Baba İlişkisi

D14'te görülen "ayrı odalarda kalıyorlar" ifadesi ve D11'deki "tutarsız anne-pasif baba" örneği, ebeveyn ilişkisindeki çatışma ve kopukluğun çocuğun güvenli özdeşim alanını bozduğunu göstermektedir. Bu durum, aidiyet duygusunda kırılmalara yol açmıştır.

- Akran Zorbalığı ve Dijital Maruziyet

D3'ün "arkadaşlarım bana geysin dediler", D6'nın "karı-gey dediler" ve D14'ün "sosyal medyada fake hesaplarım var" ifadeleri, akran zorbalığı ve dijital kimlik deneyimlemeleri cinsel kimlik karmaşasını derinleştirdiğini ortaya koymaktadır.

Genel Değerlendirme:

Tablo 2, her danışanın ifadesinin bir temayla nasıl örtüştüğünü göstermekte; cinsel kimlik gelişiminin yalnızca bireysel değil, bağlanma örüntüleri, özdeşim figürleri ve sosyal çevreyle birlikte şekillendiğini kanıtlamaktadır. Bulgular, hassas mizacın her bireyde ortak bir kırılganlık zemini oluşturduğunu, güvensiz bağlanma ve ebeveyn işlev bozukluklarının bu zemini daha da kırılganlaştırdığını, akran ve dijital maruziyet ise özellikle ergenlikte cinsel kimlik karmaşasını görünür hale getirdiğini göstermektedir.

Bu araştırmanın bulguları, cinsel kimlik karmaşasının yalnızca bireyin öznel yaşantısı olarak ele alınamayacağını; bağlanma örüntüleri, ebeveyn figürlerinin niteliği, aile içi denge, akran ilişkileri, mizaç ve dijital kültürün etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir gelişimsel kırılma olduğunu göstermektedir. Çocukluk, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinden elde edilen karşılaştırmalı bulgular, kimlik gelişiminin sürekliliğini ortaya koymuş; her evrede farklı risk ve koruyucu faktörlerin devreye girdiğini göstermiştir (Erikson, 1968; Shaver & Mikulincer, 2002).

Araştırmanın özgün katkılarından biri, Türkiye bağlamında cinsel kimlik karmaşasının aile dinamikleri ve dijital kültür etkileşimi üzerinden fenomenolojik olarak incelenmesidir. Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) yöntemi

kullanılarak danışanların kendi ifadelerinden elde edilen temalar, kimlik karmaşasının çok katmanlı doğasını görünür kılmış ve bireysel yaşantılarla aile bağları arasındaki güçlü ilişkiyi ortaya çıkarmıştır.

Güvenli bağlanan danışanlarda (D1, D2, D7) anne-baba tutarlılığı, şefkat ve sınır koyma dengesi, çocukların cinsiyetleriyle uyumlu kimliği güvenle içselleştirmelerini sağlamıştır. Bu bulgu, Bowlby'nin (1982) güvenli bağlanmanın yaşam boyu psikolojik sağlamlık için temel oluşturduğunu vurgulayan görüşleriyle uyumludur. Çalışmamızda güvenli bağlanmanın yalnızca psikolojik değil, aynı zamanda manevi ve toplumsal bir koruma alanı sunduğu görülmüştür. Bu noktada aile, modern dünyanın karmaşık etkilerine karşı çocuk için hem sığınak hem de kimlik inşasının en sağlam dayanağıdır.

Buna karşılık güvensiz bağlanan danışanlarda cinsel kimlik gelişimi kırılganlaşmıştır. Özellikle pasif ya da mesafeli baba figürü, baskın ve kaygılı anne tutumları ve çatışmalı ebeveyn ilişkileri, biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimde en belirgin risk faktörleri olmuştur. Bu bulgular, Stoller'ın (1968) maskülen kimliğin babayla özdeşim süreci üzerinden geliştiğine ilişkin tespitleri ve Golombok & Fivush'un (1994) ebeveyn rollerindeki dengesizliklerin kimlik karmaşasına zemin hazırladığına dair bulgularıyla paralellik göstermektedir. Çalışmamız, anne ve babanın birbirini tamamlayan roller üstlenmesinin kimlik gelişimi açısından vazgeçilmez olduğunu göstermektedir. Baba figürünün geri planda kalması yalnızca maskülen özdeşim sürecini değil, aynı zamanda ailede sınır koyma ve güvenlik ihtiyacını da zedelemektedir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer nokta, tüm danışanlarda hassas mizacın gözlenmiş olmasıdır. Bu bulgu literatürde yeterince ele alınmamış bir noktayı görünür kılmaktadır. Hassas mizacın tüm vakalarda ortak payda olarak ortaya çıkması, mizaç faktörünün kimlik gelişiminde daha merkezi bir değişken olarak ele alınması gerektiğini düşündürmektedir. Hassas çocuklar, güvenli bağlanma ortamında empati, estetik duyarlılık ve manevi derinlik geliştirebilirken; eleştirel, ilgisiz ya da kaygılı ebeveynlik altında kırılganlığa ve kimlik karmaşasına daha açık hale gelmektedir (Aron & Aron, 1997; Diamond, 2002). Dolayısıyla aileler, çocuğun duyarlılığını bastırmaya çalışmak yerine bu duyarlılığı doğru yönlendirmeyi öğrenmelidir.

Ergenlik döneminde akran ilişkileri ve dijital kültürün etkisi dikkat çekici biçimde artmıştır. Araştırmada akran zorbalığı, dışlanma ve etiketlenme deneyimleri kimlik karmaşasını derinleştirmiştir. Bunun yanı sıra dijital ortamlarda açılan sahte hesaplar, kimliğin farklı biçimlerde denenmesine olanak tanımış; ancak bu deneyimler çoğunlukla kafa karışıklığını artırmıştır. Bu bulgu, Turkle'ün (2011) dijital kimlik deneyimlerinin parçalanmışlık ve tutarsızlık üretebildiğini ortaya koyan bulgularıyla ve Russell & Fish'in (2016) ergenlerde sosyal ilişkilerin kimlik gelişimindeki belirleyici rolünü vurgulayan araştırmalarıyla örtüşmektedir. Ailelerin çocuklarına yalnızca ev içi değil, dijital ortamda da rehberlik etmesi, kimlik karmaşasına karşı en güçlü koruma yollarından biridir.

Genç yetişkinlik döneminde (ör. D17, D18, D19), çocuklukta başlayan bağlanma sorunlarının ve sağlıklı özdeşim süreçlerinin kalıcı etkileri gözlenmiştir. Bu durum, kimlik karmaşasının geçici bir ergenlik krizi değil, erken dönemde başlayan ve müdahale edilmediğinde yetişkinliğe taşınan bir problem olduğunu göstermektedir. Bulgular, Shaver ve Mikulincer'in (2002) erken bağlanma deneyimlerinin yetişkinlikte romantik ilişkiler ve kimlik algısı üzerinde kalıcı izler bıraktığını ortaya koyan bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, cinsel kimlik karmaşasının doğuştan gelen kaçınılmaz bir kader olmadığını; aile bağlarının niteliği, ebeveyn rollerinin dengesi ve sosyal çevrenin etkisiyle şekillenen bir gelişimsel kırılma olduğunu ortaya koymaktadır. Aile yapısını korumak ve ebeveynlerin rol model işlevini güçlendirmek, yalnızca bireysel psikolojik sağlık için değil, aynı zamanda toplumsal ve manevi bütünlüğün korunması için de elzemdir.

4. Tartışma

4.1 Bağlanma Stilleri ve Cinsel Kimlik Gelişimi

Araştırma bulguları, cinsel kimlik karmaşasının yalnızca bireyin öznel hisleriyle açıklanamayacağını; bağlanma stilleri, ebeveyn figürlerinin niteliği, aile içi denge, mizaç, akran ilişkileri ve dijital kültürün etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir olgu olduğunu göstermektedir. Çocukluk, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinden elde edilen veriler, kimlik gelişiminin sürekliliğini ve her evrede farklı risk ve koruyucu faktörlerin devreye girdiğini ortaya koymuştur (Erikson, 1968; Shaver & Mikulincer, 2002).

Güvenli bağlanma stiline sahip danışanlarda (D1, D2, D7) ebeveynlerin tutarlı, sevgi dolu ve sınır koyucu tutumları, çocukların cinsiyetleriyle uyumlu kimliği güvenle içselleştirmelerini sağlamıştır. Bu bulgu, Bowlby'nin (1982) güvenli bağlanmanın yaşam boyu psikolojik sağlamlığın temeli olduğuna dair görüşünü desteklemektedir. Çalışmamız literatüre ek olarak, güvenli bağlanmanın yalnızca bireysel psikolojik sağlamlık değil, aynı zamanda toplumsal ve manevi bir koruma alanı sunduğunu göstermektedir. Aile, modern dünyanın karmaşık etkilerine karşı çocuğun kimliğini inşa ettiği en güvenli dayanak noktasıdır.

Güvensiz bağlanma stillerinde ise kimlik gelişimi kırılganlaşmıştır. Pasif ya da mesafeli baba figürü, baskın ve kaygılı anne tutumları ve çatışmalı ebeveyn ilişkileri, kimlik karmaşasının en belirgin risk faktörleri olmuştur. Bulgular, Stoller'ın (1968) maskülen kimliğin babayla özdeşim süreci üzerinden geliştiğini ve Golombok & Fivush'un (1994) ebeveyn rollerindeki dengesizliklerin kimlik karmaşasına zemin hazırladığını gösteren bulgularıyla uyumludur. Çalışmamız, anne ve babanın birbirini tamamlayan roller üstlenmesinin kimlik gelişimi açısından vazgeçilmez olduğunu ortaya koymuştur.

Dolayısıyla bu araştırmada gözlemlenen güvensiz bağlanma stilleri, yalnızca aile içi ilişkilerde değil; benlik algısında, özdeşim süreçlerinde ve cinsel kimlik yapılanmasında da belirleyici bir rol oynamıştır. Bu bulgu, literatürle uyumludur (Ainsworth, 1979; Main & Solomon, 1990) ve çalışmamızın temel tezini desteklemektedir: Güvensiz bağlanma stilleri, özdeşim nesnesine duyulan güveni zedelemekte ve cinsel kimlik gelişimini kırılganlaştırarak cinsel kimlik karmaşasına giden yolu açmaktadır.

4.2 Hassas Mizacın Rolü

Araştırmanın dikkat çeken bulgularından biri, katılımcıların anlatılarında hassas mizaç özelliklerinin ortak bir örüntü olarak öne çıkmasıdır. Literatürde hassas mizaç; duygusal uyaranlara açıklık, çevresel etkilere yüksek duyarlılık, eleştiriye hassasiyet ve sosyal onay ihtiyacının belirginliği gibi özelliklerle ilişkilendirilmektedir (Aron & Aron, 1997; Thomas & Chess, 1977). Bu bağlamda hassas mizaç, bireyin çevresel koşullardan daha derin etkilenmesine ve kimlik gelişimi sürecinde aile, akran ve dijital çevre deneyimlerine karşı daha kırılgan hale gelmesine zemin hazırlayabilir.

Bu çalışmada hassas mizaç, tek başına cinsel kimlik karmaşasının nedeni olarak değerlendirilmemiştir. Ancak güvensiz bağlanma, aile içi çatışmalar, ebeveyn figürleriyle özdeşim güçlükleri, akran zorbalığı ve dijital maruziyet gibi risk faktörleriyle birlikte ele alındığında, cinsel kimlik gelişiminde belirgin bir kırılganlık zemini oluşturduğu görülmektedir. Bu bulgu, hassas mizacın kimlik gelişiminde doğrudan belirleyici bir neden olmaktan ziyade, olumsuz çevresel ve ilişkisel koşullar altında etkisi artan bir yatkınlık alanı olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Hassas mizaç, destekleyici ve güvenli aile koşullarında empati, estetik duyarlılık, içgörü ve derin ilişki kurabilme gibi güçlü yönlere dönüşebilirken; eleştirel, tutarsız, mesafeli veya çatışmalı aile ortamlarında benlik algısı ve kimlik gelişimi açısından kırılganlık oluşturabilir. Bu nedenle hassas mizacın cinsel kimlik inşasında nasıl bir duyarlılık zemini sunduğunu anlamak; ailelerin, eğitimcilerin ve terapötik destek sistemlerinin özellikle bu çocuk ve ergenlere yönelik koruyucu, destekleyici ve gelişimsel açıdan hassas modeller geliştirmesi bakımından önem taşımaktadır.

4.3 Akran İlişkileri ve Dijital Kültür

Ergenlik döneminde akran ilişkilerinin ve dijital kültürün etkisi belirginleşmiştir. Araştırmada akran zorbalığı, dışlanma ve etiketlenme deneyimlerinin yanı sıra dijital ortamlarda açılan sahte hesaplar, kimlik karmaşasını ağırlaştırmıştır. Bu bulgu, Turkle'ün (2011) dijital kimlik deneyimlerinin parçalanmışlık ve tutarsızlık üretebildiğini; Russell & Fish'in (2016) ergenlerde sosyal ilişkilerin kimlik gelişimindeki kritik rolünü vurgulayan bulgularıyla örtüşmektedir. Güncel çalışmalar da benzer biçimde, sosyal medya kullanımının ergenlerde benlik

algısını zayıflattığını ve kimlik arayışlarını yoğunlaştırdığını göstermektedir (Uhlis et al., 2017; Sutton, 2022).

Çalışmamız literatüre ek olarak, akran ve dijital etkilerin yalnızca ergenlikte geçici bir kriz yaratmadığını; çocuklukta başlayan bağlanma kırılganlıklarıyla birleştiğinde genç yetişkinlikte yerleşik kimlik karmaşalarına dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

4.4 Genç Yetişkinlikte Kalıcılık

Genç yetişkinlik döneminde (örn. D17, D18, D19) çocukluk ve ergenlikte yaşanan bağlanma kırılmalarının kalıcı etkileri gözlenmiştir. Baba figürünün zayıflığı, baskın anne figürü ve aile içi çatışmalar, genç yetişkinlikte dahi kimlik sorunlarını sürdüren başlıca unsurlar olmuştur. Bu bulgu, Shaver & Mikulincer'in (2002) erken bağlanma deneyimlerinin yetişkinlikte romantik ilişkiler ve kimlik algısı üzerinde kalıcı izler bıraktığını ortaya koyan çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

4.5 Kavramsal Katkı: “Gelişimsel Kırılma Sendromu”

Bu çalışmanın bulguları, cinsel kimlik karmaşasının tek bir faktörle açıklanamayacak kadar çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Bulguların bütüncül değerlendirmesi, bu karmaşanın “gelişimsel kırılma sendromu” olarak kavramsallaştırılabileceğini düşündürmektedir. Burada “sendrom” ifadesi, farklı risk faktörlerinin bir araya gelerek kimlik gelişiminde sistematik bir kırılma oluşturmalarını tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır.

Altı ana tema bu sendromun temel bileşenleri olarak öne çıkmıştır:

- Hassas Mizaç
- Güvensiz Bağlanma Stilleri (Kaygılı, Kaçınan, Dezorganize)
- Zayıf Baba Figürü
- Baskın Anne Figürü
- Anne–Baba İlişkisindeki Çatışma ve Kopukluk
- Akran Zorbalığı ve Dijital Maruziyet

Bu unsurların birleştiği vakalarda kimlik karmaşası daha yoğun ve yerleşik bir nitelik kazanmıştır. Ancak bu kavramsallaştırma, çalışmamızın sunduğu öncü bir öneri olup, farklı örneklerle sınanması gereken bir çerçeve olarak değerlendirilmelidir.

5. Sonuç

Bu araştırma, bağlanma stilleri ile cinsel kimlik karmaşası arasındaki ilişkiyi ve bu süreçte özdeşim nesnesinin rolünü fenomenolojik bir yaklaşımla incelemiştir. Bulgular, cinsel kimlik karmaşasının tek bir faktörle açıklanamayacağını; hassas mizacın, güvensiz bağlanma stillerinin, zayıf baba figürünün, baskın anne figürünün, anne-baba ilişkisindeki çatışmaların ve akran etkisi ile dijital maruziyetler bir araya geldiğinde çok boyutlu bir gelişimsel kırılma süreci oluşturduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Bowlby'nin (1982) güvenli bağlanmanın yaşam boyu etkisine dair görüşleriyle ve Erikson'un (1968) kimlik gelişiminde sosyal çevrenin rolünü vurgulayan yaklaşımıyla da uyumludur.

Çalışmanın en özgün bulgusu, tüm danışanlarda hassas mizacın gözlenmiş olmasıdır. Literatürde mizaç genellikle yardımcı ya da ikincil bir değişken olarak ele alınırken, bu çalışmada tüm vakalarda ortak bir özellik olarak bulunması, onun cinsel kimlik gelişiminde merkezi bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, literatüre kavramsal bir katkı sunmakta ve "gelişimsel kırılma sendromu" kavramsallaştırmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Klinik açıdan, aile temelli psiko-eğitim programlarının, ebeveynlere yönelik bağlanma odaklı farkındalık çalışmalarının ve özellikle baba-çocuk özdeşim ilişkisini güçlendiren uygulamaların cinsel kimlik gelişimini korumada önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca ergenlerde okul temelli akran destek gruplarının (ör. akran arabuluculuk programları) ve dijital medya farkındalığını artırmaya yönelik rehberlik seminerlerinin yönlendirici bir rol üstlenebileceği ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal düzeyde ise aile yapısının korunması ve ebeveyn rollerinin sağlıklı işlemesi, yalnızca bireysel cinsel kimlik gelişimi için değil, kolektif refahın ve toplumsal uyumun sürdürülmesi için de kritik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgu, aile sistemleri kuramının (Minuchin, 1974) aileyi cinsel kimlik gelişiminin temel kurucu unsuru olarak görmesiyle de desteklenmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma cinsel kimlik karmaşasının biyolojik bir zorunluluk değil; gelişimsel ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Cinsel kimlik gelişimini desteklemenin en güvenilir yollarından biri, güçlü aile bağlarını korumak ve yeni nesillere sağlıklı rol modeller sunmaktır.

6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, bağlanma stilleri ile cinsel kimlik karmaşası arasındaki ilişkide özdeşim nesnesinin rolünü fenomenolojik bir yaklaşımla incelemiştir. Ancak bulguların değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken bazı sınırlılıklar bulunmaktadır:

Örneklem büyüklüğü ve temsiliyeti: Çalışma 19 danışanla sınırlıdır ve yalnızca bir merkeze başvuran vakaları kapsamaktadır. Bu nedenle sonuçlar toplumdaki tüm çocuk ve gençlere genellenemez. Bulguların farklı sosyoekonomik, kültürel ve bölgesel gruplarda yeniden sınanması gerekmektedir. Bununla birlikte fenomenolojik araştırmalarda amaç, genellemeden çok bireysel deneyimlerin derinliğini ortaya koymaktır (Smith, Flowers, & Larkin, 2009).

Veri kaynağının niteliği: Araştırma, danışanların terapi süreçlerinde tutulan seans notlarına dayanmaktadır. Katılımcıların doğrudan ifadeleri bu notlara yansımış ve anonimleştirilmiş olsa da, yapılandırılmış görüşme formları veya standart ölçeklerin kullanılmamış olması verilerin karşılaştırılabilirliğini sınırlandırmıştır. Gelecek çalışmalarda nitel verilerle birlikte psikometrik ölçüm araçlarının da kullanılması önerilmektedir.

Araştırmacı öznelliği: Araştırmacının aynı zamanda terapist olması, danışanların kendilerini daha doğal ifade etmelerine imkân sağlamış olsa da yorumlama sürecinde öznellik riskini artırmıştır. Bu durum fenomenolojik araştırmalarda hem zenginleştirici bir boyut hem de metodolojik bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir (Creswell, 2013). Refleksif not tutma, verilerin tekrarlayan örüntüler üzerinden analiz edilmesi ve temaların sistematik olarak inşa edilmesi yoluyla bu risk en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Kesitsel tasarım: Çalışma, çocukluk, ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerini karşılaştırmalı olarak ele almıştır; ancak boylamsal bir izleme yapılmamıştır. Dolayısıyla bireysel gelişim süreçlerinin zaman içindeki seyri doğrudan takip edilememiştir. Gelecek araştırmalarda boylamsal tasarımlar kullanılarak cinsel kimlik gelişimindeki değişim süreçleri daha net ortaya konabilir.

Kültürel bağlam: Bulgular, Türkiye'nin kültürel, dini ve toplumsal bağlamında elde edilmiştir. Bu durum farklı kültürlerle genellenebilirliği sınırlandırır da aynı zamanda çalışmayı yerel bağlamda özgün ve değerli kılmaktadır. Bu sınırlılık, aynı zamanda literatüre Türkiye bağlamında önemli bir katkı sunmaktadır.

7. Öneriler

7.1 Gelecek için Araştırmalar:

Cinsel kimlik gelişimi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi, farklı sosyo-kültürel yapılar ve dinî inanç sistemleri çerçevesinde karşılaştırmalı olarak ele alan çalışmalara ihtiyaç vardır. Bireyin içinde yetiştiği kültürel bağlamın ve aile yapısının, bağlanma stillerine ve kimlik gelişimine etkisi derinlemesine incelenmelidir. Bu doğrultuda, özdeşim nesnesinin dini değerlerle ilişkisi ve bu ilişkinin bireyin cinsel kimlik sürecinde nasıl bir rol oynadığı da araştırmaların odağına alınmalıdır.

Cinsel taciz, duygusal ihmal ve aile içi şiddet gibi erken dönem travmaların, bağlanma güvenliği ve kimlik gelişimi üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyen boylamsal nitelikteki araştırmalar artırılmalıdır. Özellikle hassas mizaç yapısına sahip bireylerde bu etkiler daha kırılgan ilerlediğinden, gelişimsel farkların da hesaba katıldığı tasarımlar önerilmektedir.

Bağlanma düzensizliği ile cinsel kimlik gelişimi arasındaki bağlantıyı farklı yaş gruplarında ve cinsel kimliği çeşitliliği temelinde ele alan geniş ölçekli nitel ve nicel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Hassas mizaçlı bireylerin, çevresel etkilere ve aile içi ilişkilere karşı daha duyarlı olmaları nedeniyle, cinsel kimlik gelişim süreçlerinde yaşanan duygusal yüklenmelerden daha fazla etkilenmeleri mümkündür. Bu bireylerde sinir sistemi duyarlılığı ile bağlanma kalıpları ve cinsel kimlik gelişimi arasındaki ilişkiyi ele alan psikobiyolojik araştırmalar, özellikle erken dönem yaşantıların cinsel kimlik karmaşasına nasıl zemin hazırlayabildiğini anlamak açısından önemlidir.

Bu çalışmada önerilen 'gelişimsel kırılma sendromu' kavramsallaştırması, farklı yaş ve kültürel gruplarda sınanmalı; geçerlilik–güvenirlik analizleriyle ölçülebilir bir modele dönüştürülmelidir.

7.2 Klinik ve Pratik Uygulamalar İçin:

Psikologlar, psikolojik danışmanlar ve ruh sağlığı uzmanları, cinsel kimlik karmaşası yaşayan bireylerle çalışırken bireyin bağlanma öyküsünü, özdeşim ilişkilerini ve mizaç özelliklerini birlikte değerlendirmelidir. Özellikle güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerde, özdeşim figürleriyle kurulan ilişkileri yeniden yapılandırmaya yönelik terapötik müdahaleler öncelikli olmalıdır.

Hassas mizaçlı bireylerle çalışırken, biyolojik cinsiyet ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişimi destekleyen, benlik algısını güçlendiren ve duygusal dayanıklılığı artıran yaklaşımlar tercih edilmelidir. Bu süreçte bireyin yaşına, gelişim düzeyine ve aile bağlarına duyarlı bir psikolojik destek ortamı sunulmalıdır. Sanat temelli etkinlikler (resim, müzik, drama) özellikle kız çocukları için; rekabet ve güç temelli sporlar (futbol, basketbol, güreş, satranç) ise erkek çocuklar için destekleyici olabilir.

Bireylerin, biyolojik cinsiyeti ile cinsel kimliği arasındaki uyuma dayalı gelişim sürecini destekleyecek sağlıklı özdeşim figürleriyle (anne, baba, öğretmen, terapist gibi) güvene dayalı ilişkiler kurmaları teşvik edilmelidir. Özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde, bireyin özdeşim kurduğu kişilerin kimlik gelişimine etkisi dikkatle izlenmeli; gerektiğinde bu süreç, uygun sembolik figürler (örneğin kitap karakterleri, rol modeller) aracılığıyla gelişimsel olarak desteklenmelidir.

Geleneksel ve muhafazakâr aile yapılarında büyüyen bireylerde, ebeveyn-çocuk iletişiminin niteliği cinsel kimlik gelişimi üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir. Bu nedenle, ailelere yönelik hazırlanacak seminer ve danışmanlık

programlarında, dini değerlerle çatışmayan; ancak çocukların duygusal ihtiyaçlarını anlamayı ve sağlıklı bir cinsel kimlik gelişimi için iletişim kurmayı hedefleyen içerikler geliştirilmelidir.

Ergenlerde okul temelli akran destek grupları, rehberlik seminerleri ve dijital medya okuryazarlığı programları yaygınlaştırılmalıdır.

7.3 Toplumsal Destek ve Önleyici Uygulamalar

Bu araştırmanın 19 danışandan elde edilen nitel verilere dayandığı ve bulgularının istatistiksel genellenebilirlik iddiası taşımadığı dikkate alındığında, aşağıdaki öneriler doğrudan genellenebilir politika sonuçları olarak değil; önleyici ve destekleyici çalışmalara yönelik başlangıç niteliğinde değerlendirilmelidir.

- Eğitim ortamlarında sağlıklı kimlik gelişimi, aile ilişkileri, akran ilişkileri ve dijital medya farkındalığına yönelik içeriklerin geliştirilmesi değerlendirilebilir.
- Aile Sağlığı Merkezleri, okul rehberlik servisleri veya toplum temelli destek birimleri aracılığıyla ebeveynlere yönelik kısa psiko-eğitim modüllerinin hazırlanması, bağlanma ve kimlik gelişimi konularında farkındalık kazandırmaya katkı sağlayabilir.
- Belediyeler ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla aile atölyeleri, ebeveyn destek programları ve toplum temelli koruyucu çalışmaların geliştirilmesi, ailelerin çocuk ve ergen gelişimini destekleme kapasitelerini güçlendirebilir.
- Bu önerilerin uygulanabilirliğinin değerlendirilebilmesi için daha geniş örneklemlemlerle, farklı sosyo-kültürel grupları içeren ve nicel/nitel yöntemleri birlikte kullanan yeni araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Kaynakça | References

- Adler, A. (1937). Understanding human nature. Greenberg.
- Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant–mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 932–937. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.932>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Lawrence Erlbaum.
- Aron, E. N., & Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(2), 345–368. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.2.345>
- Bandura, A. (1977). Social learning theory. Prentice Hall.

- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. In R. M. Lerner, A. C. Petersen, & J. Brooks-Gunn (Eds.), *Encyclopedia of adolescence* (pp. 746–758). Garland.
- Belsky, J., Steinberg, L., & Draper, P. (1991). Childhood experience, interpersonal development, and reproductive strategy: An evolutionary theory of socialization. *Child Development*, 62(4), 647–670. <https://doi.org/10.2307/1131166>
- Birnbaum, G. E. (2010). Gender differences in the experience of heterosexual intercourse: A quantitative review of the research literature. *Archives of Sexual Behavior*, 39(4), 1015–1031. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9531-7>
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment* (2nd ed.). Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent–child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Cassidy, J., & Berlin, L. J. (1994). The insecure/ambivalent pattern of attachment: Theory and research. *Child Development*, 65(4), 971–991. <https://doi.org/10.2307/1131298>
- Cassidy, J., & Shaver, P. R. (Eds.). (2008). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (2nd ed.). Guilford Press.
- Cassidy, J., & Shaver, P. R. (Eds.). (2016). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (3rd ed.). Guilford Press.
- Chodorow, N. (1978). *The reproduction of mothering: Psychoanalysis and the sociology of gender*. University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520924086>
- Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380–1397. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.5.1380>
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE.
- Cummings, E. M., & Davies, P. (1994). *Children and marital conflict: The impact of family dispute and resolution*. Guilford Press.

- Del Giudice, M. (2009). Sex, attachment, and the development of reproductive strategies. *Behavioral and Brain Sciences*, 32(1), 1–21. <https://doi.org/10.1017/S0140525X09000016>
- Diamond, L. M. (2002). Sex and gender are different: Sexual identity and gender identity are different. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7(3), 320–334. <https://doi.org/10.1177/1359104502007003002>
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. W. W. Norton & Company.
- Freud, S. (1923). *The ego and the id*. Hogarth Press.
- Golombok, S., & Fivush, R. (1994). *Gender development*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511621978>
- Herek, G. M. (2009). Sexual stigma and sexual prejudice in the United States: A conceptual framework. In D. A. Hope (Ed.), *Contemporary perspectives on lesbian, gay, and bisexual identities* (pp. 65–111). Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-09556-1_4
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research*, 14(3), 206–221. <https://doi.org/10.1080/13811118.2010.494133>
- Kaya, A., & Öz, F. (2020). Bağlanma stilleri ve benlik algısı arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10(57), 45–62. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/55934/765715>
- Keskin, G., & Çam, O. (2007). Aile bağlanma stilleri ve ergenlik dönemi kimlik gelişimi arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(3), 169–178. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anadolupsikiyatri/issue/1887/23124>
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2017). Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(3), 311. <https://doi.org/10.3390/ijerph14030311>
- Lamb, M. E. (2010). How do fathers influence children's development? Let me count the ways. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (5th ed., pp. 1–26). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470753361.ch1>
- Levy, K. N., Ellison, W. D., Scott, L. N., & Bernecker, S. L. (2011). Attachment style. *Journal of Clinical Psychology*, 67(2), 193–203. <https://doi.org/10.1002/jclp.20756>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. SAGE. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(85\)90062-8](https://doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8)

- Livingstone, S., & Smith, P. K. (2014). Harms experienced by child users of online and mobile technologies: The nature, prevalence and management of sexual and aggressive risks in the digital age. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(6), 635–654. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12197>
- Lyons-Ruth, K., & Jacobvitz, D. (2008). Attachment disorganization: Genetic factors, parenting contexts, and developmental transformation from infancy to adulthood. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (2nd ed., pp. 666–697). Guilford Press.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent–child interaction. In P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology* (Vol. 4, pp. 1–101). Wiley.
- Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention* (pp. 121–160). University of Chicago Press.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2016). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change* (2nd ed.). Guilford Press. <https://doi.org/10.4324/9781315775357>
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Harvard University Press.
- Mohr, J. J. (1999). Same-sex romantic attachment in adolescence: Attachment security and relationship functioning. *Journal of Adolescence*, 22(1), 99–113. <https://doi.org/10.1006/jado.1998.0204>
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). SAGE.
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.
- Plummer, K. (1975). *Sexual stigma: An interactionist account*. Routledge & Kegan Paul.
- Ruble, D. N., Martin, C. L., & Berenbaum, S. A. (2006). Gender development. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology* (6th ed., Vol. 3, pp. 858–932). Wiley.
- Russell, S. T., & Fish, J. N. (2016). Mental health in sexual minority youth. *Annual Review of Clinical Psychology*, 12, 465–487. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-021815-093153>

- Schachner, D. A., & Shaver, P. R. (2004). Attachment dimensions and sexual motives. *Personal Relationships*, 11(2), 179–195. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00075.x>
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, 4(2), 133–161. <https://doi.org/10.1080/14616730210154171>
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. SAGE.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17(2), 125–146. <https://doi.org/10.1007/s10648-005-3950-1>
- Stoller, R. J. (1968). *Sex and gender: On the development of masculinity and femininity*. Science House.
- Sutton, T. E. (2022). Parental attachment and adolescent gender identity: Implications for well-being. *Journal of Child and Family Studies*, 31(2), 493–507. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-02165-1>
- Thomas, A., & Chess, S. (1977). *Temperament and development*. Brunner/Mazel.
- Turkle, S. (2011). *Alone together: Why we expect more from technology and less from each other*. Basic Books.
- Twenge, J. M. (2017). *iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy—and completely unprepared for adulthood*. Atria Books.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2018). Associations between screen time and lower psychological well-being among children and adolescents. *Preventive Medicine Reports*, 12, 271–283. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2018.10.003>
- Uhls, Y. T., Ellison, N. B., & Subrahmanyam, K. (2017). Benefits and costs of social media in adolescence. *Pediatrics*, 140(Supplement 2), S67–S70. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-1758E>
- Uluyol, O. (2019). Güvensiz bağlanma ve kadınlarda duygusal düzenleme güçlükleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(83), 65–82. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpd/issue/47507/600830>
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2011). Online communication and adolescent well-being: Testing the stimulation versus the displacement hypothesis. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 16(2), 200–209. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2010.01529.x>

- Valkenburg, P. M., & Piotrowski, J. T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press.
- van IJzendoorn, M. H., Schuengel, C., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (1999). Disorganized attachment in early childhood: Meta-analysis of precursors, concomitants, and sequelae. *Development and Psychopathology*, 11(2), 225–249. <https://doi.org/10.1017/S0954579499002035>
- Varol, A., Albayrak-Kaymak, D., Akmehtmet-Şekerler, S., & Markell, M. A. (2021). Attachment patterns, mourning reactions and dysfunctional romantic relationship beliefs among young adults with and without early parental loss. *Boğaziçi University Journal of Education*, 38(1), 1–17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buje/issue/64666/970747>
- Yárnöz-Yaben, S. (2010). Attachment style and identity: The mediating role of self-esteem. *Spanish Journal of Psychology*, 13(2), 617–628. <https://doi.org/10.1017/S1138741600002269>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zucker, K. J. (2018). Epidemiology of gender dysphoria and transgender identity. *Sexual Health*, 15(5), 404–411. <https://doi.org/10.1071/SH18080>